

STORTINGET

Innst. 234 S

(2022–2023)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen
i sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

STORTINGET

Innst. 234 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen i sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Komiteen vedtok i møte 17. november 2022 å åpne sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina, jf. Stortingets forretningsorden § 15 første ledd annet punktum.

Bakgrunnen var opplysninger som er innhentet gjennom en omfattende korrespondanse med regjeringen. Komiteen etterspurte blant annet en oversikt over alle bistandsanmodninger mottatt etter 24. februar 2022, herunder hva det ble anmodet om, og hvilken statsråd som har hatt ansvaret for behandlingen. Det ble videre bedt om å få opplyst tidspunkter for mottaket av anmodninger. Komiteen ba særskilt om en liste over alle anmodninger om evakuering av sårede ukrainske soldater og regjeringens respons på disse.

Komiteen har blant annet mottatt dokumentasjon på anmodninger fra FN-systemet, Røde Kors-bevegelsen og internasjonale humanitære organisasjoner og utbetaling av støtte til disse.

Per 16. desember 2022 hadde Norge støttet eller vedtatt å støtte Ukraina med om lag 8,3 mrd. kroner i sivil og humanitær støtte.

Det har blitt utbetalt støtte til følgende norske humanitære organisasjoner:

Norges Røde Kors, Flyktninghjelpen, Kirkens Nødhjelp, Caritas Norge, Norsk Folkehjelp, Redd Barna Norge og NORCAP.

Norge deltar i EUs mekanisme for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism, UCPM). Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er norsk kontaktpunkt. Anmodninger som er mottatt fra Ukraina gjennom UCPM, er fortløpende håndtert i et tverrdepartementalt samarbeid.

Utenriksdepartementet har et hovedansvar for sivil og humanitær bistand, mens Forsvarsdepartementet er hovedansvarlig for militær støtte. Justis- og beredskapsdepartementet er ansvarlig for blant annet håndteringen av mottak av fordrevne personer fra Ukraina, mens Helse- og omsorgsdepartementet er ansvarlig for medisinsk oppfølging og behandling av ukrainske pasienter i Norge, både sivile og militært personell.

Regjeringen besluttet 14. mars 2022 at Norge skulle bidra med medisinsk evakuering av pasienter fra Ukraina. Den 17. mars besluttet regjeringen å ta imot opptil 550 pasienter gjennom Medevac-ordningen.

Anmodninger om medisinsk evakuering har blitt videresendt fra DSB til Nasjonalt koordineringssenter for medisinsk evakuering fra Ukraina (NKS) ved Oslo universitetssykehus. Utgangspunktet er at NKS gir tilbud om sykehusbehandling til pasienter fra Ukraina, både sivile og militære, basert på en medisinsk faglig vurdering og tilgjengelig kapasitet i spesialisthelsetjenesten.

Per 15. desember 2022 hadde Norge tatt imot 138 pasienter til behandling i Norge, av 1 644 pasienter som totalt var evakuert gjennom UCPM. I tillegg hadde Norge bidratt med transport av 583 pasienter og deres pårørende til andre land.

Norge mottok 23. april 2022 en anmodning fra ukrainske myndigheter om å bistå med evakuering av sårede soldater. Frem til dette tidspunktet hadde Norge kun evakuert sivile pasienter fra Ukraina.

Norge hadde ikke tidligere erfaring med medisinsk evakuering av utenlandske sårede soldater i en pågående konflikt. Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Utenriksdepartementet hadde derfor behov for nødvendige avklaringer. Det ble foretatt en vurdering av forholdet til folkeretten, inkludert den internasjonale humanitærretten. Det var også behov for å foreta sikkerhetsvurderinger. Den 31. mai 2022 ble det besluttet og kommunisert ut at Norge skulle ta imot sårede ukrainske soldater.

DSB formidlet 5. juli 2022 nye krav fra Ukraina til mottakerland i forbindelse med medisinsk evakuering av sårede soldater. Det ble blant annet stilt krav om at det skulle gis informasjon om behandlingssted og pasientopplysninger, og det ble bedt om en garanti for at all helsebehandling skulle være gratis for soldatene. I tillegg ble det fra Ukrainas side presisert at militære pasienter ikke hadde anledning til å søke asyl i forbindelse med helsebehandling i et annet land. I påvente av at saken skulle avklares, la ikke NKS inn nye tilbud til sårede soldater etter 5. juli, men det ble gitt tilbud om behandling for øvrige pasientgrupper.

Det fremgår av svarbrev at regjeringen har erkjent at saken om Ukrainas nye krav ikke ble godt nok håndtert i departementet, og at saksbehandlingstiden for avklaring av helsehjelp til sårede ukrainske soldater etter 5. juli 2022 var for lang.

1.2 Komiteens behandling

KORRESPONDANSE VEDRØRENDE REGJERINGENS HÅNDTERING AV ANMODNINGER I FORBINDELSE MED KRIGEN I UKRAINA

Komiteen sendte 7. juni 2022 brev til utenriksminister Anniken Huitfeldt, der komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre blant annet ba om en oversikt over alle bistandsanmodningene regjeringen hadde mottatt i forbindelse med krigen i Ukraina, og en redegjørelse for når hver enkelt anmodning ble mottatt. Det fremgikk at anmodninger om våpenbistand skulle holdes utenfor komiteens undersøkelser.

Utenriksministeren svarte i brev av 24. juni 2022. I svarbrevet ble det både gjort rede for anmodninger om norsk støtte fra 2014 og frem til 24. februar 2022 og for hovedinnretningen på norsk bistand etter Russlands invasjon 24. februar 2022.

Den 18. oktober 2022 sendte en samlet komité et nytt brev til utenriksminister Anniken Huitfeldt. Uten-

riksdepartementet ble bedt om å gi en oversikt over alle bistandsanmodninger mottatt etter 24. februar 2022, enten gjennom EUs ordning for sivil beredskap eller gjennom andre kanaler. Komiteen ønsket videre opplyst hvilke statsråder som hadde ansvaret for behandlingen av de ulike anmodningene. Komiteen sendte samme dag brev også til justis- og beredskapsminister Emilie Mehl og helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol.

Helse- og omsorgsministeren svarte i brev av 27. oktober 2022, mens justis- og beredskapsministeren og utenriksministeren svarte i brev av 28. oktober 2022.

Den 8. november 2022 sendte komiteen brev til utenriksministeren med spørsmål om hvorfor enkelte vedlegg til svarbrevet av 28. oktober var unntatt offentlig innsyn, jf. offentleglova § 20 første ledd bokstav b. Utenriksministeren besvarte brevet 14. november 2022. Det fremgikk av svarbrevet at å gi innsyn i opplysningene i strid med fast praksis ville kunne skade Norges utenrikspolitiske interesser og svekke Norges verdi som samtale- og samarbeidspartner, særlig i sensitive saker.

Etter at komiteen åpnet sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina, ble det 6. desember 2022, på bakgrunn av innspill fra komiteens medlemmer fra Høyre, sendt brev både til statsminister Jonas Gahr Støre, utenriksminister Anniken Huitfeldt, justis- og beredskapsminister Emilie Mehl, klima- og miljøminister Espen Barth Eide og helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol.

Både statsministeren, utenriksministeren, helse- og omsorgsministeren og klima- og miljøministeren svarte i brev av 16. desember 2022, mens justis- og beredskapsministeren svarte i brev av 19. desember 2022.

Korrespondansen følger som vedlegg 1 til 20 til innstillingen.

KORRESPONDANSE VEDRØRENDE RUSSISKE FISKEFARTØYER

Komiteen sendte 9. september 2022 brev til fiskeri- og havminister Bjørnar Skjæran vedr. russiske fiskefartøyer. Komiteen viste til flere artikler i Dagens Næringsliv der det fremkom en del opplysninger om når regjeringen angivelig skal ha tatt beslutningen om å unnta russiske fiskefartøyer fra havneforbudet, og hvilket beslutningsgrunnlag regjeringen hadde da avgjørelsen ble tatt. I denne forbindelse ønsket komiteen å få ytterligere informasjon om – og oversikt over – departementets og regjeringens saksbehandling og ansvarsfordeling knyttet til denne avgjørelsen. Komiteen ba statsråden redegjøre for regjeringens håndtering av EUs sanksjonspakke som omhandlet havner, og gi en tidslinje for når beslutninger ble tatt og Stortinget informert.

Brevet ble besvart av utenriksminister Anniken Huitfeldt 16. september 2022 på vegne av regjeringen.

I brev av 18. oktober 2022 sendte komiteen oppfølgende spørsmål til utenriksministeren. Spørsmålene relaterte seg til tolkningen og rekkevidden av EUs havneforbud og informasjonsutveksling mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet, herunder korrespondanse med Sjøfartsdirektoratet. Spørsmålene ble besvart i brev av 9. november 2022.

Korrespondansen følger som vedlegg 21 til 24 til innstillingen.

2. Komiteens merknader

Bakgrunnen for komiteens undersøkelse

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kari Henriksen, Lubna Bobby Jaffery og Bente Irene Aaland, fra Høyre, lederen Peter Frølich og Svein Harberg, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Rødt, Seher Aydar, og fra Venstre, Grunde Almeland, viser til at det er tverrpolitisk enighet i Norge om støtte og bistand til Ukraina etter Russlands folkerettsstridige, uforsvarlige og dypt umoralske angrepskrig mot landet.

Komiteen vil understreke at Russlands angrep på Ukraina 24. februar 2022 utgjør et tidsskille for Europa og en alvorlig trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Norges sikkerhet, velstand og handelfrihet er tuftet på respekt for folkeretten i en regelstyrt verden. Russlands angrepskrig mot Ukraina truer våre nasjonale interesser. Et samlet politisk Norge står sammen i fordømmelsen av Russlands krigføring i Ukraina og støtter det ukrainske folks legitime forsvarskamp.

Komiteen vil videre understreke at dersom Russland helt eller delvis når sine mål med krigen, vil det ha stor negativ betydning for Norges og våre alliertes sikkerhet. En seier for Russlands ambisjoner i Ukraina vil verken føre til fred, stabilitet eller sikkerhet i Europa. Det vil medføre et Europa hvor alle er mindre trygge. Det vil også kunne utløse en langt større flyktningkrise enn den Europa står i nå. En slik utvikling vil potensielt ha store følger for mange samfunnsområder.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at det av hensyn til grunnleggende norske interesser er avgjørende å bidra militært og økonomisk til at Ukraina kan avslutte krigen på sine vilkår, og slik at menneskelige lidelser reduseres.

Komiteen viser til at undersøkelsene i denne innstillingen er begrenset til regjeringens håndtering av an-

modninger om ulike typer sivil bistand. Norsk våpenstøtte har ikke vært del av komiteens undersøkelse.

Bakgrunnen for komiteens beslutning om å igangsette undersøkelser og åpne sak

Den ulovlige invasjonen har skapt et enormt behov for ulike former for bistand til Ukraina, som blant annet har kommet til uttrykk gjennom et stort volum av bistandsanmodninger til Norge. Komiteen mener det er viktig at Norge har en god og effektiv håndtering av bistandsanmodninger, slik at Norge gir Ukraina den støtten landet trenger. Komiteen viser til at det er regjeringens oppgave å forvalte disse anmodningene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, viser til at det derfor er naturlig at Stortinget fører kontroll med regjeringens håndtering av en så viktig og ekstraordinær situasjon.

Flertallet viser til at kontroll- og konstitusjonskomiteens undersøkelse ble startet opp på bakgrunn av en rekke medieoppslag som indikerte at det hadde vært treg saksbehandling og interne utfordringer mellom departementene i håndteringen av anmodninger fra ukrainske myndigheter, herunder at det ble presentert ulike forklaringer fra Helse- og omsorgsdepartementet og Utenriksdepartementet om hva som var bakgrunnen for regjeringens tidsbruk når det gjaldt donasjon av ambulanser til Ukraina. Flertallet viser videre til at det også fremsto uklart hvilken statsråd som hadde ansvaret for håndteringen av anmodningen om medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er opptatt av at norsk sivil og humanitær bistand til Ukraina skal være mest mulig effektiv, og at den når fram og faktisk utgjør en forskjell. Innenfor bredden av norsk sivil og humanitær bistand til Ukraina utgjør donasjon av norsk utstyr og materiell en forholdsvis liten andel. Det har sine gode grunner. Den mest effektive metoden for å bistå er ofte å stille penger til rådighet – enten for erfarne organisasjoner etablert på bakken i Ukraina eller til ukrainske myndigheter selv, via internasjonale finansinstitusjoner. Å sende utstyr eller materiell fra utlandet risikerer å ødelegge ellers fungerende lokale markeder. I mange tilfeller vil utstyret også kunne være å få kjøpt i regionen, f.eks. i Ukrainas naboland Polen eller Romania. Selve transporten av utstyr inn i en krigssone innebærer også risiko for å skape logistiske flaskehalser.

Disse medlemmer vil likevel understreke at det i en rekke tilfeller har vært riktig og nødvendig av norske

myndigheter å bidra med norsk utstyr og materiell til Ukraina. Det er likevel viktig å påpeke at den mest effektive metoden for å bistå Ukraina ikke vil være umiddelbart å svare på alle anmodninger fremmet i ulike former og gjennom ulike kanaler. I EUs sivile beredskapssystem blir anmodninger fra Ukraina videreformidlet parallelt til over tretti lands myndigheter. I tillegg fremmer ukrainske myndigheter en lang rekke anmodninger om bistand, svært ofte parallelt til mange lands myndigheter. Internasjonal koordinering er derfor nødvendig for effektivt og treffsikkert å kunne bistå Ukraina. Et fungerende samarbeid med relevante ukrainske myndigheter er også nødvendig for å sikre at utstyr og materiell faktisk blir tatt i bruk og kommer til nytte.

Disse medlemmer viser til at kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst. 143 S (2021–2022) til Dokument 21 (2020–2021) kapittel 2, 3 og 4 behandlet rammevilkår for Stortingets kontroll med regjeringen og Stortingets egen kontrollvirksomhet. Disse medlemmer viser til at innstillingen legger følgende premisser til grunn for Stortingets kontrollvirksomhet:

«Komiteen meiner difor at det må vere ei sentral oppgave for Stortinget som institusjon å forme og nytte kontrollinstituttet på ein slik måte at det i størst moglege grad bidreg til å halde regjeringa ansvarleg for å fylgje opp Stortingets vedtak.

(...)

Komiteen understrekar at Stortinget bør halde fokus på svakheiter eller problemstillingar ved regjeringas oppfølging av Stortingets vedtak eller saker som kan ha betydning for viktige samfunnsinteresser.»

Disse medlemmer viser til at kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst. 176 S (2021–2022) til Dokument 21 (2020–2021) kapittel 9 om Stortingets medvirkning og kontroll i utenriks- og sikkerhetspolitikken uttalte følgende:

«Komiteen viser til at regjeringens prerogativ etter Grunnloven §§ 25 og 26 regulerer den formelle vedtaksmyndigheten og det påfølgende ansvaret.

(...)

Komiteen viser til at kontrollfunksjonen på utenriksfeltet er forutsatt i Grunnloven § 75 bokstav g, som går tilbake til 1814. Det tilkommer Stortinget 'å la seg meddele de forbund og traktater som kongen på statens vegne har inngått med fremmede makter'. Slike meddelelser behandles ikke av kontroll- og konstitusjonskomiteen, men av utenriks- og forsvarskomiteen. Komiteen viser til at utenriks- og sikkerhetsområdet særpreges ved at regjeringen konsulterer Stortinget før det treffes viktige avgjørelser. Komiteen viser til at siden 1917 har det som fra 2009 har navnet den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé ('DUUFK'), vært den sentrale arenaen for regjeringens konsultasjoner med Stortinget i saker som gjelder utenriks- og sikkerhetspolitikken.»

Disse medlemmer viser til at selv om dette er en særdeles viktig og ekstraordinær situasjon, er likevel håndteringen av krigen i Ukraina en sak innenfor regje-

ringens prerogativer på utenriks- og forsvarsområdet. Denne kontrollsaken er ikke åpnet på grunnlag av mistanke om brudd på konkrete stortingsvedtak. Det gjør at grunnlaget for kontrollen, altså hva det føres kontroll med, blir uklart og upresist. Disse medlemmer vil understreke at det er krevende å gjennomføre parlamentarisk kontroll med et udefinert grunnlag, som i dette tilfellet når kontrollen ikke er knyttet til regjeringens oppfølging av stortingsvedtak. Disse medlemmer mener Stortinget bør være svært tilbakeholden med å sette i verk kontrollsaker på et slikt grunnlag, siden kontroll på et uklart grunnlag vil kunne bidra til å svekke den parlamentariske kontrollens funksjon.

Disse medlemmer vil påpeke at det aktuelle sakskomplekset reiser prinsipielle spørsmål om forholdet mellom Stortingets kontrollfunksjon og den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé. Ifølge Stortingets forretningsorden § 16 er den utvidete utenriks- og forsvarskomiteés oppgave «å drøfte med regjeringen viktige spørsmål vedrørende utenrikspolitikk, handelspolitikk, sikkerhetspolitikk og beredskap, herunder terrorberedskap». Forhandlingene i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé er underlagt taushetsplikt med mindre noe annet uttrykkelig bestemmes, men gitt de utenrikspolitiske omstendighetene må en kunne legge til grunn at spørsmål om norsk støtte til Ukraina har vært behandlet av denne komiteen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, understreker at regjeringens prerogativer på utenriks- og forsvarsområdet ikke innebærer at utenriks- og sikkerhetspolitikken er unntatt fra parlamentarisk kontroll. Flertallet viser til Innst. 176 S (2021–2022) til Dokument 21 (2020–2021) kapittel 9 om Stortingets medvirkning og kontroll i utenriks- og sikkerhetspolitikken:

«Komiteen viser til at regjeringens prerogativ etter Grunnloven §§ 25 og 26 regulerer den formelle vedtaksmyndigheten og det påfølgende ansvaret. **Ut over dette legger prerogativet ikke begrensninger på Stortingets involvering i og behandling av utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål.** Komiteen understreker at Grunnloven stiller krav om Stortingets samtykke på en rekke viktige områder.

Komiteen støtter utvalgets vurderinger om at Stortinget kan behandle saker som gjelder utenriks- og sikkerhetspolitikken, av eget tiltak eller på grunnlag av redegjørelser, meldinger og proposisjoner fra regjeringen. Stortinget kan også treffe politisk forpliktende anmodningsvedtak som gjelder regjeringens utøvelse av utenriks- og sikkerhetspolitikken. Hvis regjeringen ikke følger opp slike vedtak, kan Stortinget vedta kritikk eller i ytterste konsekvens mistillit. **At utenriks- og sikkerhetspolitikken er regjeringens prerogativ, medfører heller ikke begrensninger i Stortingets kompetanse til å føre kontroll med regjeringen.**» (vår utheving)

Flertallet viser videre til at Stortingets etterfølgende kontroll med saker som hører inn under regjeringens prerogativer, kan være med på å sikre at det er parlamentarisk flertall for de utenrikspolitiske disposisjoner som regjeringen kan måtte foreta på kort varsel og i forhandlinger med andre land. Flertallet vil derfor understreke at det at utenriks- og sikkerhetspolitikken er regjeringens prerogativ, ikke medfører begrensninger i Stortingets kompetanse til å føre kontroll med regjeringen.

Flertallet stiller seg bak at kontroll ved mistanke om konkrete brudd på stortingsvedtak er en sentral del av den parlamentariske kontrollen. Flertallet vil imidlertid understreke at den parlamentariske kontrollen ikke er strengt begrenset til oppfølging av stortingsvedtak. Flertallet mener at sakens alvor, både hva gjelder regjeringens behandling av bistandsanmodninger og bidraget til å evakuere sårede ukrainske soldater, gjorde det naturlig at komiteen iverksatte undersøkelser. Flertallet viser videre til at saken hadde sitt utspring i blant annet uklarhet i ansvaret for håndteringen av anmodningene om medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater. Mange av de aktuelle problemstillingene komiteen her har undersøkt, berører dessuten bevilgnings-spørsmål, hvor Stortinget har en klart definert rolle. Flertallet viser videre til at også komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet stemte for å ta saken opp til behandling.

Flertallet vil videre understreke at kontroll- og konstitusjonskomiteens medlemmer ikke har kunnskap om hvilke spørsmål som har blitt, eller ikke har blitt, behandlet i den utvidete utenriks- og forsvarskomite. Flertallet viser dernest til Innst. 176 S (2021–2022) til Dokument 21 (2020–2021) kapittel 9 om Stortingets medvirkning og kontroll i utenriks- og sikkerhetspolitikken:

«Regjeringens generelle plikt til å informere Stortinget ivaretas ikke gjennom konsultasjoner i DUUFK. Regjeringen skal heller ikke bruke DUUFK for å unndra seg offentlig debatt om viktige spørsmål om utenriks- og sikkerhetspolitikken.»

Flertallet vil på generelt grunnlag understreke at eventuelle konsultasjoner i den utvidete utenriks- og forsvarskomite ikke innebærer at Stortinget fratas muligheten til å føre kontroll med regjeringens oppfølging av saker som gjelder utenriks- og sikkerhetspolitikken.

Flertallet vil advare mot å la regjeringens prerogativ i utenrikssaker bli en begrunnelse for å motsette seg kontroll fra Stortinget. Selv om forankring av utenrikspolitiske beslutninger skjer gjennom den utvidete utenriks- og forsvarskomite, betyr ikke dette at Stortinget frasier seg muligheten til å føre kontroll med regjeringens oppfølging av de saker det har vært konsultasjon

om i denne komiteen, eller utenriks- og sikkerhetspolitikken for øvrig.

Saksbehandlingstiden for bistandsanmodninger

Komiteen viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité 7. juni 2022 vedr. regjeringens håndtering av anmodninger i forbindelse med krigen i Ukraina, der komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ba om informasjon om og oversikt over departementenes og regjeringens saksbehandling og ansvarsfordeling knyttet til bistandsanmodninger som relaterer seg til krigen. Komiteen viser videre til svarbrev fra utenriksministeren 24. juni 2022, hvor det opplyses om at Norge har fått anmodninger fra FN, Røde Kors-bevegelsen og andre internasjonale og norske humanitære organisasjoner, EUs mekanisme for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism – UCPM) og internasjonale samarbeidsorganisasjoner, i tillegg til anmodninger direkte fra ukrainske myndigheter. Komiteen viser til at Norge også har fått anmodninger relatert til flyktninger blant annet fra Moldova og gjennom samarbeid og dialog med Europakommisjonen, FNs høykommissær for flyktninger og International Organization for Migration (IOM). Komiteen viser til at anmodningene har vært adressert til flere ulike departementer.

På bakgrunn av svarbrevet fra utenriksministeren fulgte komiteen i brev 18. september 2022 til utenriksministeren, helse- og omsorgsministeren og justis- og beredskapsministeren opp med spørsmål om konkrete problemstillinger knyttet til EUs ordning for sivil beredskap, evakuering og behandling av sårede ukrainske soldater og førstehjelpsutstyr til ukrainsk politi.

Komiteen besluttet 17. november 2022 å åpne sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina, jf. Stortingets forretningsorden § 15 første ledd annet punktum.

Komiteen viser til at flere bistandsanmodninger tok lang tid å avklare. Komiteen viser til svarbrev fra klima- og miljøministeren 16. desember 2022, hvor det kommer frem at Klima- og miljødepartementet brukte 106 dager på å vurdere og å avvise en anmodning om verneutstyr for sivil redningstjeneste. Komiteen viser videre til svarbrev til komiteen fra utenriksministeren 16. desember 2022, hvor det kommer frem at regjeringen brukte syv måneder på å behandle en anmodning om bromateriell til Ukraina. Komiteen mener at saksbehandlingstiden i disse tilfellene var unødvendig lang.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk

Venstreparti, Rødt og Venstre, mener saksbehandlingstiden for flere av bistandsanmodningene har vært svært lang. Flertallet viser særlig til de nevnte eksempler vedrørende verneutstyr for sivil redningstjeneste og bromateriell.

Flertallet viser til svarbrev fra klima- og miljøministeren 16. desember 2022, der det redegjøres for saksbehandlingen av en henvendelse fra Ukrainas miljøverndepartement 14. mars om verneutstyr til sivil redningstjeneste. I svarbrevet fremkommer det at Klima- og miljødepartementet 18. mars tok kontakt med Utenriksdepartementet for å undersøke hvordan henvendelsen burde håndteres. Den 20. april – etter 33 dager – svarte Utenriksdepartementet at de anbefalte at Klima- og miljødepartementet svarte på anmodningen med at den ikke kunne imøtekommes, da Klima- og miljødepartementet ikke hadde slikt utstyr tilgjengelig for donasjon. Videre fremkommer det i svarbrevet at Klima- og miljødepartementet den 13. juni 2022 – etter 54 dager – foretok en ytterligere undersøkelse av om noe av utstyret var tilgjengelig, og fikk negativ tilbakemelding på dette 14. juni 2022. Den 28. juni 2022 – etter ytterligere 14 dager – sendte Klima- og miljødepartementet svar til ukrainske myndigheter.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener håndteringen av anmodningen har vært kritikkverdig. Disse medlemmer viser til at undersøkelsen har avdekket at både den samlede saksbehandlingstiden og behandlingstiden mellom de ulike stegene i saken har vært for lang. Disse medlemmer mener videre at redegjørelsen for saksbehandlingen har avdekket forhold som gir grunn til stille spørsmål ved om koordineringen mellom departementene har fungert tilfredsstillende. Disse medlemmer viser til at den kritiske situasjonen Ukraina befant seg i, tilsier at saksbehandlingen burde hatt høy prioritet, og at anmodningen burde vært besvart raskere.

Disse medlemmer viser videre til svarbrev fra utenriksministeren 16. desember 2022, der det redegjøres for saksbehandlingen av en anmodning fra det ukrainske infrastrukturdepartementet 4. mai 2022, gjennom UCPM, om «Pontoon bridges». I svarbrevet fremkommer det at Utenriksdepartementet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) ble enige om å se an behovet for bromateriell med tanke på hvorvidt andre land ville bistå med materiellet det ble anmodet om. Videre fremkommer det at anmodningen ble diskutert i et møte i Kyiv mellom ukrainske myndigheter, den norske ambassaden og norsk næringsliv på sensommeren 2022. I svarbrevet fremkommer det at prosessen med kartlegging av tilgjengelig bromateriell til Ukraina ble igangsatt 27. juli 2022, 84 dager etter at ukrainske myndigheter sendte anmodningen. Videre fremkommer det i svarbrevet at Direktoratet for sam-

funnssikkerhet og beredskap mottok informasjon om at bromateriell var tilgjengelig, 29. august 2022 og oversendte en tilråding om donasjon til Utenriksdepartementet 14. september 2022. Utenriksdepartementet ga sin tilslutning til donasjonen 19. oktober 2022, og den 27. oktober 2022 la Norge inn tilbud i UCPM. Den første delen av forsendelsen ble iverksatt 13. desember 2022.

Disse medlemmer viser til at det tok 84 dager fra ukrainske myndigheter sendte anmodningen, til prosessen med kartlegging av tilgjengelig bromateriell ble igangsatt. Disse medlemmer viser til at det gikk 106 dager fra det forelå intern informasjon om at broen var tilgjengelig for donasjon, til broen ble sendt. Disse medlemmer viser til at det tok 223 dager fra ukrainske myndigheter sendte anmodningen til første del av forsendelsen av broen ble sendt. Disse medlemmer mener håndteringen av anmodningen har vært kritikkverdig. Disse medlemmer viser til at undersøkelsen har avdekket at både den samlede saksbehandlingstiden og behandlingstiden mellom de ulike stegene i saken har vært for lang. Disse medlemmer viser til at den kritiske situasjonen Ukraina befant seg i, tilsier at saksbehandlingen burde hatt høy prioritet og at anmodningen burde vært besvart raskere.

Behandlingen av anmodninger om medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater

Komiteen viser videre til at lang saksbehandlingstid har fått konsekvenser for Norges bidrag til å evakuere sårede ukrainske soldater. Komiteen viser til at lang saksbehandlingstid har medført at flere anmodninger om medisinsk evakuering av sårede soldater fra Ukraina ikke ble vurdert fra norsk side. Komiteen viser til at Norge manglet erfaring med medisinsk evakuering av utenlandske sårede soldater i en pågående konflikt, og har forståelse for behovet for nødvendige avklaringer, blant annet hva gjelder forholdet til folkeretten. Komiteen viser til at nye krav fra Ukraina 5. juli 2022 også skapte behov for nødvendige avklaringer. Til tross for dette mener komiteen at saksbehandlingstiden var for lang. Komiteen merker seg at helse- og omsorgsministeren i svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen har erkjent at saken om Ukrainas nye krav ikke ble godt nok håndtert i departementet, og at saksbehandlingstiden for avklaring av helsehjelp til sårede ukrainske soldater etter 5. juli 2022 var for lang.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at helse- og omsorgsministeren har identifisert en rekke læringspunkter som følge av saken. Disse læringspunktene har blitt fulgt opp med tiltak, som det

fremkommer i helse- og omsorgsministerens brev av 16. desember 2022. Flertallet ser det som naturlig at regjeringen i en historisk ekstraordinær situasjon tar lærdom av erfaringene og sørger for en mest mulig smidig, rask og effektiv forvaltning av støtten til Ukraina.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til svarbrev fra utenriksministeren 24. juni 2022, der det fremkommer at Justis- og beredskapsdepartementet i perioden fra og med 29. april 2022 til og med 31. mai 2022 utredet spørsmålet om hvorvidt Norge skulle tilby medisinsk evakuering av skadede soldater. Disse medlemmer viser til at Norge i denne perioden ikke tok stilling til et betydelig antall forespørsler fra Ukraina om evakuering av skadede soldater. Disse medlemmer har forståelse for at det var nødvendig med grundige vurderinger og avklaringer, men mener likevel det er grunn til å stille spørsmål ved om tidsbruken var nødvendig gitt den prekære situasjonen Ukraina befant seg i.

Disse medlemmer viser videre til kontroll- og konstitusjonskomiteens brev av 18. oktober 2022 og 6. desember 2022 med tilhørende svar fra justis- og beredskapsministeren 28. oktober 2022 og 19. desember 2022. Disse medlemmer vil uttrykke manglende tilfredshet med at eksplisitte spørsmål – i dette tilfellet om tidspunkter for når problemstillinger ble ferdig utredet og avklart – ikke blir innholdsmessig besvart. Disse medlemmer viser til at mangelfulle svar på spørsmål fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vanskeliggjør den parlamentariske kontrollen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet påpeker at justis- og beredskapsministeren gjennom sine to svarbrev til komiteen har besvart de spørsmålene som er stilt. Som det er beskrevet i justis- og beredskapsministerens svarbrev av 19. desember 2022, ble det i perioden 23. april til 31. mai 2022 arbeidet i de berørte departementene med en rekke spørsmål og ulike aspekter ved saken, som alle inngikk i det overordnede spørsmålet om hvorvidt man skulle ta imot sårede soldater for behandling i Norge. Dette ble behandlet og avklart på politisk nivå 31. mai 2022. I justis- og beredskapsministerens brev til komiteen av 28. oktober 2022 er det redegjort utførlig for arbeidet og de ulike vurderingene som ble gjort. Disse medlemmer vil derfor påpeke at anførselen fra komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre om at «tidspunkter for når problemstillinger ble ferdig utredet og avklart – ikke blir innholdsmessig besvart», er ubegrunnet. Svaret fremkommer av justis- og beredskapsministerens svarbrev av 28. oktober og 19. desember 2022.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremhever at siden Norge ikke hadde

erfaring med medisinsk evakuering av utenlandske sårede soldater i en pågående konflikt, var det viktig for Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Utenriksdepartementet å sikre nødvendige avklaringer om både internasjonalt og nasjonalt regelverk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil fremheve at Ukraina i 2016 første gang uttrykte et ønske om norsk bistand til rehabilitering av sårede soldater, gjerne i form av behandling i Norge. Daværende regjering etterkom ikke anmodningen om å motta sårede soldater i Norge. Siden det ikke ble foretatt slike vurderinger i 2016, måtte det i 2022 foretas prinsipielle vurderinger rundt mottak og behandling av sårede soldater i Norge. Utredningen av spørsmålene inngikk i det samlede grunnlaget for regjeringens beslutning. En kronologisk tidfesting av når de ulike vurderingene var ferdigstilt, slik komiteens spørsmål la opp til, kan ikke ses isolert fra beslutningsprosessen spørsmålene inngikk i.

Disse medlemmer finner videre grunn til å vise til utenriksministerens brev til komiteen av 24. juni 2022 fra side 9 og framover, hvor det er beskrevet hvordan EUs mekanisme for sivil beredskap fungerer. Når Ukraina sender anmodninger om bistand gjennom UCPM, gjør EUs koordineringssenter en første vurdering av anmodningen før den sendes til alle deltaker- og medlemsland. De samme anmodningene sendes således til en lang rekke land og normalt ikke eksplisitt til enkeltland.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil påpeke at henvisningen til forespørselen i 2016 ikke er relevant for disse medlemmer har tatt opp, om statsråden i tilfredsstillende grad besvarer komiteens spørsmål. Disse medlemmer vil derfor ikke nærmere imøtegå og kommentere denne henvisningen.

Disse medlemmer viser videre til svarbrevene fra helse- og omsorgsministeren 27. oktober og 16. desember 2022. Disse medlemmer viser til at sistnevnte svarbrev redegjør for saksbehandlingen av forespørselen fra ukrainske myndigheter 5. juli 2022 om blant annet gratis behandling av sårede ukrainske soldater. Disse medlemmer viser til at Norges tilbud om evakuering av sårede ukrainske soldater ble midlertidig stoppet i perioden forespørselen ble behandlet. Disse medlemmer viser til at Norge først ga tilbagemelding til ukrainske myndigheter 16. september 2022. Disse medlemmer mener det er beklagelig og krittikkverdig at det tok 73 dager før ukrainske myndigheter fikk tilbagemelding på forespørselen om gratis helsebehandling av sårede ukrainske soldater. Disse medlemmer viser til at Norge i denne perioden ikke

tok stilling til et betydelig antall forespørsler fra Ukraina om evakuering av skadede soldater, men at Utenriksdepartementet har unntatt det eksakte antallet fra offentlighet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at helse- og omsorgsministeren i brev av 16. desember 2022 til komiteen opplyste at det totalt var blitt gjennomført 1 644 Medevac-operasjoner gjennom UCPM, og at Norge har tatt imot 138 av disse pasientene til behandling på norske sykehus og er blant de landene som mottar flest pasienter. I tillegg har Norge bidratt med transport av 538 pasienter og deres pårørende. På forespørsel fra komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre var utenriksministeren bedt om å vurdere å fremlegge en versjon av vedlegg IV fra brevet av 28. oktober, der opplysninger som unntas offentlighet, var sladdet. Utenriksministeren viste i sitt svar til komiteen av 14. november 2022 til hvorfor det var nødvendig å unnta opplysningene fra innsyn. Hun viste til at det følger av fast praksis at slike opplysninger ikke offentliggjøres, og mener opplysningene må unntas offentlighet med hjemmel i offentlighetsloven § 20 første ledd bokstav b. Hun utdyper videre:

«Å offentliggjøre tall på og opplysninger om når konkrete anmodninger om evakuering av sårede soldater ankom, kan brukes av aktører som ønsker å få innsikt i ukrainske tapstall i forbindelse med konkrete operasjoner. Opplysninger om tidspunkt for henvendelser og antall pasienter kan misbrukes. I lys av at Ukraina er i krig, er det min vurdering at vi bør utvise forsiktighet i offentliggjøring av denne type opplysninger. Behovet for unntak fra offentlighet bør derfor veie tyngre enn hensynet til offentlighetens behov for innsyn.»

Disse medlemmer stiller seg fullstendig bak denne vurderingen og mener at en offentliggjøring kunne bidratt til å gi uønskede aktører informasjon som de kunne misbrukt.

Sannhetsplikten og opplysningsplikten etter Grunnloven § 82

Komiteen viser til at justis- og beredskapsministeren i svar på skriftlig spørsmål fra Guri Melby (V) 11. mai 2022 fastslo at spørsmålet om hvorvidt Norge hadde fått anmodning om, og ville tilby, medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater, «er til vurdering». Komiteen viser til at det kommer frem av regjeringens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen at Norge hadde tilbudt å ta imot sårede soldater tidligere, men at Justis- og beredskapsdepartementet den 29. april 2022 hadde stanset ytterligere medisinsk evakuering av sårede soldater før det var gjort en helhetlig vurdering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, mener at statsråden burde informert Stortinget om dette tidligere.

Komiteen viser til at utenriksministeren i brev av 24. juni 2022 ga en beskrivelse av hvordan prosessen hadde vært mens regjeringen hadde til vurdering spørsmålet om hvorvidt den ville tilby medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater:

«I tillegg til medisinsk evakuering av sivile, har ukrainske myndigheter bedt om at sårede soldater blir evakuert for å avlaste et hardt presset helsevesen. Den første anmodningen som eksplisitt omfattet sårede soldater ble lagt inn i UCPM 23. april. DSB konsulterte med Utenriksdepartementet og EU om problemstillingen, og ble informert om at slike pasienter kan evakueres som del av ordningen med medisinsk evakuering. DSB behandlet derfor anmodningen i tråd med ordinære rutiner slik beskrevet ovenfor, og la inn tilbud om å ta imot tre pasienter til Norge. Disse pasientene ble imidlertid tatt imot av et annet europeisk land.

Justis- og beredskapsdepartementet ble 25. april kontaktet av DSB med mulige problemstillinger knyttet til anmodningen om behandling av sårede soldater fra Ukraina, og kontaktet 26. april Utenriksdepartementet for å diskutere problemstillinger knyttet til slikt mottak. Norge har ikke tidligere erfaring med mottak av utenlandske sårede soldater under en pågående militær konflikt, jf. blant annet beskrivelsen i punkt 2 om at det under forrige regjering i 2016 ble vurdert som mer hensiktsmessig å gi ukrainske institusjoner kompetanse til å rehabilitere sårede i Ukraina fremfor behandling i Norge. Justis- og beredskapsdepartementet ga dermed den 29. april DSB beskjed om ikke å legge inn tilbud om behandling av sårede ukrainske soldater før man hadde gjort en helhetlig vurdering av spørsmålet knyttet til slikt mottak. Mottak av sårede ukrainske soldater reiser prinsipielle, praktiske og juridiske problemstillinger. Det var også nødvendig å foreta visse sikkerhetsmessige vurderinger. Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet vurderte de ulike problemstillingene på grundig måte i tiden fram til beslutning om mottak av også denne pasientgruppen. Regjeringen annonserte 31. mai at også sårede ukrainske soldater kunne omfattes av medisinsk evakuering. Dette ble også meddelt DSB. Justis- og beredskapsdepartementet sendte en revidert instruks om håndtering av medisinsk evakuering som inkluderer sårede ukrainske soldater til underliggende etater 3. juni. De første sårede soldatene ankom Norge 12. juni 2022.»

Komiteen viser til at utenriksministeren i brev av 28. oktober 2022 opplyste komiteen om at en gjennomgang av tallmaterialet viste at korrekt tall for antall pasienter det ble lagt inn tilbud om evakuering av i UCPMs database 23. april 2022, var 6, ikke 3.

Komiteen viser videre til skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Guri Melby til justis- og beredskapsministeren 3. mai 2022:

«Kan statsråden bekrefte at Norge har mottatt anmodninger om, og vil tilby, medisinsk evakuering for skadede ukrainske soldater via EUs krisemekanisme?»

Komiteen viser videre til justis- og beredskapsministerens svar 11. mai 2022:

«Norge mottok 23. april, 5., 7. og 10. mai bistandsanmodninger gjennom EUs ordning for sivil beredskap om å tilby medisinsk evakuering av skadede ukrainske soldater. Det har per 10. mai ikke kommet ytterligere anmodninger gjennom beredskapsordningen hvor det er presisert at pasientene er skadet militært personell.

Spørsmålet om hvorvidt Norge skal tilby medisinsk evakuering av skadede ukrainske soldater, er til vurdering.

Når det gjelder medisinsk evakuering av sivile, har 18 pasienter ankommet til Norge per 10. mai.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser dernest til svarbrevene fra utenriksministeren 24. juni 2022 og 28. oktober 2022. Av svarbrevene fremkommer det at Norge to uker før justis- og beredskapsministeren svarte stortingsrepresentant Melby, hadde tilbudt å ta imot seks sårede ukrainske soldater, men at Justis- og beredskapsdepartementet den 29. april hadde gitt kontrabeskjed til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap om ikke å legge inn tilbud om behandling av sårede ukrainske soldater før man hadde gjort mer helhetlige vurderinger. De seks sårede soldatene som ble tilbudt behandling i Norge, ble tatt imot av andre land.

Disse medlemmer viser til sannhetsplikten i Grunnloven § 82 andre setning der det fremkommer at ingen statsråder må fremlegge uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget. Disse medlemmer mener det er grunn til å stille spørsmål ved om justis- og beredskapsministeren i sitt svar til stortingsrepresentant Melby 11. mai 2022 har overholdt plikten etter Grunnloven § 82 andre setning.

Disse medlemmer viser til at stortingsrepresentant Melby i spørsmålet spurte om Norge «vil tilby» medisinsk evakuering. Disse medlemmer viser videre til at justis- og beredskapsministerens formulering «er til vurdering» tilsier at det ikke var tatt noen beslutning om avslag eller aksept av anmodningene. Dette står i kontrast til det etterfølgende svaret til kontroll- og konstitusjonskomiteen, der det fremkommer at seks anmodninger hadde blitt akseptert. Disse medlemmer mener svaret gir et misvisende bilde av hva som var status i regjeringens saksbehandling.

Disse medlemmer mener at justis- og beredskapsministerens svar på spørsmålet er misvisende, og at et dekkende svar ville innebære å opplyse om at enkelte anmodninger om medisinsk evakuering var blitt akseptert, men at prosessen deretter var stanset da man ønsket å foreta ytterligere vurderinger.

Disse medlemmer viser til at det var en pågående offentlig debatt om hvorvidt Norge skulle tilby medisinsk evakuering av sårede soldater, og om regjeringens tidsbruk for å ta stilling til anmodningene. Disse medlemmer viser til at både debatten i offentligheten og presset fra Stortinget tilknyttet saken kunne blitt annerledes dersom justis- og beredskapsministeren hadde gitt et mer dekkende og mindre misvisende svar til Stortinget. Disse medlemmer viser særlig til at det sistnevnte, at den mangelfulle informasjonen kan ha påvirket Stortingets involvering i saken, kan tilsa at sannhetsplikten er brutt.

Disse medlemmer mener at justis- og beredskapsministeren i sitt svar tegnet et misvisende helhetsbilde av saken som har bidratt til at Stortinget ikke fikk et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne foreta en adekvat parlamentarisk kontroll. Disse medlemmer anser etter dette at statsråden ikke har overholdt sin opplysningsplikt slik den følger av Grunnloven § 82 andre setning.

Disse medlemmer viser til flertallets merknad i Innst. 214 S (2014–2015) og at Stortinget står fritt til å velge reaksjonsform om Stortinget mener at en statsråd har brutt opplysningsplikten.

Disse medlemmer mener at denne saken ikke er av en slik karakter at det er grunn til å anmode Stortingets ansvarskomisjon om å vurdere om det grunnlag for konstitusjonelt ansvar.

Disse medlemmer mener likevel at statsrådets håndtering er svært kritikkverdig.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget mener det er sterkt kritikkverdig at justis- og beredskapsminister Emilie Mehl ga et villedende svar til Stortinget om regjeringens behandling av anmodningene om medisinsk evakuering av skadede soldater fra Ukraina.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil fremheve at justis- og beredskapsministeren har besvart det skriftlige spørsmålet fra representanten Melby. Ut fra informasjonen i saken er det ikke grunnlag for å hevde at justis- og beredskapsministeren i sitt svar til stortingsrepresentant Melby 11. mai 2022 ga uriktige opplysninger. Stortingsrepresentant Melby utformet sitt spørsmål slik:

«Kan statsråden bekrefte at Norge har mottatt anmodninger om, og vil tilby, medisinsk evakuering for skadede ukrainske soldater via EUs krisemekanisme?»

Statsråden bekreftet at Norge hadde mottatt anmodninger, og at spørsmålet om medisinsk evakuering av skadede ukrainske soldater var til vurdering på svartidspunktet. På dette tidspunktet var det ikke kommet

sårede soldater til Norge. Beslutning om at det skulle tas imot sårende soldater, ble tatt 31. mai 2022.

Komiteen vil fremheve at om en opplysning er «uriktig», betyr det at den ikke stemmer med den underliggende realitet. Forbudet mot å gi uriktige opplysninger innebærer at informasjon som gis Stortinget, må være korrekt. En slik forståelse av Grunnloven § 82 andre setning ble lagt til grunn av Frøiland-utvalget i Dokument nr. 14 (2002–2003) side 41 og er senere en praksis som er fulgt og kommer til uttrykk i Statsministerens kontors veileder «Regjeringens forhold til Stortinget» punkt 9.4.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener justis- og beredskapsministeren utvilsomt besvarte spørsmålet og ga riktige opplysninger.

Disse medlemmer vil videre påpeke at medlemmene fra Høyre og Venstre viser til at sannhetsplikten i Grunnloven § 82 andre setning er brutt.

Komiteen viser til at det at en opplysning er «villedende», innebærer at den er egnet til å gi et misvisende eller skjevt bilde av faktum i saken. Det sentrale er at Stortinget ikke må føres bak lyset. En slik forståelse av Grunnloven § 82 andre setning ble lagt til grunn av Frøiland-utvalget i Dokument nr. 14 (2002–2003) side 41 og kommer også til uttrykk i Innst. S. nr. 210 (2002–2003). Det er en praksis som senere er fulgt og kommer til uttrykk i Statsministerens kontors veileder «Regjeringens forhold til Stortinget» punkt 9.4.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til redegjørelsen over og påpeker at spørsmålet ble besvart korrekt og dekkende fra justis- og beredskapsministeren den 11. mai 2022. Disse medlemmer viser til at spørsmålet fra representanten Melby ble stilt og besvart i perioden etter at Justis- og beredskapsdepartementet hadde gitt beskjed om ikke å legge inn tilbud om behandling av sårede ukrainske soldater før man hadde gjort en helhetlig vurdering av spørsmålet knyttet til slikt mottak, og før det 31. mai 2022 ble besluttet å tilby medisinsk evakuering av skadde ukrainske soldater via EUs krisemekanisme. Følgelig var spørsmålet til vurdering, og det er ikke noe ved justis- og beredskapsministerens svar til Stortinget 11. mai 2022 som er hverken feil, misvisende eller skjevt. Stortinget har ikke blitt ført bak lyset.

Disse medlemmer viser til at når det er spørsmål om hvorvidt regjeringen har gitt «villedende» opplysninger etter § 82 andre setning, er det som vist til over, et spørsmål om hvorvidt regjeringen har gitt opplysninger som er feil, misvisende eller gir et skjevt bilde av faktum i saken, og det sentrale er at Stortinget ikke

må føres bak lyset. På bakgrunn av dette kan ikke disse medlemmer se at konklusjonen fra medlemmene fra Høyre og Venstre om at statsråden ikke har overholdt sin opplysningsplikt, har dekning i gjeldende rett.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet konstaterer at komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener at statsråden har brutt Grunnloven § 82, og at medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at ingen feil er begått. Slik dette medlem ser det, er ingen av anførselene korrekte idet dette først og fremst synes meget uklart i den meget omfattende korrespondansen. Saken fremstår ikke som så alvorlig og betydningsfull at det er grunnlag for å vurdere hverken riksrettsundersøkelser eller såkalt «daddelvedtak», som er den nest mest alvorlige kritikk etter forslag om mistillit.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at opplysningsplikten ikke bare gjelder i de tilfeller hvor det foreligger en rettslig plikt til å gi riktig informasjon, men også der det er et politisk ansvar å gi Stortinget tilstrekkelig informasjon. Hvor langt opplysningsplikten strekker seg i en slik forstand, vil i noen grad være en skjønnsmessig vurdering. Disse medlemmer mener statsråden i sitt svar til representanten Melby med fordel kunne redegjort grundigere for saksbehandlingen i den aktuelle saken. Det burde både vært opplyst om at Norge hadde lagt inn et tilbud om medisinsk evakuering etter en anmodning av 23. april, og om Justis- og beredskapsdepartementets beslutning av 29. april om å ikke legge inn flere slike tilbud før man hadde gjort en helhetlig vurdering. Disse medlemmer vil understreke at regjeringen må tilstrebe å gi Stortinget så utfyllende informasjon som mulig, og i dette tilfellet er det åpenbart at disse opplysningene ville vært av interesse.

Disse medlemmer kan likevel ikke slutte seg til vurderingen til medlemmene fra Høyre og Venstre om at sannhetsplikten i Grunnloven § 82 andre setning er brutt. Statsråden opplyser i sitt svar om de anmodningene Norge har mottatt, og det er korrekt at spørsmålet var til vurdering i regjeringen da svaret ble gitt. Det er grunn til å påpeke at statsråden burde gitt mer utfyllende informasjon, men disse medlemmer mener helheten i svaret likevel ikke gir grunnlag for å konkludere med at Stortinget har blitt villedet.

Vedrørende russiske fiskefartøyer og havneforbud

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til korrespondanse mellom utenriksministeren og kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende russiske fiskefartøyer og at disse ble besluttet unntatt fra det havneforbudet som er en del av EUs

sanksjonspakke mot Russland om havner. Disse medlemmer understreker at korrespondansen inkluderer et brev sendt fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til fiskeri- og havministeren 9. september 2022, et svarbrev fra utenriksministeren til komiteen sendt 16. september 2022, et oppfølgingsbrev fra komiteen til utenriksministeren sendt 18. oktober 2022 og et svarbrev fra utenriksministeren til komiteen sendt 9. november 2022, samt tilhørende vedlegg. I korrespondansen etterspør komiteen informasjon om regjeringens kjennskap til EUs regelverk knyttet til havneforbud, tidslinjer for når beslutninger ble tatt og Stortinget informert, samt utveksling av informasjon mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet.

Disse medlemmer viser til at utenriksministeren i svarbrevet av 16. september opplyser at Rådet for den europeiske union vedtok havneforbudet for russiske skip 8. april, med virkning fra 17. april 2022. Det norske havneforbudet ble vedtatt 21 dager senere ved kongelig resolusjon av 29. april 2022, med virkning fra 8. mai 2022.

Disse medlemmer viser til at ifølge EUs lovtekst skal følgende fartøy være omfattet av EUs forbud:

«3. For the purposes of this Article, a vessel means:

(a) a ship falling within the scope of the relevant international conventions;

(b) a yacht, of 15 metres in length or more, which does not carry cargo and carrying no more than 12 passengers; or

(c) recreational craft or personal watercraft as defined in Directive 2013/53/EU of the European Parliament and of the Council (1).»

Utenriksministeren redegjør for at Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) hadde kontakt med EU-kommisjonens generaldirektorat for mobilitet og transport (DG Move) ved flere anledninger vedrørende hvorvidt fiskefartøy ble inkludert i havneforbudet. I utenriksministerens svarbrev av 16. september 2022 informeres det om at DG Move under et møte 21. april skal ha informert embetsmenn i NFD om at det var under vurdering hvorvidt fiskefartøy var inkludert i havneforbudet. 27. april skal det i et nytt møte ha blitt sagt at fiskefartøy ikke var inkludert, før telefon- og e-postkorrespondanse mellom NFD og DG Move 28. april førte til en konklusjon om at fiskefartøy sertifisert etter konvensjonene SOLAS, MARPOL og lastelinjekonvensjonen ville være omfattet av forbudet.

Utenriksministeren oppgir videre at regjeringen valgte å unnta fiskefartøy fra havneforbudet av hensyn til å sørge for en bærekraftig forvaltning av fiskebestander, og at denne beslutningen ble gjort uavhengig av EUs fortolkning av rekkevidden av EUs havneforbud.

Den 29. april 2022 fattet Kongen i statsråd en kongelig resolusjon som sa det «ikke [er] helt klart hvordan

[«skip som omfattes av relevante internasjonal konvensjoner»] skal forstås». På bakgrunn av at regjeringen dagen før den kongelige resolusjonen ble fattet, mottok informasjon om at «skip som omfattes av relevante internasjonale konvensjoner», av EU ble forstått som fartøy som er sertifisert etter konvensjonene SOLAS, MARPOL og lastelinjekonvensjonen, mener disse medlemmer at denne informasjonen i den kongelige resolusjonen er misvisende. Disse medlemmer oppfatter det også som misvisende og motstridende når utenriksministeren i svarbrevet til kontroll- og konstitusjonskomiteen både skriver at «omfanget av EUs regelverk hva gjelder fiskefartøy [ikke var] klart på tidspunktet for vedtaket av kongelig resolusjon 29. april 2022.», og at

«konklusjonen etter flere e-poster og telefoner i løpet av dagen [28. april 2022] var at EUs havneforbud gjelder for fartøy som er sertifisert etter relevante konvensjoner, dvs. SOLAS (Convention for the Safety of Life at Sea), MARPOL (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships) og Lastelinje-konvensjonen.»

Disse medlemmer registrerer at utenriksministeren oppgir at EU var av den oppfatning at de fleste russiske fiskefartøy ikke har en slik sertifisering. I den grad dette skal være kilden til at omfanget av EUs regelverk når det gjaldt fiskefartøy, framsto uklart for regjeringen, mener imidlertid disse medlemmer at det er rimelig å forvente at regjeringen gjør egne vurderinger av faktiske forhold knyttet til russiske fartøys sertifiseringer.

Disse medlemmer registrerer at utenriksministeren i svarbrev av 9. november 2022 oppgir at informasjonen regjeringen mottok av DG Move 28. april, hadde en uformell form. Dersom dette er tilfelle, stiller disse medlemmer spørsmål ved hvorfor den uformelle formen ikke ble opplyst om i svarbrevet til kontroll- og konstitusjonskomiteen 16. september. Disse medlemmer viser imidlertid til at utenriksministeren i et svar på et skriftlig spørsmål fra representanten Guri Melby 7. juni 2022 skrev at «regjeringen har imidlertid ikke tilstrekkelig grunnlag for å si nøyaktig hvordan virkeområdet i EUs forordning vil slå ut i praksis hva gjelder fiskefartøy». Disse medlemmer registrerer at utenriksministeren i sitt svarbrev av 16. september påpeker at påstanden knyttet seg til EU-landenes praktisering av havneforbudet, i motsetning til utformingen av lovverket i seg selv. Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at utenriksministerens svar på det skriftlige spørsmålet like fullt er egnet til å gi Stortinget et feilaktig inntrykk av de faktiske forhold vedrørende hvilken informasjon regjeringen satt på på dette tidspunktet. Basert på informasjonen som utenriksministeren delte med kontroll- og konstitusjonskomiteen i svarbrevet fra 16. september, vil d i s-

se medlemmer understreke at det den 7. juni hadde gått 40 dager siden regjeringen først fikk informasjon av DG Move om hvordan EU fortolket havneforbudet. Det hadde videre gått 33 dager siden EU-kommisjonens nærmere fortolkning av EUs havneforbud hva gjelder fiskefartøy, ifølge utenriksministeren i svarbrevet av 9. november, forelå «helt tydelig».

Basert på ovenstående redegjørelse er det disse medlemmers mening at den til enhver tid sittende regjering har et særlig ansvar for et høyere presisjonsnivå enn vist i dette tilfellet, spesielt i saker som er av den alvorlighetsgraden. Det er avgjørende for at Stortinget skal kunne behandle saker grundig og fatte riktige beslutninger basert på et så fullstendig informasjonsgrunnlag som mulig.

Avsluttende bemerkninger

Komiteen anerkjenner at omfanget av anmodninger, flere av anmodningenes karakter, behovet for forsvarlig saksbehandling og en krevende sikkerhetssituasjon kompliserer og vanskeliggjør effektiv og rask håndtering.

På bakgrunn av komiteens undersøkelser og etter en helhetsvurdering mener komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Venstre, at regjeringens håndtering av bistandsanmodninger i forbindelse med krigen i Ukraina har vært akseptabel.

Komiteen mener likevel at de nevnte deler av regjeringens håndtering har vært mangelfull på grunn av for lang saksbehandlingstid.

Komiteen mener det er avgjørende at anmodninger om bistand til Ukraina prioriteres høyt og behandles effektivt. Komiteen viser til at det snart er et år siden Russland gikk til fullskala invasjon av Ukraina. Det som var en akutt og ekstraordinær situasjon, har blitt en langvarig krise. Da heves også kravene til regjeringens håndtering av saker knyttet til krigen. Komiteen forventer at regjeringen bruker erfaringen fra det siste året til å gjøre nødvendige grep slik at anmodninger om bistand til Ukraina behandles så effektivt som mulig i tiden fremover.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at merknadene over omtaler eksempler på noe av den mest graverende saksbehandlingen kontroll- og konstitusjonskomiteens undersøkelser har avdekket. Disse medlemmer viser til at undersøkelsen også har avdekket at det er en rekke andre anmodninger som det har tatt lang tid å avklare, og at undersøkelsen avdekker andre forhold som kan tilsi at koordineringen ikke har fungert tilfredsstillende.

Disse medlemmer viser blant annet til svarbrevene fra utenriksministeren 24. juni 2022 og 28. oktober

2022 og svarbrev fra justis- og beredskapsministeren 28. oktober 2022. Av svarbrevene fremkommer det at Kripos 16. mars 2022 mottok en anmodning fra ukrainsk politi om bistand i form av blant annet førstehjelpsutstyr. Både Justis- og beredskapsdepartementet og Utenriksdepartementet var involvert i saksbehandlingen, og utstyret ble overlevert ukrainsk politi 3. mai 2022, etter 47 dager. Disse medlemmer viser videre til at Olje- og energidepartementet 7. mars 2022 mottok en henvendelse fra ukrainske myndigheter om støtte til Energy Community Secretariat, og at tilsvarende henvendelse har kommet fra organisasjonen selv. Disse medlemmer viser til at det i siste svarbrev vedrørende saken, 28. oktober 2022, fremgikk at henvendelsen fortsatt var til behandling i departementet. Disse medlemmer viser til at det på dette tidspunktet var 235 dager siden ukrainske myndigheter henvendte seg til Olje- og energidepartementet.

Disse medlemmer mener, på tross av at det også er eksempler på god håndtering, at gjennomgangen viser at mangel på koordinering mellom departementer, manglende prioritering og manglende politisk gjennomføringskraft har medført at en rekke anmodninger har tatt altfor lang tid å svare ut i en svært kritisk situasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at den norske sivile og humanitære støtten til Ukraina savner sidestykke i norsk bistandshistorie. Søndagen etter krigsutbruddet ble det bevilget 2 mrd. kroner i humanitær nødhjelp. I juli 2022 ble det lansert en Ukraina-pakke på 10 mrd. kroner. I februar i 2023 ble det oppnådd tverrpolitisk enighet i tråd med regjeringens forslag om 75 mrd. kroner til et femårig Nansen-program for Ukraina. Norge har bidratt med flere milliarder kroner til innkjøp av gass, reparasjon av infrastruktur og pensjoner og lønninger til ukrainsk helsepersonell og lærere. Så langt har norske kommuner tatt imot om lag 40 000 ukrainske flyktninger. Sammen med våre allierte og partnere har regjeringen innført historisk omfattende sanksjoner mot Russland som over tid vil svekke regimets evne til å finansiere den russiske krigsmaskinen.

Disse medlemmer vil også understreke at Norge er blant landene som har bidratt mest gjennom Medevac-ordningen. Ifølge EU-kommisjonens statistikk per februar 2023 har 189 pasienter og 106 pårørende ankommet Norge. Per 10. januar 2023 hadde bare Tyskland og Spania tatt imot flere ukrainske pasienter enn Norge. I tillegg har norsk flykapasitet for medisinsk evakuering blitt brukt til å transportere 555 pasienter og 154 pårørende til andre europeiske land (Danmark, Tyskland, Finland, Belgia, Nederland, Ungarn, Frankrike).

Disse medlemmer understreker avslutningsvis at regjeringen i håndteringen av krigen i Ukraina så langt ikke har brutt noe stortingsvedtak.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 1

Stortinget mener det er sterkt kritikkverdig at justis- og beredskapsminister Emilie Mehl ga et villedende svar til Stortinget om regjeringens behandling av an-

modningene om medisinsk evakuering av skadede soldater fra Ukraina.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader og råder Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Innst. 234 S (2022–2023) Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen i sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 21. mars 2023

Peter Frølich

leder

Audun Lysbakken

saksordfører

Liste over vedlegg

Vedlegg 1	Brev datert 7. juni 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til utenriksministeren
Vedlegg 2	Brev datert 24. juni 2022 fra utenriksministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
Vedlegg 3	Brev datert 18. oktober 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til utenriksministeren
Vedlegg 4	Brev datert 18. oktober 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til justis- og beredskapsministeren
Vedlegg 5	Brev datert 18. oktober 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til helse- og omsorgsministeren
Vedlegg 6	Brev datert 27. oktober 2022 fra helse- og omsorgsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
Vedlegg 7	Brev datert 28. oktober 2022 fra justis- og beredskapsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
Vedlegg 8	Brev datert 28. oktober 2022 fra utenriksministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
Vedlegg 9	Brev datert 8. november 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til utenriksministeren
Vedlegg 10	Brev datert 14. november 2022 fra utenriksministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
Vedlegg 11	Brev datert 6. desember 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til statsministeren
Vedlegg 12	Brev datert 6. desember 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til utenriksministeren
Vedlegg 13	Brev datert 6. desember 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til justis- og beredskapsministeren
Vedlegg 14	Brev datert 6. desember 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til klima- og miljøministeren
Vedlegg 15	Brev datert 6. desember 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til helse- og omsorgsministeren
Vedlegg 16	Brev datert 16. desember 2022 fra statsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen

- Vedlegg 17** Brev datert 16. desember 2022 fra utenriksministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 18** Brev datert 16. desember 2022 fra klima- og miljøministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 19** Brev datert 16. desember 2022 fra helse- og omsorgsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 20** Brev datert 19. desember 2022 fra justis- og beredskapsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 21** Brev datert 9. september 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til nærings- og fiskeriministerens
- Vedlegg 22** Brev datert 16. september 2022 fra utenriksministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 23** Brev datert 18. oktober 2022 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til utenriksministeren
- Vedlegg 24** Brev datert 9. november 2022 fra utenriksministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen

Statsråd Anniken Huitfeldt
Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:
07.06.2022

Vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til saksbehandlingstiden for bistandsanmodningen om å ta imot sårede soldater fra Ukraina. I forlengelsen av saken ønsker disse medlemmer å få ytterligere informasjon om – og oversikt over – departementets og regjeringens saksbehandling og ansvarsfordeling knyttet til bistandsanmodninger som relaterer seg til krigen i Ukraina.

På denne bakgrunn bes det om svar på følgende spørsmål:

1. Kan departementet gi en oversikt over alle bistandsanmodninger regjeringen har mottatt, enten gjennom EUs ordning for sivil beredskap eller i andre kanaler, som relaterer seg til krigen i Ukraina og opptakten til denne?
2. Det bes om en redegjørelse for tidspunktet hver enkelt anmodning ble mottatt, hva det ble anmodet om, samt hvilken statsråd som har hatt ansvar for behandlingen av hele eller deler av anmodningen. Dersom ansvaret for håndtering av en anmodning er endret underveis i regjeringens behandling, bes det opplyst om dette også.
3. Det bes også om en oversikt over eventuelle purringer på anmodninger, og over tidspunkter og innhold i alle tilbakemeldinger regjeringen har gitt på anmodningene. Komiteen ønsker innsikt i ovennevnte forhold i alle bistandsanmodninger relatert til beredskap, krisehåndtering, medisinsk hjelp og utstyr og mottak av flyktninger som direkte angår krigen i Ukraina og opptakten til denne. Det bes også om innsikt i anmodninger innenfor disse feltene som regjeringen har mottatt før krigsutbruddet.

Anmodninger om våpenbistand holdes utenfor komiteens undersøkelser.

Komiteen ber om svar innen tirsdag 21. juni 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll og konstitusjonskomiteen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Peter Frølich', is written over the printed name and title.

Peter Frølich
komitéleder

Utenriksministeren

Kontroll- og konstitusjonskomitéen
ved komitéleder Peter Frølich

Oslo, 24. juni 2022

Svar på brev fra komitéen vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Jeg viser til spørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité vedrørende bistandsanmodninger relatert til Russlands krig mot Ukraina.

Komitéen ber om oversikt over alle bistandsanmodninger. Jeg forstår spørsmålet slik at det omfatter konkrete henvendelser om støtte norske myndigheter har mottatt, gjennom ulike kanaler. EUs ordning for sivil beredskap (UCPM) er eksplisitt nevnt, men jeg vil også redegjøre for anmodninger fra FN-systemet, Røde Kors-bevegelsen, samt norske og internasjonale humanitære organisasjoner. Slik jeg forstår brevet, omfatter det også anmodninger fra andre internasjonale organisasjoner og direkte anmodninger fra ukrainske myndigheter. Jeg legger videre til grunn at spørsmålene ikke omfatter henvendelser fra privatpersoner eller private aktører i Norge.

Anmodninger relatert til våpenbistand og andre forsvarsrelaterte anmodninger er, i tråd med komitéens ønske, ikke inkludert i mitt svar til Stortinget.

Hva som er en bistandsanmodning kan i visse tilfeller være et skjønnsmessig spørsmål. Jeg har i svaret til komitéen omtalt de konkrete henvendelsene om støtte jeg er kjent med at norske myndigheter har mottatt.

Jeg har valgt å svare på komitéens spørsmål samlet. Jeg redegjør først for anmodninger og norsk støtte fra 2014 og frem til 24. februar 2022 (**punkt 1**). Deretter gir jeg en oversikt over hovedinnretningen på norsk innsats etter invasjonen (**punkt 2**). De ulike anmodningene norske myndigheter har mottatt etter 24. februar omtales deretter, etter hvor de kom fra. Jeg redegjør først for anmodninger fra FN-systemet, Røde Kors-bevegelsen og internasjonale humanitære organisasjoner (**punkt 3**). Deretter følger en

oversikt over anmodninger og dialog med de norske humanitære organisasjonene (**punkt 4**), før jeg redegjør for anmodninger mottatt gjennom EUs ordning for sivil beredskap (**punkt 5**). Til slutt følger en oversikt over anmodninger mottatt gjennom ulike internasjonale samarbeidsorganisasjoner (**punkt 6**), anmodninger mottatt direkte fra ukrainske myndigheter, utenom EUs ordning for sivil beredskap (**punkt 7**) og avslutningsvis kort om en anmodning fra Moldova relatert til håndtering av flyktninger (**punkt 8**).

1. Anmodninger og norsk støtte før 24. februar 2022

Norge tok et klart og prinsipielt standpunkt da Russland innledet konflikten med Ukraina i 2014. Dette ble fulgt opp med tett politisk kontakt og utvidet samarbeid på mange områder mellom våre land. I 2016 ble vi enig om en felleserklæring om samarbeidet og norsk støtte. Norge har også sluttet opp om EUs sanksjoner mot Russland og ytt omfattende støtte til Ukraina både humanitært, politisk og økonomisk.

Norsk bistand til Ukraina ble økt betydelig etter 2014. De senere årene har den ligget på rundt 200 millioner kroner i året, inkludert den humanitære bistanden. Ukrainas ønske om sterkere europeisk integrasjon medførte økt politisk kontakt og støtte til interne reformer. Et overordnet mål var å styrke Ukrainas integrasjon i euroatlantiske strukturer. I samarbeid med ukrainske myndigheter ble vi enige om tre hovedområder for norsk støtte: godt styresett og rettsstatsutvikling, energireform og -effektivisering, samt handelstilpasning. Alle prosjektene ble utarbeidet og gjennomført i nært samarbeid med ukrainske myndigheter. Av forvaltningshensyn har bistanden over tid blitt konsentrert om færre og større prosjekter. I februar i år var flere prosjekter i aktivitet, og noen har klart å fortsette selv etter invasjonen, enkelte i noe modifisert form.

Ukraina uttrykte første gang i 2016 ønske om norsk bistand til rehabilitering av sårede soldater, gjerne i form av behandling i Norge. Fra norsk side ble det på det tidspunktet vurdert som mer hensiktsmessig å gi ukrainske institusjoner kompetanse til å rehabilitere sårede i Ukraina. Helse- og omsorgsdepartementet og Utenriksdepartementet etablerte derfor et helsesamarbeid der Folkehelseinstituttet, Sunnaas sykehus, RVTS Øst (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, Region øst) og etterhvert Akershus universitetssykehus, inngår. Disse fire institusjonene har siden 2019 samarbeidet med relevante ukrainske partnere og bidratt med kapasitetsbygging og kompetanseoverføring.

Den humanitære situasjonen i Ukraina var alvorlig allerede før 24. februar. 2,9 millioner mennesker hadde behov for humanitær beskyttelse og assistanse ved begynnelsen av

året. Norge har bidratt med humanitær bistand til Ukraina siden starten av konflikten i 2014. Støtten har vært basert på en vurdering av humanitære behov, og ble kanalisert gjennom partnere som ble vurdert å ha best tilgang, responskapasitet og som leverte i tråd med norske humanitære prioriteringer. Dette inkluderte FN, Røde Kors-bevegelsen, norske humanitære organisasjoner og humanitære mineaktører.

2. Hovedinnretningen på norsk støtte til Ukraina etter Russlands invasjon og svar på Ukrainas anmodninger om støtte

Den sikkerhetspolitiske situasjonen for Ukraina ble stadig verre gjennom vinteren 2021-22. Ukrainske myndigheter ba generelt om støtte og bistand fra sine partnere. Norske myndigheter hadde dialog om mulig norsk støtte, men ukrainsk side ønsket ikke oppmerksomhet om dette før krigsutbruddet. Det var også politisk kontakt mellom norske myndigheter og FNs nødhjelpskoordinator, Martin Griffiths, i februar om økt norsk støtte i tilfelle forverring av konflikten. Også i disse samtalene ble behovet for en lav profil understreket.

Regjeringen handlet raskt da Russland invaderte Ukraina 24. februar. Vi økte umiddelbart rammen for humanitær bistand til 250 millioner kroner til Ukraina og flyktningerespons i nabolandene. Tre dager senere, søndag 27. februar, annonserte regjeringen at rammen for humanitær og umiddelbar innsats skulle økes til totalt 2 milliarder kroner. 250 millioner kroner av disse ble hentet fra den opprinnelige bevilgningen til humanitær bistand for 2022, kap/post 150.70 *Nødhjelp og humanitær bistand*.

Regjeringens beslutning om å frigjøre 2 milliarder kroner kom som svar på Ukrainas generelle anmodning om bistand. Regjeringen ønsket å komme med et tidlig og tydelig signal til Ukraina og humanitære partnere om norsk støtte. Det var også viktig for oss å bidra raskt og robust med humanitær og umiddelbar innsats for å svare på behov som følge av krigshandlingene. Norge er en stor og anerkjent humanitær giver, og Utenriksdepartementet har betydelig erfaring med å legge til rette for rask innsats i krise og konfliktsituasjoner.

Tidlig i mars besluttet regjeringen at det skulle foreslås for Stortinget at bistandsbudsjettet forvaltet i Utenriksdepartementet skulle tilføres 1,75 milliarder kroner i tillegg til den rammen som var gitt i statsbudsjettet for 2022, og at dette skulle legges frem for Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Stortinget besluttet, i tråd med regjeringens forslag, å bevilge 1,45 milliarder kroner til humanitære tiltak i Ukraina og flyktningerespons i nabolandene, og 300 millioner kroner til Verdensbankens flergiverfond for Ukraina. Utover dette har Norge så langt i 2022

bidratt med 50 millioner kroner fra kap/post 159.71 *Europa og Sentral-Asia* til budsjettstøtte til Moldova og 50 millioner kroner fra kap/post 162.71 *Matsikkerhet, fisk og landbruk*, til innsatsfaktorer i landbruket. Denne kapittelposten ligger under utviklingsministerens ansvarsområde.

Det er regjeringens vurdering at situasjonen i Ukraina har krevd en koordinert humanitær respons, og at det var viktig å fordele støtte raskt til organisasjoner som var etablert i landet, og som kunne respondere umiddelbart i den første fasen etter det russiske angrepet. Det er regjeringens vurdering at støtten, i tråd med etablert norsk humanitær politikk, i hovedsak bør gå gjennom organisasjoner og mekanismer som har erfaring med å arbeide med å redde liv og beskytte sivile i komplekse kriser og konfliktsituasjoner, mens de humanitære prinsippene, herunder nøytralitet og upartiskhet, ivaretas. Regjeringen besluttet å fordele støtten gjennom FN, Røde Kors-bevegelsen og norske og internasjonale humanitære organisasjoner. I tillegg kommer støtte gjennom EUs ordning for sivil beredskap, Union Civil Protection Mechanism (UCPM), som spiller en koordinerende rolle for bilateral materiellbistand og i evakuering av pasienter fra Ukraina til behandling i deltakerlandene. Norske bidrag til Ukraina gjennom denne mekanismen er også prioritert. Regjeringen redegjorde for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2022 at støtten skulle kanaliseres i henhold til ovennevnte.

Utenriksministeren har konstitusjonelt ansvar for den humanitære bistanden og for budsjettstøtte til Ukraina og Moldova. Utenriksdepartementet har koordinert arbeidet med fordeling av midler. Beslutninger om støtte har vært fattet i samråd med berørte statsråder og departementer.

Fordelingen av 2 milliarder kroner (1,958350 milliarder kroner) til Ukraina og nabolandene ser slik ut:

- FN-organisasjoner: 671 millioner kroner.
- Røde Kors-bevegelsen: 310 millioner kroner.
- Norske humanitære og internasjonale organisasjoner: 312 millioner kroner.
- EUs ordning for sivil beredskap: 365 millioner kroner, herunder 115 millioner kroner til medisinsk evakuering.
- Budsjettstøtte gjennom Verdensbanken: 300 millioner kroner.

Det alt vesentlige av rammen på 2 milliarder kroner i respons på krisen i Ukraina og nabolandene som følge av Russlands invasjon 24. februar 2022, er dermed fordelt. I tillegg til de nevnte 2 milliarder kroner, er det også fordelt 100 millioner kroner fra andre budsjettposter, herunder til budsjettstøtte til Moldova.

Norge har vært blant de største givere av humanitær bistand gjennom våren 2022. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag om videre støtte til Ukraina.

3. Anmodninger fra FN, Røde Kors-bevegelsen og internasjonale humanitære organisasjoner

FN, Røde Kors-bevegelsen og andre internasjonale humanitære organisasjoner har bedt om støtte til sin innsats i Ukraina både før og etter 24. februar 2022.

Utenriksdepartementet har besvart organisasjonenes anmodninger, basert på en vurdering av de humanitære behovene og organisasjonenes responskapasitet.

I perioden som ledet opp til den russiske invasjonen av Ukraina arbeidet humanitære aktører, under ledelse av FN, med å oppdatere beredskapsplaner og planlegge for en storskala humanitær respons. Arbeidet ble gjort i tett samarbeid med myndighetene i Ukraina og nabolandene. Norsk kjernestøtte til de store humanitære FN-organisasjonene, utbetalt tidlig på året, bidro til at organisasjonene kunne igangsette dette arbeidet. Også Røde Kors-bevegelsen hadde betydelig tilstedeværelse i Ukraina, og drev med beredskapsplanlegging. Av de norske organisasjonene var Flyktninghjelpen og Redd Barna til stede i øst med norsk støtte.

Departementet fulgte utviklingen i den humanitære situasjonen og beredskapsarbeidet tett. Vi hadde dialog med de ulike aktørene både fra Oslo og fra våre FN-delegasjoner i Genève, Roma og New York.

Søndag 27. februar inviterte jeg representanter for norske humanitære organisasjoner til et møte i Utenriksdepartementet for å få deres vurdering av situasjonen, omfanget av de humanitære behovene og det operasjonelle handlingsrommet. Samme kveld annonserte regjeringen en økning i rammen til humanitær og umiddelbar innsats til totalt 2 milliarder kroner.

De påfølgende dagene lanserte FN, Røde Kors-bevegelsen og andre humanitære organisasjoner responsplaner og nødhjelpsappeller for å møte de raskt økende humanitære behovene i Ukraina og nabolandene.

Den internasjonale Røde Kors-komitéen og Det internasjonale forbundet av Røde Kors-foreninger kom med nødhjelpsappeller allerede 28. februar.

FN lanserte den humanitære responsplanen for Ukraina 1. mars. Denne erstattet da den opprinnelige responsplanen for innsatsen i Øst-Ukraina.

Også den humanitære planen for flyktningerrespons i Ukrainas naboland ble lansert 1. mars. Denne innsatsen er ledet av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og

omfatter FN og andre humanitære organisasjoner med operasjonell innsats i nabolandene.

Basert på behovene i appellene og i tråd med norske prioriteringer for den humanitære innsatsen, bevilget regjeringen 9. mars de første bidragene til FNs innsats i Ukraina og naboland og til Røde Kors-bevegelsens innsats i Ukraina og nabolandene. I tiden etter har det blitt gjort flere tildelinger.

Fordelingen av bistand til Ukraina og nabolandene gjennom FN og Røde Kors-bevegelsen etter angrepet 24. februar, er slik:

- FNs kontor for koordinering av humanitær innsats (OCHA): 66 millioner kroner
- FNs barnefond (UNICEF): 63 millioner kroner
- FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR): 160 millioner kroner
- FNs befolkningsfond (UNFPA): 15 millioner kroner
- Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM): 62 millioner kroner
- Verdens matvareprogram (WFP): 300 millioner kroner
- Verdens helseorganisasjon (WHO): 5 millioner kroner
- Den internasjonale Røde Kors-komitéen (ICRC): 210 millioner kroner
- Det internasjonale forbundet av Røde Kors- og Røde Halvmåneforeninger (IFRC): 100 millioner kroner

4. Anmodninger fra norske humanitære organisasjoner

Utenriksdepartementet har syv flerårige partnerskapsavtaler med seks norske humanitære organisasjoner. Flyktninghjelpen og Redd Barna hadde allerede fått godkjent støtte til innsats i Ukraina innenfor rammen av disse partnerskapene. Gjennom avtalene kan organisasjonene utløse fleksibel finansiering for umiddelbar innsats i nye eller forverrede kriser.

Flere organisasjoner var i tiden før og etter invasjonen i dialog med departementet om mulig utløsning av fleksible midler. Gitt omfanget av de humanitære behovene i Ukraina, samt ønsket om at innsatsen i Ukraina ikke skulle gå på bekostning av innsatsen i andre humanitære kriser, besluttet Utenriksdepartementet at de norske organisasjonene kunne søke om midler utenom rammen for de strategiske partnerskapsavtalene. Dette ble formidlet til organisasjonene i den løpende dialogen. Søknader om støtte til innsats i Ukraina og nabolandene som har tatt imot flyktninger har blitt godkjent fortløpende.

Under følger en oversikt over søknader fra norske humanitære organisasjoner:

Organisasjon	Anmodning	Kommentarer	Innvilget (støttenivå og dato for skriftlig informasjon til organisasjonen)
Norges Røde Kors	08.03: 100 mill. kr. Humanitær bistand med fokus på helse og beskyttelse	Det har vært løpende dialog med organisasjonen om utviklingen, behov og kapasitet.	11.03: 40 mill. kr. 08.04: 20 mill. kr.
Flyktninghjelpen	01.02: Implementeringsplan for 2022 under den strategiske partnerskapsavtalen, inkludert innsats i Ukraina 16,9 mill. kr 11.03: 200 mill. kr. Humanitær bistand med innsats i flere sektorer og beskyttelse	Det har vært løpende dialog med organisasjonen om utviklingen, behov og kapasitet. Søknader er revidert i tråd med utviklingen i situasjonen.	18.02: 16,9 mill. kr. 17.03: 40 mill. kr. 04.04: 20 mill. kr. (Moldova) 08.04: 40 mill. kr.
Kirkens Nødhjelp	15.03: 40 mill. kr. Humanitær bistand med fokus på vann, sanitær, hygiene, beskyttelse mot kjønnsbasert vold og menneskehandel.	Det har vært løpende dialog med organisasjonen om utviklingen, behov og kapasitet. Søknaden er blitt revidert i tråd med utviklingen i situasjonen.	28.03: 15 mill. kr. 07.04: 15 mill. kr.
Caritas Norge	04.03: 30 mill. kr. Humanitær bistand med fokus på beskyttelse, husly, matsikkerhet og hygiene.	Det har vært løpende dialog med organisasjonen om utviklingen, behov og kapasitet. Søknaden er blitt revidert i tråd	08.03: 15 mill. kr 05.04: 10 mill. kr (Moldova) 07.04: 5 mill. kr.

		med utviklingen situasjonen.	
Norsk Folkehjelp	07.04: 15 mill. kr. Minerydding, primært anskaffelser av utstyr og kjøretøy. 14.06: 25 mill. kr. Etablering av fullskala mineryddingsprogram.	Det har vært løpende dialog med organisasjonen, som har nært samarbeid med State Emergency Service of Ukraine (SESU).	12.04: 10 mill. kr. 17.06: 25 mill. kr.
Redd Barna Norge	31.01: 2.2 mill. kr. Implementeringsplan for 2022 under den strategiske partnerskapsavtalen, inkludert innsats i Ukraina 09.03: 50 mill. kr. Humanitær bistand med fokus på beskyttelse av barn.	Organisasjonen har holdt departementet løpende informert om utviklingen. 01.04: Revidert søknad med ytterligere informasjon. Nytt budsjett på 30 mill. kroner, inkludert 15 mill. kroner av egne innsamlede midler.	08.02: 2.2 mill. kr. 02.04: 15 mill. kr.
NORCAP	19.03: 25 mill. kr. Utsendelse av personell for styrking av den humanitære innsatsen.	NORCAP er en sivil beredskapsstyrke drevet av Flyktninghjelpen. Utsending av personell til FN og nasjonale myndigheter i naboland for styrking av mottakskapasiteten.	08.04: 10 mill. kr.

		Det har vært løpende dialog med organisasjonen om utviklingen, behov og kapasitet.	
--	--	--	--

5. EUs mekanisme for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism - UCPM)

Funksjon og ansvarsfordeling

Ukraina aktiverte EUs ordning for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism - UCPM) 9. desember 2021. Bakgrunnen var en forverret situasjon på grensen mellom Belarus og Ukraina på grunn av migrasjonstilstrømming.

Ukraina anmodet igjen om støtte gjennom UCPM 15. februar. Anmodningen ble oppdatert 24. februar, og etter dette er det kommet jevnlig anmodninger om bistand gjennom UCPM.

33 land deltar i UCPM, inkludert Norge, EUs 27 medlemsland og fem øvrige land. I utgangspunktet kan ethvert land i verden anmode om bistand gjennom UCPM. FN-organisasjoner som UNICEF, UNHCR og WHO kan også sende anmodninger til mekanismen.

Når Ukraina sender anmodninger om bistand gjennom UCPM, gjør EUs koordineringssenter (ERCC) en første vurdering av anmodningen. Anmodningen videresendes så til alle deltaker- og medlemsland. Giverlandene vurderer om og i hvilken grad de har egnet utstyr og kapasiteter, som tilsvarende det som etterspørres og som kan leveres på en rask og relevant måte. Relevant i vurderingen er også om en eventuell leveranse berører landenes egne beredskapsbehov.

Dersom materiell i det norske beredskapssystemet avgis som donasjon gjennom mekanismen, finansieres gjenkjøp over regjeringens humanitære budsjett (kap/post 150.70 *Nødhjelp og humanitær bistand*), forvaltet i Utenriksdepartementet. Ordningen er et supplement til den humanitære bistanden, og fungerer i hovedsak som kanal for varebistand direkte til ukrainske myndigheter, utsending av personell og medisinsk evakuering. Samarbeidet mellom EU og FN er tett.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er norsk kontaktpunkt for UCPM. DSB varsler om internasjonale hendelser, anmodninger om ressurser, kapasiteter og personell samt informasjon. Anmodningene sendes videre til relevant fagdepartement, direktorat og underliggende etat, som vurderer hva som er tilgjengelig

for donasjon. Deretter legges det inn tilbud i UCPMs system og tilbudet aksepteres eller avslås av anmodningslandet. Når donasjoner skal iverksettes og pasienttransporter organiseres, håndterer DSB dette i samarbeid med relevante aktører.

De anmodningene som Norge mottar fra Ukraina gjennom UCPM håndteres fortløpende i et tverrdepartementalt samarbeid. Det er regelmessige møter med aktører i relevante departementer og underliggende etater for gjensidig informasjonsutveksling og vurderinger knyttet til bistandsanmodninger gjennom UCPM.

Samarbeidet ble etablert 4. mars, og både departementer og underliggende etater deltar. Opprinnelig deltok Utenriksdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet, med relevante underliggende etater. Etter hvert har også Nærings- og fiskeridepartementet, Forsvarsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet kommet med, for å bidra inn i faglige vurderinger av anmodningene som kommer inn og hva Norge kan bidra med.

EUs ordning for sivil beredskap forvaltes i Norge av DSB på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet. Utenriksdepartementet har det faglige og økonomiske ansvaret for den humanitære bistanden, og gjør bistandsfaglige vurderinger av hva som til enhver tid er ansett å være best bruk av tilgjengelige midler for å møte de humanitære behovene til mennesker rammet av krigen. Øvrige fagdepartementer og underliggende etater vurderer hvorvidt det er relevant medisinsk utstyr, medisiner og annet beredskapsmaterieell tilgjengelig for donasjon. Det er til avsatt 365 millioner kroner til arbeidet med donasjoner til og medisinsk evakuering fra Ukraina og nabolandene. Av dette er det i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet avsatt 100 millioner kroner til helsebistand og 115 millioner kroner til medisinsk evakuering av pasienter fra Ukraina til Norge og til andre land som mottar pasienter fra Ukraina gjennom UCPM.

Anmodninger om donasjoner gjennom mekanismen – leveranser fra Norge

Siden 15. februar 2022 har UCPM formidlet til sammen om lag 70 anmodninger om bistand til Ukraina til deltakerland i UCPM, se vedlegg 1. Dette antallet omfatter både nye og oppdaterte versjoner av anmodningene. Det er også formidlet et antall anmodninger fra Ukrainas naboland som er berørt av flyktningkrisen, og Norge har respondert på flere av disse.

Norge har vært blant de første til å levere bistand til Ukraina gjennom UCPM. Norge tilbød bistand i form av materieell til Ukraina første gang 1. mars. Så langt har vi bidratt med utstyr og tjenester til en verdi på om lag 142 millioner kroner (inkludert en

leveranse under planlegging). Enkelte av forsendelsene har inneholdt materiell som svarer på behov for bistand fremmet i flere ulike anmodninger. Tilbud om donasjoner fra Norge er avslått én gang, og flere ganger for medisinsk evakuering.

Norge har også svart ut flere av anmodningene om utsendelse av medisinsk personell gjennom UCPM. Per 8. juni har Norge sendt seks personer med medisinsk bakgrunn til innsats i Ukrainas naboland.

Om medisinsk evakuering gjennom UCPM. Ansvarsfordeling og praksis

Etter Helse- og omsorgsdepartementets kartlegging av helseforetakenes kapasitet, besluttet regjeringen 14. mars at Norge skal bidra til medisinsk evakuering av pasienter fra Ukraina. 17. mars besluttet regjeringen å ta imot opptil 550 pasienter. Pårørende kommer i tillegg. Det første tilbudet om å ta imot pasienter ble lagt inn i UCPMs responssystem CECIS 18. mars. De norske tilbudene som er gitt fremgår av vedlegg 2 til dette brevet.

Ordningen med medisinsk evakuering av pasienter fra Ukraina til Norge gjennom UCPM berører flere departementers og etaters ansvarsområder. Ansvarsfordelingen vil også avhenge av personens helsetilstand, om pasienten er voksen eller barn, om personen har familie eller ikke.

Utenriksdepartementet har ansvar for finansiering av transportkapasiteten.

Helse- og omsorgsdepartementet har det overordnede ansvaret for vurderingene av om Norge har kapasitet og kompetanse til å tilby helsehjelpen som er nødvendig for den enkelte pasient, og for gjennomføring av den medisinske behandlingen.

Justis- og beredskapsdepartementet har det overordnede ansvaret for registrering av pasientene etter ankomst, for å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser i Norge, og for sikkerhet for de evakuerte (ved politiet), innreise- og oppholdstillatelser og tilbud om innkvartering i mottak (ved Utlendingsdirektoratet).

De som blir medisinsk evakuert skal også bosettes i kommunene. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har det overordnede ansvaret for dette.

Anmodninger om medisinsk evakuering skjer gjennom faste prosedyrer innen UCPM. DSB formidler mottatte bistandsanmodninger til Nasjonalt koordineringssenter for medisinsk evakuering av ukrainere (NKS) på Oslo Universitetssykehus for vurdering, samt Helsedirektoratet. Dersom helsemyndighetene kan imøtekomme bistandsanmodningen, får DSB beskjed om dette og formidler dette tilbake til UCPM-registeret (CECIS).

Alle bistandsanmodninger om medisinsk evakuering blir sendt parallelt til alle land som bidrar i arbeidet i UCPM, og alle landene vurderer de samme anmodningene. En pasient kan få tilbud om medisinsk evakuering til flere land og kan velge hvor vedkommende reiser. I matrisen over medisinsk evakuering fremkommer anmodninger og tilbud, avslag og aksept.

I tillegg til medisinsk evakuering av sivile, har ukrainske myndigheter bedt om at sårede soldater blir evakuert for å avlaste et hardt presset helsevesen. Den første anmodningen som eksplisitt omfattet sårede soldater ble lagt inn i UCPM 23. april. DSB konsulterte med Utenriksdepartementet og EU om problemstillingen, og ble informert om at slike pasienter kan evakueres som del av ordningen med medisinsk evakuering. DSB behandlet derfor anmodningen i tråd med ordinære rutiner slik beskrevet ovenfor, og la inn tilbud om å ta imot tre pasienter til Norge. Disse pasientene ble imidlertid tatt imot av et annet europeisk land.

Justis og beredskapsdepartementet ble 25. april kontaktet av DSB med mulige problemstillinger knyttet til anmodningen om behandling av sårede soldater fra Ukraina, og kontaktet 26. april Utenriksdepartementet for å diskutere problemstillinger knyttet til slikt mottak. Norge har ikke tidligere erfaring med mottak av utenlandske sårede soldater under en pågående militær konflikt, jf. blant annet beskrivelsen i punkt 2 om at det under forrige regjering i 2016 ble vurdert som mer hensiktsmessig å gi ukrainske institusjoner kompetanse til å rehabilitere sårede i Ukraina fremfor behandling i Norge. Justis- og beredskapsdepartementet ga dermed den 29. april DSB beskjed om ikke å legge inn tilbud om behandling av sårede ukrainske soldater før man hadde gjort en helhetlig vurdering av spørsmålet knyttet til slikt mottak. Mottak av sårede ukrainske soldater reiser prinsipielle, praktiske og juridiske problemstillinger. Det var også nødvendig å foreta visse sikkerhetsmessige vurderinger. Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet vurderte de ulike problemstillingene på grundig måte i tiden fram til beslutning om mottak av også denne pasientgruppen. Regjeringen annonserte 31. mai at også sårede ukrainske soldater kunne omfattes av medisinsk evakuering. Dette ble så meddelt DSB. Justis- og beredskapsdepartementet sendte en revidert instruks om håndtering av medisinsk evakuering som inkluderer sårede ukrainske soldater til underliggende etater 3. juni. De første sårede soldatene ankom Norge 12. juni 2022.

Pr 22. juni er oversikten om medisinsk evakuering via UCPM slik:

- Antall anmodninger sendt gjennom UCPM: 874
- Antall tilbud om medisinsk evakuering gitt fra Norge via UCPM: 262

- Antall pasienter ankommet Norge: 67

Det er tre land i ordningen som hittil har tatt imot flere pasienter enn Norge, og to land som har tatt imot flere pasienter som var soldater da de ble såret. Det er femten land som nå har tatt imot pasienter gjennom ordningen og elleve land som har tatt imot sårede soldater.

Enkelte europeiske land mangler medisinsk transportkapasitet. Norge drifter et ambulansfly på vegne av UCPM. Norge dekker kostnadene for bruk av dette flyet i forbindelse med Ukraina-krisen, også ved transport til andre mottakerland. Norge har også tilbudt å stille til rådighet en medisinsk oppsatt Boeing 737 gjennom Forsvarets avtale med SAS, samt chartring av mellom- og storkapasitet til sittende pasienter og pårørende. Dette er tilbudt gjennom UCPM, der Norge dekker senderlandets kostnader for tjenestene. Norge har allerede bistått Danmark med transport av pasienter, og har avtalt prosedyrer for samarbeid med Tyskland om slik transportstøtte.

Kort om UCPM og forholdet til annen humanitær støtte

UCPM er norsk hovedkanal for direkte donasjoner av varebistand som medisiner og beredskapsutstyr til ukrainske myndigheter, evakuering av pasienter som skal behandles i Norge og utsendelse av medisinsk og annen ekspertise. Mekanismen utfyller regulær humanitær bistand gjennom øvrige kanaler, der også medisinsk utstyr, medisiner, landbruksinnsatser, mineryddingsutstyr, matvarer osv. benyttes på bakken og/eller doneres til lokale organisasjoner og ukrainske myndigheter.

For enkelte typer leveranser, herunder matvarer og mineryddingsutstyr, har regjeringen konkludert med at det er mer hensiktsmessig og effektivt at bistand kanaliseres gjennom humanitære organisasjoner. Utenriksdepartementet besluttet i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet, som ansvarlig departement for matvareberedskap, at det ikke var aktuelt med matvareleveranser fra norske beredskapslag. Bakgrunnen er det høye prisnivået i Norge. Departementene vurderte det derfor som mer effektiv bruk av bistandsmidler å bevilge midler til Verdens matvareprogram (WFP) for deres innsats for matsikkerhet i Ukraina.

Mineryddingsutstyr, som det også er anmodet om gjennom UCPM, er fra norsk side levert gjennom Norsk Folkehjelp. Norsk Folkehjelp er nå i ferd med å etablere et større mineryddingsprogram i Ukraina.

Vedlegg 1 er en liste over de bistandsanmodninger som er mottatt og vurdert på norsk side, hva det ble anmodet om og om og i så fall når anmodningen er svart ut med tilbud fra Norge.

6. Anmodning gjennom ulike internasjonale samarbeidsorganisasjoner

En rekke departementer har mottatt ulike former for bistandsanmodninger gjennom sine internasjonale samarbeidspartnere. Generelt vil det enkelte fagdepartement være ansvarlig for henvendelser fra sine internasjonale samarbeidsorganisasjoner.

Henvendelser kan ha konsekvenser for andre departementers ansvarsområder. I flere saker som vedrører en internasjonal organisasjon som det ikke normalt ytes bistand gjennom, vil det være et samarbeid mellom fagdepartement og Utenriksdepartementet, med tanke på bruk av bistandsmidler. Slike saker håndteres da i et samarbeid mellom departementene og ansvaret vil være delt mellom statsrådene.

Ved spørsmål om bistand vil dette håndteres av vedkommende fagdepartement, dersom dette departementet disponerer budsjettmidler til slik bistand.

Verdensbanken

Utenriksdepartementet mottok 2. april en anmodning fra Verdensbankens ledelse om norsk støtte til Ukraina og til tiltak for å begrense globale ringvirkninger av krigen.

Under Verdensbankens årsmøte 21. april anmodet ukrainske myndigheter og Verdensbanken om gavebistand til Ukraina. Verdensbanken viste til sitt flergiverfond som en mulig kanal. Som nevnt over, har Norge gitt totalt 300 millioner kroner i budsjettstøtte gjennom Verdensbankens flergiverfond, blant annet som svar på disse anmodningene.

Verdensbankens garantiinstitutt (MIGA) ba om bistand til fondet Conflict-Affected and Fragile Economies Facility (CAFEF) for å støtte privat sektor-innsatser i Ukraina, under et møte med statssekretær i Utenriksdepartementet 16. juni. Saken er under behandling i departementet.

Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling

Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) fremmet 21. april en anmodning om støtte til mat- og energisikkerhet (spesielt gasslagring) i Ukraina i møte med Utenriksdepartementet og Finansdepartementet. 6. mai besluttet utviklingsministeren å fordele 50 millioner kroner til EBRD for å støtte landbrukssektoren i Ukraina.

I forkant av bankens årsmøte 10.-12.mai mottok finansministeren 27. april et brev fra EBRDs president, Odile Renaud-Basso, hvor det anmodes om norsk støtte til Ukraina. Brevet var en anmodning om støtte av mer generell art og ikke sektorspesifisert. Brevet er foreløpig ikke besvart.

Som oppfølging av besøket 21. april gjentok EBRD under årsmøtet i mai en forespørsel til alle medlemsland om bistand til et konkret prosjekt om energisikkerhet gjennom gasslagring i Ukraina. Dette ble så fulgt opp med et brev fra bankens ledelse til finansministeren datert 17. mai. EBRD peker på at tidsperspektivet er kritisk da gassen trengs før neste kuldeperiode som starter tidlig høst. Gasslagringen vil i stor grad inkludere støtte til humanitære formål. Det er foreløpig ikke tatt noen beslutning om støtte til prosjektet, og brevet er derfor ikke besvart.

OECD

OECDs generalsekretær sendte 11. april brev til landbruks- og matministeren. Brevet oppfordret norske myndigheter til å finansiere innsatsmidler til landbrukssektoren i Ukraina, for å opprettholde produksjonen i Ukraina sammen med kommersielle aktører. Brevet er ikke fulgt opp overfor OECD, men støtte til landbruksformål er blant annet gitt gjennom EBRD, som nevnt over.

Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen

Utenriksdepartementet ved ambassaden i Haag mottok 4. april 2022 en verbalnote fra Ukraina gjennom OPCWs sekretariat. UD videresendte anmodningen til DSB som koordinerende enhet for slike forespørsler. DSB kunne informere om at store deler av materialisten anmodet fra Ukraina også var forespurt gjennom andre kanaler. Etter dialog med DSB og Justis- og beredskapsdepartementet sendte ambassaden i Haag en verbalnote til OPCW datert 29. april om at anmodningen var mottatt og ville vurderes i sammenheng med andre likelydende anmodninger som Norge hadde mottatt gjennom flere kanaler og at disse ville koordineres tett med NATO og EU.

Verdenspostforeningen

Samferdselsdepartementet mottok en anmodning fra FN-organisasjonen Verdenspostforeningen (UPU) i brev datert 22. mars 2022. UPU ber om bistand til den ukrainske postoperatøren Ukrposhta, gjennom prosjekter initiert av UPU sitt støttefond Emergency and Solidarity Fund. Etter dialog med Utenriksdepartementet ble anmodningen besvart i brev av 11. april 2022. Det ble ikke gitt støtte fra Norge til dette initiativet, men det ble nevnt at Norge støtter Ukraina gjennom andre kanaler.

Den internasjonale organisasjon for maritime navigasjonsinnretninger og tjenester

Kystverket mottok 5 mai, via Den internasjonale organisasjon for maritime navigasjonsinnretninger og tjenester (IALA), en generell anmodning om bistand til Ukraina. Anmodningen ble sendt til samtlige medlemsland. Kystverket er underlagt nærings- og fiskeridepartementet. Ingen bistand er innvilget på nåværende tidspunkt.

Donasjon av IKT-utstyr i samarbeid med EU

Under et uformelt ministermøte om elektronisk kommunikasjon og digitale tjenester i Paris 8. og 9. mars, tok Frankrike initiativ til å koordinere innsamling av IKT-utstyr til Ukraina. Norge har stilt seg bak dette initiativet, og Kommunal- og distriktsdepartementet har tatt kontakt med mobil- og bredbåndstilbydere og andre aktører for å samle inn utstyr som er relevant å donere til Ukraina. Det er i første rekke snakk om brukt utstyr. KDD har vært i tett dialog med den ukrainske ambassaden, som sikrer at utstyret blir sendt til myndighetene i Ukraina. Til nå har syv selskap og en kommune bidratt med utstyr.

7. Anmodninger direkte fra ukrainske myndigheter

Det er løpende kontakt mellom norske og ukrainske myndigheter gjennom den ukrainske ambassaden i Oslo og Norges ambassade i Kyiv. Norske myndigheter har løpende kontakt med ukrainske myndigheter på alle nivåer. Både politisk ledelse og embetsverk har gjentatte ganger møtt representanter for ukrainske myndigheter gjennom bilaterale møter, møter med den ukrainske ambassaden i Oslo og den norske ambassaden i Kyiv, i tillegg til i multilaterale sammenhenger.

Norske myndigheter har gjennom møter og skriftlig fått en rekke anmodninger fra ukrainske myndigheter. En del av anmodningene er ikke kun kommunisert til norske myndigheter, men er også formidlet gjennom andre kanaler, som EUs sivile beredskapsmekanisme. Noen anmodninger gjelder konkrete prosjekter, andre mer generelle henvendelser om støtte. Anmodningenes er vurdert i forbindelse med den totale fordelingen av norsk innsats.

I det videre redegjør vi for konkrete henvendelser fra ukrainske myndigheter. Redegjørelsen er systematisert etter hvilket departement som mottok anmodningen:

Utenriksdepartementet har hatt kontinuerlig dialog med ukrainske myndigheter, særlig ambassaden i Oslo. Jeg forstår ikke komitéen slik at den ønsker en fullstendig oversikt over all kontakt departementet har hatt med ukrainske myndigheter, og det redegjøres derfor ikke i detalj for denne her.

Utenriksdepartementet mottok 27. februar et brev fra Ukrainas ambassadør. Brevet viste til et forestående møte samme dag mellom utenriksministeren og norske humanitære organisasjoner. Vedlagt brevet lå en liste som spesifiserte humanitære behov i Ukraina

Utenriksdepartementet mottok 17. mars en note fra den ukrainske ambassaden. Noten henviste til et vedlagt brev fra Ukrainas minister for kommunal og regional utvikling. I

brevet ber ministeren om bistand til å finansiere husly for internt fordrevne. Brevet ble sirkulert til en rekke land.

Utenriksdepartementet mottok to noter fra Den ukrainske ambassaden 25. mars. Den ene noten viste til et brev fra Ukrainas økonomiminister til uspesifiserte partnere. Brevet er en anmodning om leveranser av matrasjoner. Den andre noten viser til et brev fra Ukrainas minister of Social Policy. Brevet informerer om en kanal for direkte humanitær støtte til ukrainske myndigheter og oppfordrer en rekke land til å gi støtte gjennom denne kanalen. Brev med anmodning om matvareleveranser er mottatt av flere instanser.

Utenriksdepartementet mottok 9. juni et brev fra den ukrainske ambassaden i Oslo. Brevet beskrev «Ten steps for Norway to help Ukraine», og inneholder anmodninger om politisk og økonomisk støtte.

Fra norsk side har vi, for å sikre koordinert innsats og rask respons, valgt å imøtekomme ukrainske anmodninger om materiell og medisinsk bistand gjennom UCPM. For å imøtekomme ukrainsk behov for matvarebistand, har regjeringen besluttet også å bidra med 300 millioner kroner til Verdens matvareprogram som omtalt over i punktet om støtte via FN-systemet.

Det har som nevnt over vært avholdt flere møter mellom Utenriksdepartementet og Den ukrainske ambassaden. Den ukrainske ambassaden har i enkelte møter fremført ønsker om mer bilateral humanitær støtte, for eksempel i møte mellom ambassaden og embetsverket i Utenriksdepartementet 25. mars. Fra norsk side har vi redegjort for de overordnede prinsippene for norsk humanitær støtte og for den støtten som går gjennom humanitære organisasjoner og EUs sivile beredskapsmekanisme (UCPM). Blant annet etter dialog med ambassaden besluttet departementet å innvilge 200 millioner kroner i budsjettstøtte. Beløpet er senere økt til 300 millioner kroner.

Under møtet 25. mars ble også henvendelsen om bistand til energi-sektoren i Ukraina via organisasjonen Energy Community overrakt Utenriksdepartementet, se omtale under henvendelser til Olje- og energidepartementet.

Ukrainas statsminister Shmyhal sendte 12. april brev til **statsministeren** og **sentralbanksjefen**. Shmyhal ba der om norsk støtte i form av viderelån av en andel av Norges spesielle trekkrettigheter i IMF. Forespørselen ville, hvis innvilget, tilsvare støtte på om lag 4,3 milliarder kroner. Anmodningen ble vurdert av Utenriksdepartementet og Finansdepartementet. I brev datert 22. juni meddelte statsminister Støre at Norge ikke ville etterkomme anmodningen. Dette var også begrunnet med Norges ønske om å gi gavebistand og på den måten ikke bidra til større utenlandsgjeld for Ukraina.

Barne- og familiedepartementet har mottatt flere henvendelser fra Den ukrainske ambassaden om ulike sider ved enslige mindreårige ukrainske flyktninger i Norge. Det har vært løpende dialog med mellom departementet og ambassaden, og det redegjøres ikke i detalj for denne her.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har mottatt en rekke henvendelser fra ukrainske barnevernstjenester med informasjon om ukrainske lover og regler, anmodning om at norske myndigheter bistår ukrainske barn i Norge og informasjon om barnevernssystemet i Ukraina. Henvendelsene er tatt til etterretning og informasjonen brukes til å veilede norske myndigheter.

Klima- og miljødepartementet har mottatt en anmodning fra det ukrainske miljøverndepartementet 14. mars 2022. Tilsvarende anmodning ble fremsatt av Den ukrainske ambassaden 22. mars 2022. Anmodningen gjelder beskyttelsesutstyr til skog- og parkvoktere. Saken ligger til behandling i departementet.

Kommunal- og distriktsdepartementet mottok 19. april brev fra ukrainske myndigheter med spørsmål om å bidra med IKT-utstyr. Denne henvendelsen sammenfalt i stor grad med det internasjonale initiativet for innsamling av IKT-utstyr (omtalt over). Henvendelsen er ikke svart ut særskilt.

Kunnskapsdepartementet mottok i begynnelsen av mars en anmodning fra det ukrainske Kunnskapsdepartementet om å gjøre ukrainske læringsressurser kjent i Norge. Anmodningen ble fulgt opp av departementet i et møte med Det ukrainske kunnskapsdepartementet 30. mars og videre via underliggende direktorat. Utdanningsdirektoratet har lagt informasjon om ukrainsk fjernundervisningstilbud på sine hjemmesider: Barnehage og opplæring for ukrainske barn og unge (udir.no) Udir.no er hovedkanalen for informasjon til utdanningssektoren.

Kunnskapsdepartementet mottok 12. mai en anmodning fra Det ukrainske kunnskapsdepartementet, via ambassaden i Oslo. Anmodningen gjelder tilrettelegging for opptaksprøver til høyere utdanning i Ukraina for ukrainske personer som nå befinner seg i Norge og som ønsker å søke høyere utdanning i Ukraina. Anmodningen er sendt til alle europeiske land. Likelydende henvendelse ble også sendt ut av ukrainske myndigheter via OECD. Ansvarlig statsråd er forsknings- og høyere utdanningsministeren. Saken har vært til behandling i departementet, som har fulgt opp saken i samarbeid med fylkeskommunene, direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, universitetene og høgskolene. Departementet mottok en purring 7. juni. Departementet har svart ut anmodningen fra ukrainske myndigheter 14. juni og informert om at det kan legges til rette for opptaksprøver til ukrainsk høyere utdanning i Norge med bistand fra departementet og utvalgte UH-institusjoner. Ukrainske

myndigheter har meldt tilbake at det likevel ikke vil være behov for å gjennomføre slike eksamener i Norge.

Kunnskapsdepartementet mottok 14. juni en anmodning fra den ukrainske ambassaden i Oslo om å spre informasjon til norske universitet og høyskoler om initiativet Ukrainian Global University. Ansvarlig statsråd er forsknings- og høyere utdanningsministeren. Anmodningen ble videreformidlet til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse samme dag, som sprer informasjonen videre til norske UH-institusjoner.

Samferdselsdepartementet mottok en henvendelse fra den ukrainske transportministeren den 27. februar. Henvendelsen ble besvart av samferdselsministeren 21. april. Svarbrevet uttrykker støtte til ukrainske myndigheter og viser til den støtten Norge gir, både humanitært og militært.

Statens vegvesen har mottatt en henvendelse fra State Service of Ukraine for Transport Safety 1. juni om materiellbistand. Henvendelsen er oversendt Samferdselsdepartementet for behandling. Saken ligger til behandling i departementet.

Nærings- og fiskeridepartementet ble 4. april kontaktet av den ukrainske ambassaden med anmodning om konsultasjoner om kansellering av russiske fiskefartøys kvoter i norsk økonomisk sone. Henvendelsen ble svart ut administrativt av departementet etter dialog med ambassaden. I svaret ble det lagt vekt på at Norge fordømmer Russlands invasjon av Ukraina og at Norge ikke innfører ensidige sanksjoner, men står sammen med nærstående i dette arbeidet, samtidig som Norge vil opprettholde fiskerisamarbeidet med Russland for å sikre bærekraftig forvaltning av ressursene i havområdene. Departementets svar ble koordinert med Utenriksdepartementet.

Norsk Romsenter har mottatt en henvendelse fra Ukrainas ambassadør til Norge datert 11. april 2022. I henvendelsen ber ambassadøren om støtte for å fremskynde prosessen for ukrainsk medlemskap i Den europeiske romfartsorganisasjon (ESA). Henvendelsen er ikke fulgt særskilt opp på departementsnivå.

Olje- og energidepartementet møtte Ukrainas ambassadør 7. mars. I møtet anmodet ambassadøren om norsk støtte til ukrainske energiselskaper gjennom et fond forvaltet av Energy Community Secretariat i Wien. Olje- og energidepartementet har hatt kontakt med Utenriksdepartementet om norsk støtte gjennom fondet. Saken ligger til behandling. Departementet har i tillegg mottatt henvendelser direkte fra The Energy Community Secretariat om muligheten til å bistå med opprettholdelse av energiforsyning.

Helse- og omsorgsdepartementet mottok 18. april en note fra Ukrainas ambassade i Oslo. Vedlagt noten lå et brev fra Yuliia Laputina, minister for veteransaker, til helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol. I brevet uttrykker Laputina ønske om at Norge, sammen med andre internasjonale partnere, gir støtte til ulike rehabiliteringstiltak for sårede soldater og krigsveteraner. I brevet uttrykker Laputina ønske om at Norge, sammen med andre internasjonale partnere, gir støtte til ulike rehabiliteringstiltak for sårede soldater og krigsveteraner. Det er ikke mottatt noen purring på anmodningen, men brevet ble også overrakt helse- og omsorgsministeren i et møte med Ukrainas ambassadør 29. april. Anmodningen er besvart i brev fra helse- og omsorgsministeren datert 16. juni, oversendt Norges ambassade i Kyiv for overbringelse til veteranminister Laputina.

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) er underordnet Helse- og omsorgsdepartementet. Som fagdirektorat for Utenriksdepartementet er DSA delegert myndighet for forvaltning av tilskuddsmidler over regjeringens handlingsplan for atomsikkerhet og miljø. Midlene finansieres over Utenriksdepartementets kapittel 118.70 og 159.71. Etter Russlands invasjon av Ukraina 24. februar 2022, har DSA mottatt en rekke henvendelser fra ukrainske partnere om støtte til konkrete leveranser.

Den 1. mars mottok DSA henvendelse om bistand fra Rivne kjernekraftverk via Institutt for energiteknikk (IFE). 10. mars mottok DSA henvendelse fra State Border Guard Service of Ukraine (SBGS), sendt via Nordisk Sikkerhet AS. Det ble besluttet å støtte SBGS og Rivne kjernekraftverk med radiosamband og personlig utstyr. Det er mottatt reviderte anmodninger fra SBGS om behov for utstyr av 31. mars, 14. april og 21. april.

Energoatom/Rivne kjernekraftverk henvendte seg i brev til DSA 24. mars med forespørsel om anskaffelse av utstyr for testing av driftssikkerhet Rivne kjernekraftverk. DSA besluttet å innvilge støtte til dette. Ny forespørsel fra Energoatom/Rivne kjernekraftverk om teknisk utstyr for å ivareta overvåkning av driftssikkerheten mottatt 12. april.

DSA mottok henvendelser fra den ukrainske strålevernsmyndigheten SNRIU 4. og 16. april med forespørsler om å bidra til bedring av atomsikkerheten i Ukraina etter den russiske invasjonen. DSA innvilget støtte SNRIU. Ny forespørsel om utstyr fra SNRIU mottatt 27. april.

Henvendelse av 11. april via Nordisk Sikkerhet fra SSS EcoCentre, om utstyr til radioaktivitetsmålinger i Tsjernobylsonen er under vurdering.

Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, har påtatt seg en koordinerende rolle og sendte ut en samlet liste over behovene innmeldt fra de ukrainske strålevernsmyndighetene 22. april. Den norske støtten koordineres både med IAEA og

SNRIU. Midlene til Ukraina på atomsikkerhetsområdet blir jevnlig diskutert i internasjonale fora som G7 globalt partnerskap og Information Sharing Initiative. DSA har via DSB innrapportert bistand fra atomhandlingsplanens tilskuddsmidler til EUs koordineringsmekanisme UCPM. DSA er i nær kontakt med strålevernsmyndighetene i Sverige (SSM) og Finland (STUK), som begge vurderer bidrag til den støtten DSA yter til ukrainske partnere.

Innenfor **Justis- og beredskapsdepartementets** område har politiet v/Kripos mottok 16. mars anmodning fra ukrainsk politi om bistand i form av blant annet førstehjelpsutstyr. Etter bistand fra Justis- og beredskapsdepartementet og rask behandling i Utenriksdepartementet, ble etterspurt utstyr overlevert ukrainsk politi 3. mai.

8. Anmodninger relatert til flyktninger

Norge signaliserte tidlig at vi ville ta imot flyktninger fra Ukraina Statsministeren sa i en pressekonferanse 25. februar at Norge ville samarbeide tett med EU og bidra aktivt til å finne felles løsninger, herunder at Norge var positiv til å bidra til en fordeling av flyktninger innenfor rammen av det europeiske samarbeidet (bl.a. gjengitt av NRK). Statssekretær Astrid Bergmål i Justis- og beredskapsdepartementet gjentok dette budskapet i møter med FNs høykommissær for flyktninger, Filippo Grandi, generaldirektøren for IOM, Antonio Vittorino, m.fl., 28. februar. Disse signalene ble sendt på bakgrunn av utvikling i krisen, uten at det foreslå en direkte og bilateral anmodning fra ukrainske myndigheter.

Norge mottok 28. februar 2022 en skriftlig anmodning fra Moldova om å relokalisere flyktninger til Norge fordi belastningen på landet var stor. Henvendelsen var rettet til land med diplomatisk representasjon i Moldova. Anmodningen fra Moldova var ikke tallfestet, men gjaldt bistand til å overføre «some of the refugees» Moldova hadde mottatt fra Ukraina. Ansvar for den videre oppfølgingen av anmodningen fra Moldova lå under Justis- og beredskapsministeren.

Justis- og beredskapsdepartementet undersøkte deretter om andre europeiske land hadde tatt stilling til anmodningen og uttrykte åpenhet for å bidra, men da fortrinnsvis innenfor rammen av et europeisk samarbeid. Det ble også tatt kontakt med Europakommisjonen om eventuelle planer for en koordinert prosess fra deres side, i lys av tidligere relokaliseringsinitiativer. Høykommissæren for flyktninger, Filippo Grandi, besøkte Norge 8. mars, og budskapet om at Norge var åpne for å ta imot ukrainske flyktninger fra Ukrainas naboland ble gjentatt av hhv. statsministeren, utenriksministeren og justis- og beredskapsministeren.

Europakommisjonen inviterte 14. mars 2022 Norge til å delta i Europakommisjonens Solidaritetsplattform. Solidaritetsplattformen er Kommisjonens møteplattform for håndtering av fordrevne fra Ukraina og fordeling av bidrag mellom europeiske land. Her deltar EUs medlemsland og Schengen-assosierte land. Kommisjonen opplyste at felleseuropeiske prosedyrer for overføring av fordrevne fra Moldova var på dagsorden i de påfølgende møtene i Solidaritetsplattformen.

Regjeringen annonserte 17. mars 2022 å tilby Moldova overføring av 2 500 fordrevne til Norge. Samtidig besluttet regjeringen å tilby medisinsk evakuering av 550 pasienter med pårørende (se redegjørelse om dette over).

Justis- og beredskapsdepartementet sendte svar til moldovske myndigheter 21. mars, ved Moldovas ambassade i Stockholm og Moldovas Innenriksdepartement. Der orienterte departementet om Norges tilbud om å overføre 2 500 fordrevne fra Ukraina fra Moldova til Norge. Det ble videre opplyst at vi ønsket overføring innenfor rammen av en EU-koordinert prosess.

23. mars 2022 ble instruks GI-05/2022 *Overføring fra Moldova til Norge av personer fordrevet fra Ukraina* sendt fra Justis- og beredskapsdepartementet til Utlendingsdirektoratet (UDI). Instruksen ber UDI planlegge og gjennomføre overføringen av fordrevne fra Moldova i samarbeid med politiet.

Norge har siden 16. mars 2022 deltatt i Solidaritetsplattformens ukentlige møter hvor vi har tatt del i prosessen knyttet til utforming av felleseuropeiske prosedyrer for overføring av fordrevne fra Moldova. Det var bred enighet blant deltakerlandene om at felleseuropeiske prosedyrer var det rammeverket som best sikret en ordnet og forsvarlig prosess for overføringen. FNs høykommissær for flyktninger anbefalte også landene å avvente overføring til disse prosedyrene var på plass. Parallelt ble det gjennomført enkelte piloter med overføring til bl.a. Tyskland og Østerrike. Dette ga nyttig kunnskap om den praktiske gjennomføringen, og erfaringene ble integrert i arbeidet med felles prosedyrer. De felleseuropeiske prosedyrene som ble utarbeidet ligger til grunn for Instruks GI-05/2022 nevnt ovenfor.

Overføringen av fordrevne fra Moldova viste seg raskt å være mer tidkrevende enn forventet. Dette fordi fordrevne fra Ukraina som oppholder seg i Moldova ønsket å bli i landet for snarlig å vende tilbake til Ukraina når situasjonen tillot det. Dette var tidligere varslet som en utfordring i forbindelse med pilotoverføringen fra Moldova til Østerrike.

Den første overføringen av fordrevne personer fra Moldova til Norge fant sted den 21. mai 2022 med ankomst til Norge påfølgende dag. Etter dette er det gjennomført en overføring 8. juni 2022, også denne gangen for 14 personer. Det er nå planlagt jevnlig

overføringer annenhver uke fremover. Hvorvidt denne fremdriftsplanen kan gjennomføres er betinget av flere forhold, herunder situasjonen i Ukraina og i Moldova.

9. Avslutning

Norge har vært blant de største givere av humanitær bistand til Ukraina. Ukraina vil trenge humanitær hjelp i lang tid. Det vil være naturlig at Norge i tiden som kommer også deltar i utformingen av og bidrar inn til den store, felles innsatsen som blir nødvendig for gjenoppbyggingen av et ødelagt land, sammen med våre nordiske naboer, EU, USA og andre givere, i dialog med Ukraina. Det vil være naturlig at Norge i tiden som kommer også deltar i utformingen av og bidrar inn til den store, felles innsatsen som blir nødvendig for gjenoppbyggingen av et ødelagt land, sammen med våre nordiske naboer, EU, USA og andre givere, i dialog med Ukraina. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om videre innretning av norsk støtte til Ukraina.

Vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

Utenriksminister Anniken Huitfeldt
Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
18.10.2022

Vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til brev av 24. juni 2022 fra utenriksministeren med svar på spørsmål om regjeringens håndtering av anmodninger i forbindelse med krigen i Ukraina.

Komiteen har følgende oppfølgingsspørsmål:

1. Kan departementet gi en oversikt over alle bistandsanmodninger som regjeringen har mottatt etter 24. juni 2022, enten gjennom EUs ordning for sivil beredskap eller i andre kanaler, som relaterer seg til krigen i Ukraina og opptakten til denne? Det bes om en redegjørelse for tidspunktet hver enkelt anmodning ble mottatt, hva det ble anmodet om, samt hvilken statsråd som har hatt ansvar for behandlingen av hele eller deler av anmodningen. Dersom ansvaret for håndtering av en anmodning er endret underveis i regjeringens behandling, bes det opplyst om dette også. Er saksbehandlingen og saksbehandlingstiden endret etter 24. juni 2022? I så fall hvordan?
2. Kan departementet fremlegge en særskilt liste over alle anmodninger om evakuering av sårede soldater fra Ukraina? Det bes om en oversikt over når anmodningene ble mottatt, hva som var regjeringens respons, når responsen ble gitt, samt om soldatene mottar eller har mottatt behandling i Norge.
3. Kan departementet gi en oppdatering på saksbehandlingen av bistandsanmodningene som ikke var svart ut da utenriksministeren ga svar til komiteen i brev av 24. juni 2022? Det bes om at oppdateringen redegjør for hvilke departementer som har vært involvert i saksbehandlingen av anmodningene, og for hvilke tidsperioder det eventuelt har vært dialog mellom ulike departementer i saksbehandlingen.

Komiteen ber om svar innen 25. oktober 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

A handwritten signature in blue ink, reading "Peter Frølich". The signature is written in a cursive style with a large initial "P".

Peter Frølich
komitéleder

Statsråd Emilie Enger Mehl
Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
18.10.2022

Vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til brev av 24. juni 2022 fra utenriksministeren med svar på spørsmål om regjeringens håndtering av anmodninger i forbindelse med krigen i Ukraina.

Komiteen har følgende oppfølgingsspørsmål til justis- og beredskapsministeren:

1. Det fremgår av utenriksministerens svarbrev at Justis- og beredskapsdepartementet den 29. april 2022 ga DSB beskjed om ikke å legge inn flere tilbud om behandling av sårede ukrainske soldater, da mottak av sårede ukrainske soldater reiste flere prinsipielle, praktiske og juridiske problemstillinger. Konkret hvilke problemstillinger var det Justis- og beredskapsdepartementet hadde behov for å utrede? På hvilket tidspunkt ble de ulike problemstillingene ferdig avklart? Det bes om svar for hver problemstilling.
2. Komiteen viser til anmodningen til politiet ved Kripos 16. mars 2022 om blant annet førstehjelpsutstyr til ukrainsk politi. Komiteen ber om en redegjørelse for behandlingen av bistandsanmodningen, som gir en oversikt over hvordan tidsbruken var i de ulike departementene, og hva denne tiden ble brukt til.

Komiteen ber om svar innen 25. oktober 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

Statsråd Ingvild Kjerkol
Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
18.10.2022

Vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til brev av 24. juni 2022 fra utenriksministeren med svar på spørsmål om regjeringens håndtering av anmodninger i forbindelse med krigen i Ukraina. Komiteen viser videre til oppslag i VG den 12. oktober 2022 om at sårede ukrainske soldater avkreves egenandel.

Komiteen har følgende oppfølgingsspørsmål til helse- og omsorgsministeren:

1. Hvilke rutineendringer er gjennomført for å sørge for nødvendig prioritet og fremdrift for slike saker i fremtiden?
2. Komiteen ber om få tilsendt all relevant kommunikasjon på kommunikasjonen med ukrainske myndigheter (direkte eller formidlet gjennom EU) som omhandler egenandeler for behandling av ukrainske medevac-pasienter.

Komiteen ber om svar innen 25. oktober 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

**DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
22/4039-

Dato
27. oktober 2022

**Svar på spørsmål fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedr.
regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina**

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite av 18. oktober 2022 med følgende to oppfølgingsspørsmål til helse- og omsorgsministeren:

- 1. Hvilke rutineendringer er gjennomført for å sørge for nødvendig prioritet og fremdrift for slike saker i fremtiden?*
- 2. Komiteen ber om å få tilsendt all relevant kommunikasjon på kommunikasjonen med ukrainske myndigheter (direkte eller formidlet gjennom EU) som omhandler egenandeler for behandling av ukrainske medevac-pasienter.*

Jeg viser også til e-post fra komitéråd for kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 25. oktober 2022 hvor det spesifiseres at spørsmål 2 er ment å vise til «all dokumentasjon på kommunikasjonen».

Svar:

Spørsmål 1

Helse- og omsorgsdepartementet har, blant annet i lys av avisoppslag om helsebistand til Ukraina, gjennomgått ressursbruk, saksbehandlingsrutiner og informasjonshåndtering i alle saker som berører helserelatert bistand. Dette for å sikre nødvendig kapasitet, notoritet og fremdrift i disse sakene. Det er med bakgrunn i denne gjennomgangen foretatt endringer i rutiner, og det er omdisponert ressurser for å sikre rask og effektiv behandling. Den interne gruppen som arbeider med disse sakene er forsterket med dedikerte ressurser, og gruppen har fått utvidet fullmakt til å sørge for effektiv intern og ekstern samordning, samt

fremdriftsansvar. Videre skal slike saker alltid behandles som hastesaker. Saker av betydning forankres løpende med meg og departementsråden.

I tillegg er rutiner for saksbehandling og informasjon gjennomgått, samt at tiltak er iverksatt for å sikre best mulig informasjonsflyt mellom departementets døgnbemannede beredskapsvaktordning, gruppen som arbeider med dette saksfeltet, og departementets ledelse. Instruksen for departementets beredskapsvakt er justert slik at alle eksterne henvendelser kanaliseres direkte til gruppen som arbeider med helserelatert bistand i tillegg til at det utpekes en ansvarlig avdeling med ansvarlig ekspedisjonssjef.

Spørsmål 2

Jeg oppfatter spørsmålet slik at kontroll- og konstitusjonskomitéen ønsker å få tilsendt all relevant dokumentasjon på kommunikasjonen med ukrainske myndigheter (direkte eller formidlet gjennom EU) som omhandler egenandeler for behandling av ukrainske medevac-pasienter. Jeg oppfatter videre at det omfatter tilsvarende kommunikasjon som departementet er kjent med at underliggende etater har hatt med ukrainske myndigheter.

I hovedsak foregår kommunikasjonen med Ukraina om bistandsanmodninger i EUs ordning for sivil beredskap (UCPM) på administrativt nivå gjennom EUs koordineringssenter for kriserespons (ERCC), med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) som norsk kontaktpunkt. Jeg har derfor valgt å vedlegge dialog som har gått mellom DSB og ERCC, som DSB har sendt informasjon om til Helse- og omsorgsdepartementet.

Helse- og omsorgsdepartementet har i liten grad hatt direkte kontakt med ukrainske myndigheter om egenandeler. Jeg har hatt et møte med Ukrainas ambassadør og et digitalt møte med Ukrainas helseminister. Min statssekretær møtte Ukrainas helseminister i forbindelse med åpning av den medisinske «huben» i Rzeszów, Polen, hvor de fleste pasientene i medevac-ordningen transporteres fra. Egenandeler for ukrainske pasienter gjennom medevac-ordningen har ikke vært et tema i noen av disse møtene.

Det har for øvrig vært løpende og direkte kontakt mellom Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) som underliggende etat til Helse- og omsorgsdepartementet, og ukrainske myndigheter om atomberedskap og atomsikkerhet.

Helse- og omsorgsdepartementet ga i foretaksmøtet med de regionale helseforetakene den 18. mars, oppdrag til Helse Sør-Øst RHF om å opprette en nasjonal koordineringsfunksjon for vurdering og mottak av pasienter ved norske sykehus. Nasjonalt koordineringssenter (NKS) ble lagt til Oslo universitetssykehus HF. Det har naturlig nok vært tett og god kontakt mellom NKS, EU og polske og ukrainske myndigheter om konkrete transporter.

Pasientspesifikk informasjon har blitt formidlet direkte mellom NKS og ukrainske helsemyndigheter gjennom EUs system for tidlig advarsel og respons for smittsomme sykdommer (EWRS). Dette systemet har også blitt benyttet til å formidle generell informasjon

til ukrainske pasienter om hva de kan forvente seg i Norge når de kommer gjennom medevac-ordningen.

Nedenfor følger en liste med omtale av 12 vedlegg som er omfattet av spørsmål nummer 2. Jeg ber om at vedlegg 1 – 11 vurderes unntatt offentlighet.

1. E-post videresendt fra DSB 5. juli 2022 med beskjed om at Ukraina hadde stanset en flyvning med pasienter til et europeisk land.
2. E-post videresendt fra DSB 5. juli 2022 med krav om garanti for gratis behandling av sårede soldater (med vedlegg).
3. E-post videresendt fra DSB 8. juli 2022 med referat fra koordineringsmøte for sivile beredskapsmyndigheter 6. juli 2022 (med vedlegg).
4. E-post videresendt fra DSB 12. juli 2022 med en mal for hvordan garantien for gratis behandling kan utformes (med vedlegg).
5. E-post videresendt fra DSB av 13. juli 2022 med invitasjon til medevac-møte samme dag i regi av ERCC, med dagsorden.
6. Referat utarbeidet av EU for møte i regi av ERCC 13. juli 2022.
7. E-post videresendt fra DSB 14. juli 2022 med oppdatert mal for garanti for gratis behandling (med vedlegg).
8. E-post videresendt fra DSB 20. juli 2022 med informasjon om møte i regi av ERCC samme dag, med dagsorden.
9. Referat utarbeidet av EU for møte i regi av ERCC 20. juli 2022.
10. Innkalling til møte i EUs helsesikkerhetskomité (HSC) 29. juli 2022 hvor Ukrainas krav om gratis behandling står på dagsorden.
11. Referat utarbeidet av EU for møte i HSC 29. juli 2022 hvor det fremgår at dagsordenpunktet om gratis behandling ikke ble behandlet.
12. E-post fra Helse- og omsorgsdepartementet datert 16. september 2022 til EU-delegasjonen og Norges ambassade i Kyiv med anmodning om overlevering av brev om Norges ordning for medevac til Ukraina og EU-kommisjonen (med vedlegg). Brevet redegjør for at behandlingen i den norske spesialisthelsetjenesten er gratis for ukrainske medevac-pasienter, og at det påløper en egenandel i primærhelsetjenesten.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.
2022/2591

Vår ref.
22/5478 - HAL

Dato
28.10.2022

**Svar på spørsmål fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen vedørende
regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina**

Jeg viser til oppfølgingsspørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité vedrørende regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina av 18. oktober 2022.

Komiteen viser først til svaret fra utenriksministeren av 24. juni 2022 hvor det fremgår at Justis- og beredskapsdepartementet (JD) den 29. april 2022 ga Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) beskjed om ikke å legge inn flere tilbud om behandling av sårede ukrainske soldater da mottak av sårede ukrainske soldater reiste flere prinsipielle, praktiske og juridiske problemstillinger. Komiteens oppfølgingsspørsmål gjelder konkret hvilke problemstillinger JD hadde behov for å utrede, og på hvilket tidspunkt de ulike problemstillingene ble ferdig avklart. Komiteen ber om svar for hver problemstilling.

Komiteen viser videre til anmodningen til politiet ved Kripos 16. mars 2022 om blant annet førstehjelpsutstyr til ukrainsk politi. Komiteen ber om en redegjørelse for behandlingen av bistandsanmodningen, som gir en oversikt over hvordan tidsbruken var i de ulike departementene, og hva denne tiden ble brukt til.

1. Spørsmål 1 – Medisinsk evakuering av sårede soldater

Jeg vil innledningsvis informere om at alle de aktuelle problemstillingene ble vurdert samlet i sakskomplekset i samarbeid mellom Forsvarsdepartementet (FD), Helse- og

omsorgsdepartementet (HOD), Utenriksdepartementet (UD) og JD. Saken var ferdigbehandlet 31. mai 2022.

Jeg vil også gjøre oppmerksom på at ikke alle land i Europa som bidrar med medisinsk evakuering av sivile ukrainere, også evakuerer sårede soldater. Norge er i dag ett av fjorten land jeg er kjent med som bidrar med slik innsats. Vi var land nummer syv i rekken som ga tilbud om evakuering av sårede soldater fra Ukraina.

Mottak av sårede ukrainske soldater reiser, som nevnt i utenriksministerens svar av 24. juni, prinsipielle, praktiske og juridiske problemstillinger. Det var også nødvendig å foreta visse sikkerhetsmessige vurderinger.

I det følgende omtaler jeg aktuelle forhold det var nødvendig å avklare.

Siden Norge ikke tidligere hadde erfaring med medisinsk evakuering av utenlandske sårede soldater i en pågående konflikt var det viktig for FD, HOD, JD og UD å sikre nødvendige avklaringer om både internasjonalt og nasjonalt regelverk. Ukraina uttrykte første gang i 2016 ønske om norsk bistand til rehabilitering av sårede soldater, gjerne i form av behandling i Norge. Daværende regjering etterkom ikke anmodningen om å motta sårede soldater til Norge. Fra norsk side ble det på det tidspunktet vurdert som mer hensiktsmessig å gi ukrainske institusjoner kompetanse til å rehabilitere sårede i Ukraina. Etter det jeg kjenner til ble prinsipielle vurderinger rundt mottak og behandling av sårede soldater i Norge ikke foretatt i 2016 da første henvendelse kom. Den første anmodningen som eksplisitt omfattet sårede soldater ble lagt inn i UCPM 23. april 2022.

I et samarbeid mellom de nevnte departementene ble det foretatt en vurdering av forholdet til folkeretten, inkludert den internasjonale humanitærretten, særlig I. Genèvekonvensjon av 1949 og tilleggsprotokoll I til Genèvekonvensjonene av 1977. Det var viktig å sikre at bistanden til evakuering som det ble lagt til rette for var i samsvar med folkeretten, som blant annet innebærer at det ikke skal diskrimineres mellom ulike pasientgrupper.

JD har ansvaret for innreise- og oppholdstillatelsene som gis til utenlandske borgere etter utlendingsloven, herunder for medisinsk evakuerte ukrainere. Med tanke på utlendingsloven og flyktningkonvensjonen kan det være utfordringer knyttet til å ta imot både sivile og soldater/stridende i en væpnet konflikt, da det *kan* være personer som kan utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser eller som kan ha gjort seg skyldig i forhold som medfører at de skal ekskluderes fra flyktningstatus, jf. flyktningkonvensjonen art. 1 F og utlendingsloven § 31. I den konkrete situasjonen anses risikoen knyttet til sivile imidlertid som lavere, se under.

Regjeringen innførte 11. mars i år en ordning med midlertidig kollektiv beskyttelse for personer fordrevet fra Ukraina. Dersom det er indikasjoner på at søkeren omfattes av

utlendingsloven § 31, eller at saken berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn som gir grunnlag for å nekte søkeren oppholdstillatelse, jf. utlendingsloven § 126 første ledd, skal det ikke gis midlertidig kollektiv beskyttelse.

For å imøtekomme Ukrainas anmodning om medisinsk evakuering av såret militært personell, ble det vurdert at man kunne legge til grunn at også utenrikspolitiske hensyn tilsa at vi skulle gjøre dette, sammen med andre allierte. Etter utlendingsloven § 126 fjerde ledd kan det av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn innvilges oppholdstillatelse i Norge, eller det kan treffes annet vedtak eller beslutning til utlendingens fordel.

Normalt ville det vært ønskelig med en individuell behandling av asylsaker som omhandler militært personell. Dette ville bli utfordrende for de medisinsk evakuerte sårede soldatene. Normalt er det kompliserte undersøkelser som må gjennomføres, og det ble antatt at de som evakueres ville trenge umiddelbar helseoppfølging. Av hensyn til likhetsprinsippet ble det også vurdert at det kunne være ønskelig at alle ukrainere får samme type tillatelse, altså midlertidig kollektiv beskyttelse. Det ble vurdert som viktig å sikre at de sårede militære faktisk er ukrainske borgere, og det er ønskelig å sikre seg best mulig om at disse ikke kan utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser og å vite at de ikke er utvist fra Norge tidligere pga. kriminelle forhold e.l.

Det ble derfor vurdert at politiet bør foreta registersøk på disse personene før norske myndigheter tilbyr medisinsk evakuering til Norge. Dette er forhold som ble tatt inn i JD instruks til Utlendingsdirektoratet (UDI), DSB, Politidirektoratet (POD) og Politiets sikkerhetstjeneste (PST) av 3. juni 2022.

Instruksen fastslår at UDI skal innvilge midlertidig kollektiv beskyttelse og grunnlaget for dette. Det presiseres at de sårede soldatene skal være ukrainske borgere og at politiet skal foreta registersøk før overføring til Norge kan finne sted, og vurdere sikkerhetssituasjonen for de sårede soldatene ved ankomst, særlig om det kommer en større gruppe.

I tillegg til de juridiske vurderingene var det behov for å gjøre andre vurderinger av prinsipiell art. For JD var det nødvendig å se hen til rammene for den norske deltakelsen i EUs ordning for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism – UCPM).

Midlene som anvendes til transport av medisinsk evakuerte er UD's humanitære midler som anvendes til bistand på sivil side. Det var altså behov for å sikre at det var prinsipielt akseptabelt å inkludere det som i utgangspunktet var militært personell i sivile ordninger finansiert med budsjettmidler for sivil innsats. Det ble i vurderingene sett hen til humanitærrettens bestemmelser om at sårede soldater har lik rett til beskyttelse og til medisinsk behandling som sivile (se over), og at dette også gjør det naturlig å ikke skille mellom utgiftsdekning for sivile pasienter og sårede soldater mht.

pasienter som tas til Norge for behandling. Mht. bestemmelsene i OECDs regler for statistikkføring av bistand som ODA (Official Development Aid), ble det vurdert at bistand til behandling av denne gruppen pasienter ikke skal forstås som hjelp til de militære styrkene, noe som ville utelukke statistikkføring av utgiftene som ODA. En forutsetning er at disse pasientene kan sidestilles med andre flykninger med reelle beskyttelsesbehov, det vil si at de enten har eller har til intensjon å søke asyl i Norge eller er innrømmet kollektiv beskyttelse av den norske stat grunnet beskyttelsesbehov.

Personer med behov for medisinsk forpleining alene vil ikke kunne defineres som flykninger, og påløpende kostnader i oppfølgingen av disse vil heller ikke kunne ODA-føres. Behandling skal forstås som humanitær og som hjelp til individuelle (sivile) pasienter. Videre er pasientene å regne i samme kategori som flykninger i ODA-sammenheng, så lenge de er gitt beskyttelse i Norge, enten som flykninger eller med kollektiv beskyttelse, og det er da ikke naturlig at det skjelnes mellom ulike grupper i statistikk-sammenheng.

Det er lagt vekt på at Norge sammen med allierte og andre nærstående land har gitt betydelig sivil og militær støtte til Ukraina og at norsk bidrag til medisinsk evakuering og behandling av sårede soldater vil avhjelpe et ukrainsk helsevesen under stort press. Å ta imot sårede soldater ville være i tråd med norsk støtte så langt. Det ville også være et tydelig signal om at Norge fortsetter å ta ansvar i den internasjonale byrdefordelingen. Etter en helhetsvurdering av de ovennevnte forholdene og de juridiske vurderingene, ble det konkludert med at sårede soldater kunne inkluderes i UCPM-ordningen.

Siden Norge ikke hadde erfaring med evakuering av sårede soldater var det også behov for å foreta ekstra sikkerhetsvurderinger. Norske myndigheters erfaring med aktivt å overføre utenlandske borgere til Norge gjelder primært gjenbosetting av flykninger på kvoten for overføringsflykninger. I den sammenheng er Norge svært tilbakeholden med å gjenbosette flykninger med militær bakgrunn, primært av sikkerhetshensyn. I tilfellet med medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater er det ukrainske myndigheter som anmoder om evakuering. Som et ekstra sikkerhetstiltak ble det som nevnt over bestemt at politiet og PST skal foreta registersøk før en såret soldat overføres til Norge.

Utover dette ble det også vurdert at det var behov for å vurdere ivaretagelsen av sikkerheten for de sårede soldatene som kommer til Norge, særlig om det kommer en større gruppe samlet. I slike tilfeller skal politiet vurdere sikkerhetssituasjonen for ivaretagelse av gruppen ved ankomst og om det er behov for å iverksette tiltak. Disse forholdene er lagt inn i instruksjonen fra JD.

Det er et stort apparat som er involvert i arbeidet med å ta imot og ivareta de medisinsk evakuerte, og mange departementer, direktorater og etater er berørte: JD med de

underordnede etatene UDI, DSB, PST og politiet; Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) med underordnet etat Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi); HOD med underordnet etat Helsedirektoratet (HDir) og Oslo universitetssykehus som nasjonal medisinsk evakueringskoordinator og Barne- og familiedepartementet (BFD) med underordnede etater Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og Barne-, ungdoms- og familieetaten region øst Bufetat region øst.

Som nevnt har JD gitt instruks til sine underordnede etater UDI, DSB, POD og PST om håndteringen av medisinsk evakuerte. Fordi også andre etater berøres, og UDI, DSB, POD og PST er avhengige av at andre etater ivaretar sine ansvarsområder og vice versa, har instruksen en beskrivelse av alle berørte etaters ansvar og oppgaver.

Ifm. inkludering av sårede soldater var det behov for å vurdere om det var nødvendig med tilpasninger, jf. omtalen over av sikkerhetsvurderinger. For medisinsk evakuerte er det eksempelvis viktig med rask rekvirering av midlertidig personnummer med tanke på oppfølgingen i helsetjenesteapparatet. UDI og politiet hadde allerede kommet frem til smidige løsninger for å få til dette, men det var nødvendig å vurdere om det var behov for ytterligere tilpasninger, bl.a. med tanke på politiets registrering etter ankomst. For de sårede soldatene kan situasjonen være at de må fraktes rett til sykehus for akutt behandling. I slike tilfeller oppsøker politiet sykehuset og foretar registrering der.

Da det var avklart at sårede soldater skulle inkluderes i ordningen (31. mai 2022) ble den da gjeldende instruks revidert, og ny versjon trådte i kraft 3. juni 2022. Den någjeldende instruks trådte i kraft 8. juli 2022.

2. Spørsmål 2 – Bistandsanmodning til politiet ved Kripas 16. mars 2022

UCPM er fra norsk side valgt som kanal for direkte donasjoner av varebistand som medisiner og beredskapsutstyr til ukrainske myndigheter, evakuering av pasienter som skal behandles i Norge og utsendelse av medisinsk og annen ekspertise. Ordningen var tidlig ute med å opprette et stabilt logistikkapparat for levering av bistand til Ukraina og enkelte naboland, i samarbeid med omkringliggende naboland. I Norge er det DSB som forvalter UCPM og er norsk kontaktpunkt for ordningen, DSB videreformidler anmodninger videre til relevant fagdepartement, direktorat og underliggende etat, som vurderer hva som er tilgjengelig for donasjon. UD har det faglige og økonomiske ansvaret for den humanitære bistanden. Det er ønskelig å hovedsakelig koordinere bistandsanmodninger via DSBs kontaktpunkt der det lar seg gjøre, og å se bistandsanmodninger mottatt i andre kanaler i sammenheng med UCPM.

Jeg viser for øvrig til utenriksministerens brev av 24. juni og utenriksministerens brev av 27. oktober for en nærmere beskrivelse av ordningen.

Anmodningen

Cyber-etterforskere ved Kripas mottok 16. mars 2022 fra ukrainske kolleger en

anmodning om bistand i form av førstehjelpsutstyr, hjelmer og vernevester. Bakgrunnen for denne direkte forespørselen var det langvarige og tette samarbeidet mellom Kripas' etterforskere og jurister på Nasjonalt cyberkriminalitetssenter (NC3), og det ukrainske politiets cyberetterforskere i National Cyber Police, i Operasjon Aluminium. OP Aluminium er etterforskningssaken om løsepengevirus-angrepet mot Hydro i mars 2019. Etterforskere og jurister ved NC3 ville gjerne imøtekomme ønsket fra sine ukrainske kolleger, som de hadde møtt personlig og hadde utstrakt samarbeid med. Forespørselen ble derfor samme dag formidlet til Politidirektoratet (POD).

Det var i alle ledd et ønske om å bidra, og arbeidet med å innhente nødvendige tillatelser og å undersøke hva det i praksis ville være mulig å levere - og hvordan - begynte umiddelbart, både i Kripas, POD og Politiets fellestjenester (PFT). Man fikk etter hvert kunnskap om at det var særlig behov for utstyret før 9. mai, ettersom det var frykt for at Putin ville benytte feiringen av Russlands «Seiersdag» til et angrep på Kyiv denne dagen. Cyberetterforskerne i Kyiv var derfor utkommandert til tjeneste i felt, noe de ikke hadde trening eller utstyr til. Målet med forberedelsene ble etter dette derfor at utstyret skulle være på plass hos kollegene innen 9. mai.

Beslutninger

Det ble innledningsvis foretatt en rekke vurderinger i POD med hensyn til om det var riktig å etterkomme anmodningen. Det ble stilt spørsmål og fremmet dilemma på flere områder:

- Det ble vurdert hvorvidt det ville være riktig for norsk politi å gå inn med materiell i en pågående konflikt mellom to land. Anmodningen ble besluttet imøtekommet ettersom utstyret skulle verne liv for politiets samarbeidspartnere i en konkret sak.
- Bistanden ble vurdert til i liten grad å gå ut over norsk politis egen evne til å utføre sitt arbeid, selv om dette er utstyr med lang ledetid fra bestilling til levering, og tilgang til utstyr har vært og er en utfordring på flere områder.
- POD besluttet i hovedsak å dekke de økonomiske utleggene for utstyret, men Kripas supplerte ved selv å kjøpe flere sett med førstehjelpsutstyr.
- Det ble besluttet at Kripas skulle stå for organisering, gjennomføring og økonomisk ansvar for transporten.

Tilgjengelighet

PFT fikk i oppdrag å undersøke hva slags utstyr som var tilgjengelig eller kunne anskaffes. Det ble avklart at det ikke var mulig å levere hjelmer. PFT kontaktet politidistrikter, særorgan og Politihøgskolen for å undersøke mulighetene for å kunne avgi vernevester. Det var en utfordring at det var mangel på verneutstyr, og at man derfor måtte omdisponere materiell for å kunne gi bistand. Den 19. april ble det bekreftet at det kunne skaffes vester. Det måtte imidlertid gjøres forberedelser før de kunne sendes. Alle vester ble rensket, kvalitetskontrollert (også for holdbarhet), og all

form for identifiserende merking til tjenestepersonen som hadde hatt utstyret til disposisjon ble fjernet. Førstehjelpsutstyret ble innkjøpt.

Transport

Planleggingen av selve transporten foregikk i samarbeid mellom Kripos, POD og PFT. Fremsendelsesmåten ble grundig vurdert, for å sikre at det var kollegene i National Cyber Police som ville få bistanden. Dette var den viktigste bakgrunnen for at medarbeidere fra Kripos selv var med til den ukrainske grensen og overleverte utstyret til kurerer fra National Cyber Police på avtalt grensestasjon den 5. mai.

Transporten måtte passere flere landegrenser, noe som for denne type utstyr involverer aktører og en rekke etater i hvert land. Dette krevde involvering og samarbeid både internt og over landegrensene før transporten kunne starte. Bare i Norge omfattet arbeidet leverandører, Tolletaten, Forsvaret, UD, Kripos og PFT. Kontakten med polsk politi, og organiseringen av det ukrainske mottaket på grensen, krevde også sitt.

Tillatelser

UD har det konstitusjonelle ansvaret for eksportkontroll. Vernevest er underlagt lisensplikt i henhold til eksportkontroll-loven. Kripos kontaktet UD med en forespørsel 21. april 2022. Den 27. april 2022 veiledet UD Kripos, i tråd med praksis, om å fremme en formell søknad med alle sakens opplysninger, og det ble gjort samme dag. Alle saker relatert til donasjoner av forsvarsmateriell til Ukraina har høy prioritet, og søknaden om eksportlisens ble ferdigbehandlet på 48 timer.

Justis- og beredskapsdepartementet ble orientert om anmodningen 29. april 2022.

Det var 29. april 2022 kontakt mellom JD og UD for å legge grunnlag for raskest mulig saksbehandling av eksportkontroll-søknaden. Samme ettermiddag fikk JD beskjed om at eksportlisens var innvilget, og at tilbakemelding hadde gått til Politiets fellestjenester i søknadsportalen. På bakgrunn av dette kunne prosessen med å få tillatelse til å foreta transittering gjennom Sverige igangsettes. Slik tillatelse ble gitt 2. mai 2022.

Gjennomføring

Transporten startet 3. mai, og utstyret ble mottatt av etterforskerne i National Cyber Police i Kyiv 6. mai. Det ble straks tatt i bruk. Målet om å overlevere innen 9. mai var nådd.

Med hilsen

Emilie Mehl

Kontroll- og konstitusjonskomitéen

v. komitéleder Peter Frølich

Oslo, 28. oktober 2022

Svar på brev fra komitéen vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Jeg viser Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité's brev av 18. oktober 2022, med spørsmål vedrørende bistandsanmodninger relatert til Russlands krig mot Ukraina.

Komitéen ber om oversikt over alle bistandsanmodninger regjeringen har mottatt etter 24. juni 2022, både gjennom EUs ordning for sivil beredskap og gjennom andre kanaler. Videre ber komiteen om tidspunkt for mottak av anmodningene, hva det ble anmodet om og hvilken statsråd som har hatt ansvar for behandlingen. Komiteen spør også om saksbehandlingen og saksbehandlingstiden er endret etter 24. juni 2022. Komiteen ber særskilt om en liste over alle anmodninger om evakuering av sårede ukrainske soldater og regjeringens respons på disse. Komiteen ber også om en oppdatering på status for behandlingen av de bistandsanmodningene som ikke var svart ut da jeg ga mitt svar til komiteen i brev av 24. juni 2022.

I komiteens brev av 7. juni presiseres det at anmodninger om våpenbistand holdes utenfor komiteens undersøkelser. I og med at brevet av 18. oktober er en oppfølging av mitt svar på førstnevnte brev, legger jeg til grunn at dette fortsatt er tilfelle.

Hva som er en bistandsanmodning kan i visse tilfeller være et skjønnsmessig spørsmål. Jeg har i svaret til komiteen omtalt de konkrete henvendelsene om støtte jeg er kjent med at norske myndigheter har mottatt. Jeg vil gjøre rede for henvendelser mottatt gjennom EUs ordning for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism (UCPM)), FN-systemet, humanitære aktører, internasjonale aktører og ukrainske myndigheter. Jeg legger til grunn at spørsmålet ikke omfatter henvendelser fra privatpersoner eller private aktører i Norge. I tillegg til konkrete bistandsanmodninger har regjeringen mottatt flere anmodninger om politisk støtte i form av uttalelser og

sanksjoner. Jeg legger til grunn at henvendelser av denne typen ligger utenfor komiteens undersøkelser og vil derfor ikke gå inn på disse utover å slå fast at Norge konsekvent og tydelig har kommunisert sin støtte til Ukraina og at dette gjøres i tett dialog med ukrainske myndigheter, allierte og partnere.

Jeg vil svare på komiteens spørsmål samlet. Jeg vil først omtale status for norsk innsats i den perioden komiteens brev dekker (**punkt 1**). Deretter vil jeg gi status for de ulike anmodningene norske myndigheter har mottatt i det aktuelle tidsrommet (**punkt 2**), sortert etter hvor anmodningene kom fra. Jeg redegjør først for anmodninger fra FN-systemet, Røde Kors-bevegelsen og internasjonale humanitære organisasjoner (**punkt 2.1**). Deretter følger en oversikt over anmodninger fra de norske humanitære organisasjonene (**punkt 2.2**), før jeg redegjør for anmodninger gjennom EUs ordning for sivil beredskap. I og med at anmodninger om evakuering av sårede soldater håndteres gjennom UCPM vil dette spørsmålet besvares i denne delen (**punkt 2.3**). Til slutt følger en oversikt over anmodninger mottatt gjennom ulike internasjonale samarbeidsorganisasjoner (**punkt 2.4**) og anmodninger mottatt direkte fra ukrainske myndigheter utenom UCPM (**punkt 2.5**). Avslutningsvis vil jeg gi en oppdatering på saksbehandlingen av bistandsanmodningene som ikke var svart ut da jeg sendte mitt forrige brev til komiteen (**punkt 3**).

1. Innretningen av norsk innsats

Norge har så langt i 2022 bidratt med om lag 2,3 mrd. kroner i sivil støtte til Ukraina og nabolandene som følge av Russlands krigføring. Støtten omfatter bistand til FN, Røde Kors-bevegelsen og norske og internasjonale humanitære organisasjoners innsats i Ukraina og nabolandene. Norge bidrar også med omfattende materiellbistand og evakuering og behandling av ukrainske pasienter (MEDEVAC) gjennom UCPM samt driftstøtte til Moldova og Ukraina gjennom Verdensbanken.

Det er regjeringens vurdering at situasjonen i Ukraina har krevd en koordinert humanitær respons, og at det var viktig å fordele støtte raskt til organisasjoner som var etablert i landet, og som kunne respondere umiddelbart i den første fasen etter det russiske angrepet. Det er regjeringens vurdering at støtten, i tråd med etablert norsk humanitær politikk, i hovedsak bør gå gjennom organisasjoner som har erfaring med å arbeide med å redde liv og beskytte sivile i komplekse kriser og konfliktsituasjoner, mens de humanitære prinsippene, herunder nøytralitet og upartiskhet, etterleves. Regjeringen besluttet å fordele støtten gjennom FN, Røde Kors-bevegelsen og norske og internasjonale humanitære organisasjoner. I tillegg kommer støtte gjennom UCPM, som spiller en koordinerende rolle for bilateral materiellbistand og i evakuering av pasienter fra Ukraina til behandling i andre europeiske land. Norske bidrag til Ukraina gjennom denne mekanismen er også prioritert. Regjeringen redegjorde for Stortinget i

revidert nasjonalbudsjett for 2022 at støtten skulle kanaliseres i henhold til ovennevnte. Utenriksministeren har konstitusjonelt ansvar for den humanitære bistanden og for driftsstøtte til Ukraina og Moldova. Utenriksdepartementet har ansvaret for fordeling av midler. Beslutninger om støtte har vært fattet i samråd med berørte statsråder og departementer.

Fordelingen av 2,3 mrd. kroner til Ukraina og nabolandene ser slik ut:

- FN-organisasjoner: 705,75 mill. kroner.
- Røde Kors-bevegelsen: 310 mill. kroner.
- Norske humanitære og internasjonale organisasjoner: 319,35 mill. kroner.
- UCPM: 365 mill. kroner, herunder 115 mill. kroner til medisinsk evakuering.
- Driftsstøtte gjennom Verdensbanken: 300 mill. kroner.
- Driftsstøtte gjennom Verdensbanken til Moldova: 50 mill. kroner.
- Støtte til det ukrainske landbruket gjennom Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD): 50 mill. kroner
- Omfordeling av prosjektstøtte i EØS-midler til noen naboland: i overkant av 120 mill. kroner

I tillegg kommer andre omprioriteringer innenfor gjeldende budsjetter, bl.a. til atomsikkerhet, slik at norsk sivil støtte ligger på rundt 2,3 mrd. kroner.

Rammen på 1,45 mrd. kroner i økt *humanitær* respons på krisen i Ukraina og nabolandene som følge av Russlands invasjon 24. februar 2022, slik Stortinget godkjente budsjettet i forbindelse med RNB, samt 250 mill. fra det ordinære humanitære budsjettet, er fordelt og i all hovedsak betalt ut. Fordelingen var i det store og hele klar da mitt forrige brev ble sendt komitéen den 24. juni, med unntak av 41,75 mill. som var avsatt i en reserve og ble besluttet fordelt gjennom to tildelinger i hhv. juli og oktober. Utover dette, og i påvente av Stortingets behandling av Prop. 142 S, er det fortløpende gjort beslutninger om bistand innenfor rammen som er satt av til bistand gjennom UCPM.

Norge er blant de største givere av humanitær bistand i Ukraina for 2022. I følge FNs kontor for samordning av humanitær innsats (OCHA) sin siste oversikt over giverbidrag til FNs humanitære appell i Ukraina (Ukraine Flash Appeal) er Norge det femte største giverlandet og den niende største giveren, dersom vi inkluderer givere som EU og private/frivillige bidrag. I tillegg bidrar Norge med om lag ti prosent av støtten fra FNs nødhjelpsfond (CERF).

Regjeringen handlet raskt og planmessig og for å legge til rette for at bistand som skal redde liv og lindre nød kommer raskt ut til de som trenger den. Grunnet de stadig økende humanitære behovene har regjeringen foreslått ytterligere bistand for inneværende år og neste år. Regjeringen annonserte 1. juli 2022 ytterligere støtte til Ukraina på til sammen 10 mrd. kroner i 2022 og 2023. Dette er lagt fram for Stortinget i form av Prop 142 S og statsbudsjettet for 2023.

2. Bistandsanmodninger mottatt etter 24. juni 2022

Gitt omfanget av bistandsbehovene og at vi må være forberedt på at krigen vil kunne fortsette i lang tid har det vært viktig å følge noen prinsipper for vurdering av støtte til Ukraina og nabolandene. For regjeringen har det vært sentralt at Norge bør unngå alenegang og samordne støtten med nærstående land og multilaterale organisasjoner. Videre skal støtten innrettes i dialog med ukrainske myndigheter og europeiske partnere. Støtten bør dessuten kanaliseres gjennom etablerte og internasjonalt anerkjente organisasjoner med dokumentert leveringsevne.

Det har også vært viktig å få på plass et velfungerende system for å motta og håndtere særlig bistandsanmodninger fra ukrainske myndigheter. Norges deltakelse i UCPM (se omtale under punkt 2.3), koordinert av DSB, sikrer god koordinering med andre bidragsytere. Ukrainske bistandsanmodninger håndteres der effektivt og kommer raskt fram til partnerlandene. Embetsverket tilstreber å sikre forsvarlig forvaltning og samtidig håndtere en sikkerhetspolitisk krise.

Bistand og støtte til Ukraina står på dagsorden i svært mange av de møtene regjeringen har med andre lands regjeringer og med internasjonale partnere. Fra norsk side har vi i disse framhevet behovet for god internasjonal koordinering av innsatsen både i nåværende situasjon og forbindelse med arbeidet med gjenoppbygging. Regjeringen vedtok i mai prinsipper for vurderingen av støtte til Ukraina og nabolandene.

2.1 ANMODNINGER FRA FN, RØDE KORS-BEVEGELSEN OG INTERNASJONALE HUMANITÆRE ORGANISASJONER

Etter krigens utbrudd lanserte FN, Røde Kors-bevegelsen og andre humanitære organisasjoner responsplaner og nødhjelpsappeller for å møte de raskt økende humanitære behovene i Ukraina og nabolandene. Appellene har siden blitt oppdatert. Regjeringen vurderer støtte til de ulike organisasjonene basert på behovene i appeller og responsplaner samt vurderinger av organisasjonenes tilgang og responskapasitet.

Utenriksdepartementet har fulgt utviklingen i den humanitære situasjonen og beredskapsarbeidet tett. Vi har dialog med de ulike aktørene både fra Oslo og våre

ambassader i Ukraina og øvrige land, samt EU-delegasjonen i Brussel og FN-delegasjonene i Genève, Roma og New York.

OCHA lanserte den humanitære responsplanen for Ukraina 1. mars. Den seneste oppdaterte versjonen er datert 8. august 2022 ([Ukraine Flash Appeal \(March to December 2022\) \[EN/UK\] – Ukraine | ReliefWeb](#)). Der har FN integrert konkrete tiltak i den humanitære responsen rettet mot behov som følge av den forestående vinteren i Ukraina. På bakgrunn av denne ble det besluttet å styrke norsk støtte til Landfondet for Ukraina med 34,75 mill. kroner i oktober. Dette var den siste fordelingen av humanitær bistand fra bevilgningen Stortinget besluttet gjennom RNB, bortsett fra løpende beslutninger om bistand gjennom UCPM, der det er avsatt egen ramme – se under.

Også responsplanen for flyktninger i Ukrainas naboland ble lansert 1. mars. Denne ble oppdatert senest 3 oktober ([Ukraine Situation: Recalibration – Regional Refugee Response Plan \(March – December 2022\) – Poland | ReliefWeb](#)). Denne innsatsen er ledet av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og omfatter FN og andre humanitære organisasjoner med operasjonell innsats i nabolandene.

Den internasjonale Røde Kors-komitéen og Det internasjonale forbundet av Røde Kors- og Røde Halvmåneforeninger kom med nødhjelpsappeller allerede 28. februar, sist oppdatert 17. oktober.

Geneva Call kom med en oppdatert humanitær global appell, inkludert for Ukraina, 24. oktober. Geneva Call har innsats innen beskyttelse av sivile i væpnet konflikt.

Den siste tildelingen til OCHAs landfond er gitt som respons på appellene som er kommet i tiden etter 24. juni. Det tas sikte på rask vurdering av ytterligere tildelinger til FNs appeller og øvrige humanitære partnere etter Stortingets behandling av forslag til ytterligere bevilgning til Ukraina i Prop. 142 S.

FN og i underkant av 600 humanitære organisasjoner arbeider i samarbeid med myndighetene i Ukraina og nabolandene. Norsk kjernestøtte til de store humanitære FN-organisasjonene, utbetalt tidlig på året, bidro til at organisasjonene kunne påbegynne den humanitære responsen raskt. Basert på behovene i appellene og i tråd med norske prioriteringer for den humanitære innsatsen, har regjeringen siden Russlands invasjon av Ukraina 24. februar bidratt med over 1 mrd. kroner til FNs humanitære innsats i Ukraina og naboland og til Røde Kors-bevegelsens innsats i Ukraina og nabolandene.

Fordelingen av bistand til Ukraina og nabolandene gjennom FN og Røde Kors-bevegelsen per 25. oktober 2022, er slik:

- FNs kontor for koordinering av humanitær innsats (OCHA) inkludert det humanitære landfondet: 100,75 mill. kroner
- FNs barnefond (UNICEF): 63 mill. kroner
- FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR): 160 mill. kroner
- FNs befolkningsfond (UNFPA): 15 mill. kroner
- Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM): 62 mill. kroner
- Verdens matvareprogram (WFP): 300 mill. kroner
- Verdens helseorganisasjon (WHO): 5 mill. kroner
- Den internasjonale Røde Kors-komiteén (ICRC): 210 mill. kroner
- Det internasjonale forbundet av Røde Kors- og Røde Halvmåneforeninger (IFRC): 100 mill. kroner

2.2 ANMODNINGER FRA NORSKE HUMANITÆRE ORGANISASJONER

Anmodninger fra norske humanitære organisasjoner etter 24. juni

Utenriksdepartementet har syv flerårige partnerskapsavtaler med seks norske humanitære organisasjoner. Flyktninghjelpen, inkludert Norcap, Redd Barna, Caritas, Norsk Folkehjelp, Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp har etablert humanitær respons i Ukraina og naboland.

I mitt brev til komiteen av 24. juni er det en detaljert oversikt over anmodninger fra og utbetalinger til norske humanitære organisasjoner og HALO Trust. Søknadene om støtte til innsats i Ukraina og nabolandene som har tatt imot flyktninger har blitt godkjent fortløpende, og alle organisasjonene mottok støtte til sin Ukraina-respons i løpet av våren 2022. Siden 24. juni har departementet kun mottatt én søknad fra de norske humanitære organisasjonene. Anmodningen kom fra NORCAP 24. juni, og søknaden om opptrapping av organisasjonens humanitære respons i Ukraina og naboland ble godkjent 14. juli.

Utenriksdepartementet har i tiden etter 24. juni hatt møter med de norske humanitære organisasjonene, sammen og hver for seg, dels for erfaringsdeling og situasjonsforståelse, dels med tanke på forberedelse til organisasjonenes arbeid i Ukraina videre fremover. Organisasjonene er anmodet om å sende søknader om støtte til det videre arbeidet i Ukraina og naboland innen 1. november 2022. Norcaps søknad ble mottatt av departementet 14. oktober. Norcap er en sivil beredskapsstyrke drevet av Flyktninghjelpen og søker om midler til utsendelse av personell for styrking av ulike organisasjoners humanitære innsats i Ukraina og naboland.

Søknadene som mottas vil bli behandlet etter at Stortinget har behandlet forslagene til ytterligere bevilgning til Ukraina og naboland i Prop. 142 S.

2.3 ANMODNINGER FRA EUS ORDNING FOR SIVIL BEREDSKAP

Ansvarsfordeling

DSB er norsk kontaktpunkt for UCPM og formidler anmodninger om bistand til relevant fagdepartement, direktorat eller underliggende etat.

Utenriksdepartementet har det faglige og økonomiske ansvaret for den humanitære bistanden, og gjør bistandsfaglige vurderinger av hva som til enhver tid er ansett å være best bruk av tilgjengelige midler for å møte de humanitære behovene til mennesker rammet av krigen. Øvrige fagdepartementer og underliggende etater vurderer hvorvidt det er relevant medisinsk utstyr, medisiner og annet beredskapsmaterieill tilgjengelig for donasjon etter konkret forespørsel, før Utenriksdepartementet vurderer om leveransen kan finansieres over den belastningsfullmakten DSB har med departementet, og den delen av budsjettmidlene i denne som er avsatt til leveranser til Ukraina og naboland gjennom UCPM.

Alle bistandsanmodninger blir sendt parallelt til alle land som bidrar gjennom UCPM, og alle landene vurderer de samme anmodningene, med noen mindre modifikasjoner. Dersom et giverland ikke beslutter leveranse på en anmodning, gir det aktuelle giverland ingen respons inn i EUs databaser for anmodninger.

Denne ansvarsfordelingen er ikke endret etter 24. juni.

Anmodninger om materiellbistand fra Ukraina etter 24. juni

Når Ukraina anmoder om materiellbistand via UCPM videresendes denne til alle deltaker- og medlemsland, etter at EUs krisekoordineringssenter (ERCC) har gjort en initial vurdering av anmodningen. Norge gjør dermed vurderinger på hvorvidt vi kan besvare hele eller deler av anmodningen basert på faktorer som blant annet egen beredskap. Saksbehandlingstiden i Norge for den enkelte anmodning avhenger av hva det anmodes om. Eksempelvis kan det ta noe tid å avklare i hvilken grad vi har materiellet som etterspørres på lager og hvorvidt å bidra med dette materiellet, vil ramme egen beredskap på en uforsvarlig måte. Saksbehandlingstiden og -rutiner avhenger følgelig av anmodningens natur og dens kompleksitet. Disse forholdene er ikke endret etter 24. juni.

For perioden etter 24. juni har Norge mottatt 39 anmodninger om materiellbistand via UCPM til Ukraina. Antallet omfatter både nye og oppdaterte versjoner av anmodningene. I tillegg har Norge mottatt anmodninger om materiellbistand fra hhv. Litauen og Polen relatert til ukrainske flyktninger.

Vi har tilbudt 11 donasjoner av materiellbistand via UCPM etter 24. juni. To norske donasjoner er i prosess og vil tilbys i nær fremtid. De norske beslutningene om

donasjoner av materiellbistand omfatter større donasjoner av vaksinasjonsutstyr, smittevernsutstyr, medisiner og medisinsk utstyr, CBRN-beskyttelsesutstyr, ambulansebusser, senger, madrasser, soveposer og feltutstyr, materiell til energisektoren og bromateriell. Disse svarer på direkte behov for bistand fremmet av Ukraina i flere ulike anmodninger. Fem av de norske donasjonene etter 24. juni er relatert til ukrainske anmodninger datert fra før 24. juni. Se vedlagt liste over anmodninger og norsk materiellbistand etter 24. juni. .

Etter anmodning fra EU har Norge også nominert flere eksperter for kortere oppdrag gjennom UCPM, hvorav fire norske eksperter er sendt ut på oppdrag etter 24. juni og en er i nomineringsprosess. En EU-ekspert har representert Norge på den medisinske koordineringshuben ved Rzeszów i Polen, og tre eksperter har deltatt som MEDEVAC-kontakter i EUs krisekoordineringssenter (ERCC) i Brussel.

Medisinsk evakuering via UCPM etter 24. juni

Anmodninger om medisinsk evakuering skjer gjennom faste prosedyrer i UCPM. Det er tre land i ordningen som hittil har tatt imot flere pasienter enn Norge. Det er 18 land som nå har tatt imot pasienter gjennom ordningen og 14 land som har tatt imot sårede soldater.

Etter 24. juni er det sendt ut om lag 783 anmodninger gjennom UCPM om medisinsk evakuering. Norge har gitt tilbud til 86 pasienter, hvorav 44 har ankommet til Norge. Flere pasienter får tilbud fra ulike land og velger å reise til et annet land enn Norge. Enkelte anmodninger blir også trukket tilbake.

Norge drifter et ambulansefly (RescEU) på vegne av EU i UCPM. Når EU har behov for flykapasiteten aktiviseres denne via UCPM. Når EU ikke benytter seg av denne flykapasiteten inngår ambulanseflyet i den norske beredskapen. Etter 24. juni har ikke EU aktivert denne flykapasiteten, men Norge har selv aktivert ambulanseflyet til to oppdrag for transport av to ukrainske pasienter til behandling i Norge. Videre har Norge tilbudt og benyttet ambulansen til oppdrag mellom andre EU-land ved transport av totalt fem pasienter fordelt på fire MEDEVAC-oppdrag etter 24. juni.

I tillegg anmodet EU Norge 1. august om ytterligere å trappe opp innsatsen og bruken av SAS-avtalen som flykapasitet for større operasjoner til medisinsk evakuering av ukrainske pasienter til europeiske land (MEDEVAC). Mange land har kapasitet for sykehusbehandling, men har ikke egnede transportkapasiteter. Norge har gjennom denne avtalen stilt med transportkapasitet for normalt en til to flygninger per uke gjennom Forsvarets SAS-avtale. Prosjektet ble startet opp andre uken i august. Det er nå dialog med EU om en forlengelse av avtalen frem til 20. desember 2022, og det

forventes at en avtale om forlengelse signeres før 1. november . EU finansierer 75% av kostnaden for prosjektet, mens UD finansierer de resterende 25%.

Norge har på denne måten stått for i underkant av 25 % av transporten av ukrainske pasienter som er evakuert gjennom evakueringsordningen i UCPM.

Oversikten om medisinsk evakuering via UCPM etter 24. juni 2022:

- Antall anmodninger sendt gjennom UCPM: 783
- Antall anmodninger akseptert og pasient har ankommet behandlingssted: 655
- Antall tilbud om medisinsk evakuering gitt fra Norge via UCPM: 86 pasienter
- Antall pasienter ankommet Norge: 44
- Antall pasienter Norge har transportert på vegne av andre land: 327 pasienter (pluss et antall pårørende)
- Antall pasienttransporter med fly Norge har utført på vegne av andre land: 26

Vedlagt følger en oversikt over MEDEVAC-anmodninger fra UCPM etter 24. juni, samt en oversikt over anmodninger som Norge har lagt inn tilbud om evakuering på.

Evakuering av sårede soldater

Ukraina uttrykte første gang i 2016 ønske om norsk bistand til rehabilitering av sårede soldater, gjerne i form av behandling i Norge. Fra norsk side ble det på det tidspunktet vurdert som mer hensiktsmessig å gi ukrainske institusjoner kompetanse til å rehabilitere sårede i Ukraina. Helse- og omsorgsdepartementet og Utenriksdepartementet etablerte fra 2019 et helsesamarbeid der Folkehelseinstituttet, Sunnaas sykehus, RVTS Øst (Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, Region øst) og etterhvert Akershus universitetssykehus, inngår.

Denne regjeringen har vedtatt å ta imot også sårede soldater til behandling i Norge. I mitt brev til komiteen av 24. juni orienterte jeg komiteen om arbeidet rundt denne beslutningen. Den første anmodningen om pasientevakuering gjennom UCPM, der det eksplisitt fremgikk at enkelte pasienter på listen var sårede soldater, ble lagt inn i UCPMs database 23. april. I mitt brev til komiteen av 24. juni orienterte jeg om at en fra norsk side la inn tilbud om å ta imot 3 av disse pasientene til Norge, men at disse pasientene ble tatt imot av et annet europeisk land. En gjennomgang av tallmaterialet viser at det korrekte tall for antall av disse pasientene som det ble lagt inn tilbud om evakuering til, er 6. Alle disse ble evakuert til et annet europeisk land.

Jeg viser til Justis- og beredskapsministerens svar på Kontroll- og konstitusjonskomiteens spørsmål om regjeringens vurderinger mtp å inkludere sårede soldater i den norske responsen i UCPM-ordningen for medisinsk evakuering.

Regjeringen annonserte 31. mai at Norge ville ta imot sårede soldater til behandling i Norge. Fra da av har Norge lagt inn tilbud til pasienter gjennom UCPM uavhengig av om de var sivile eller soldater da de ble syke eller såret – anmodningene legges også inn i de samme listene uavhengig av pasientens status. 1. juli kom det beskjed fra ukrainske myndigheter om at evakuering av sårede soldater fra Ukraina var stanset inntil videre. 5. juli ble det formidlet fra ukrainske myndigheter, gjennom EU, flere krav til land som mottar sårede soldater, herunder om at det forsikres om at behandlingen er gratis. Respons på de ulike kravene var ferdigstilt på norsk side ved et brev sendt til ukrainske myndigheter og EU 16. september. Tilbud om å ta imot også sårede soldater til behandling i Norge ble gitt igjen fra denne dato og alle tilbud om pasientevakuering gis på basis av medisinskfaglig vurderinger og kapasitet i spesialisthelsetjenesten.

Norge er et av 14 land som inntil nå har tatt imot sårede soldater gjennom UCPM. Norge hadde per 20. oktober gitt tilbud til 55 pasienter som var lagt inn i EUs database som soldater på det tidspunktet tilbud fra Norge ble gitt. Norge har mottatt 27 sårede soldater til behandling, dette av i alt 105 pasienter som var mottatt til behandling i Norge. Det var 5 land som har mottatt flere sårede soldater enn Norge. Når det gjelder responstid, kan det være unøyaktigheter i det foreliggende tallmaterialet, da enkelte anmodninger blir oppdatert og da får ny dato. Med dette forbeholdet, viser en gjennomgang av 346 tilbud om evakuering (alle typer pasienter) til Norge lagt inn i EUs register, at svartiden for over 300 pasienter var mellom 0 og 1 dag. For de pasientene som var soldater da de ble såret, viser en gjennomgang at et stort flertall av de tilbudene som er lagt inn fra norsk side var lagt inn i registeret samme dag som anmodningen kom gjennom EUs registre.

De anmodningene det ikke gis tilbud på fra norsk side gis det heller ikke respons på, dette er i tråd med den praksisen det legges opp til gjennom evakueringsmekanismen i UCPM.

De norske flykapasitetene som er stilt til rådighet for evakuering av pasienter fra Ukraina til øvrige mottakerland som deltar i UCPM, frakter både sivile pasienter og pasienter som er blitt såret som soldater.

Jeg sender komiteen på egnet måte en oversikt over de anmodninger om å evakuere sårede soldater som er kommet gjennom UCPM med opplysninger om tilbud fra Norge og responstid.

Om anmodninger, UCPM og forholdet til annen bistand

UCPM er norsk hovedkanal for direkte donasjoner av materiellbistand som medisiner, øvrig materiellbistand og beredskapsutstyr til ukrainske myndigheter, evakuering av pasienter som skal behandles i Norge, transportbistand for evakuering av pasienter og

utsendelse av medisinsk og annen ekspertise for pasientevakuering. Når norske myndigheter mottar anmodninger med detaljerte lister over behov fra ukrainske myndigheter, vil de samme listene som oftest også å være formidlet gjennom UCPM og norske myndigheter vurderer dem gjennom denne ordningen. Ordningen, og denne direkte, bilaterale materiellbistanden, utfyller annen bistand og den humanitære bistanden.

Medisinsk utstyr, medisiner, landbruksinnsatser, mineryddingsutstyr, matvarer osv. benyttes og/eller doneres til lokale organisasjoner og ukrainske myndigheter gjennom innkjøp gjort i ulike FN-organisasjoner og øvrige humanitære organisasjoner i Ukraina. Det gir derfor ikke et riktig inntrykk av norsk bistand til Ukraina og nabolandene å se kun på anmodninger som er kommet gjennom UCPM eller gjennom andre kanaler og hvordan disse er besvart.

For enkelte typer leveranser, herunder matvarer og mineryddingsutstyr, har regjeringen konkludert med at det er hensiktsmessig og effektivt at materiellbistand kanaliseres gjennom humanitære organisasjoner som er aktive på stedet.

Vedlegg 1 er en liste over de bistandsanmodninger som er mottatt gjennom UCPM og vurdert på norsk side etter 24. juni, hva det ble anmodet om og om og i så fall når anmodningen er svart ut med tilbud fra Norge. Ordningen, både når det gjelder materiellbistand, sending av eksperter og mottak av pasienter, fungerer slik at anmodningene bare besvares av det eller de av de landene i ordningen som legger inn tilbud på de enkelte anmodningen, og anmodningene vurderes av alle aktuelle giverland i ordningen.

2.4 ANMODNINGER FRA INTERNASJONALE SAMARBEIDSPARTNERE

Samferdselsdepartementet vurderte i sommer (rundt 29. juni) en henvendelse fra EU-kommisjonen om samarbeid om eksport av bl.a. landbruksvarer. Det ble da konkludert med at det ikke var naturlig at Norge deltok. Dette da vi ikke selv eier jernbanevogner for frakt av gods og da norske havner pga. stor geografisk avstand er lite aktuelle for utskiping av ukrainske landbruksprodukter.

Utenriksdepartementet mottok 25. juni søknad fra International Commission on Missing Persons (ICMP) om støtte til å identifisere savnede personer i Ukraina, i samarbeid med ukrainske myndigheter. Foreløpig svar ble sendt 29. juni.

2.5 ANMODNINGER FRA UKRAINSKE MYNDIGHETER

Utenriksdepartementet har kontinuerlig kontakt med ukrainske myndigheter, i første rekke gjennom Ukrainas ambassade i Oslo og Norges ambassade i Kyiv, men også i en rekke multilaterale sammenhenger. Muligheter for videre norsk støtte er en sentral del

av denne dialogen uten at det alltid materialiserer seg i form av konkrete bistandsanmodninger. Ved å ha en løpende dialog bidrar vi også til at de anmodningene som kommer er i tråd med hva Norge kan levere på. Ved noen anledninger har ukrainske myndigheter sendt konkrete forespørsler om materiell direkte til Utenriksdepartementet. Vi har i de tilfellene forsikret oss om at forespørslene er mottatt gjennom UCPM for videre oppfølging via DSB. Vi har også i møter og gjennom skriftlig kommunikasjon formidlet til den ukrainske ambassaden at vi har valgt å behandle ukrainske anmodninger om materiellbistand gjennom UCPM. Dette for å sikre en koordinert innsats og rask respons sammen med de 33 øvrige landene som inngår i UCPM-samarbeidet.

Ukrainske myndigheter tok kort tid etter krigsutbruddet kontakt med Norge for å forhøre seg om muligheter for bistand og støtte på energifeltet. Regjeringen har siden kartlagt muligheter for hvordan slik støtte best kan innrettes i tett dialog med aktuelle partnere og ukrainske myndigheter. Statsminister Støre har hatt jevnlig kontakt med sin ukrainske motpart om saken og diskuterte den også med president Zelenskyj i Kyiv 1. juli. 29. august kunngjorde statsministeren at Norge vil bidra med 2 milliarder kroner fra støttepakken til kjøp av gass til Ukraina. I tråd med regjeringens prinsipper for håndtering av bistanden til Ukraina (se punkt 2, over), besluttet vi å kanalisere støtten gjennom den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD). Slik vil vi bidra til at Ukraina har tilstrekkelige gassreserver for vinteren.

I det videre redegjør vi for konkrete henvendelser fra ukrainske myndigheter. Redegjørelsen er systematisert etter hvilket departement som mottok anmodningen:

I et møte med **Utenriksdepartementets** protokollavdeling 30. september gjorde den ukrainske ambassaden UD oppmerksomme på at ambassaden har vansker med å dekke løpende utgifter. Saken håndteres i departementet.

22. juli mottok utviklingsministeren en henvendelse fra Ukrainas viseutenriksminister for landbrukspolitikk og mat, Markiyan Dmytrasevych, om norsk støtte til midlertidige kornlagre i Ukraina. Henvendelsen var en oppfølging av møte mellom de to under Lugano-konferansen 4.-5. juli. Det ble gjort en vurdering av hvorvidt slik støtte kunne inngå i ny avtale med FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) om støtte til deres «Special Fund for Emergency and Rehabilitation Activities» (SFERA). Dette ville imidlertid innebære en øremerking av norsk støtte, noe som både ville være i strid med etablert norsk FN-politikk og gå på bekostning av sårbare, kriserammede utviklingsland i bl.a. Afrika. Det ble derfor konkludert med at Norge ikke ville imøtekomme denne anmodningen på daværende tidspunkt. Dette ble formidlet FAO og ukrainske myndigheter.

Ukraina sender jevnlig bistandsanmodninger gjennom NATOs Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (EADRCC). Disse henvendelsene videresendes fortløpende DSB for videre behandling på samme måte som henvendelsene gjennom UCPM.

7. juli mottok UD en note fra den ukrainske ambassaden med en anmodning om bistand til å spre kunnskap om viktigheten av å forhindre at barn ble skilt fra sine familier. Svar ble utarbeidet i samarbeid med Barne- og Familiedepartementet og sendt ambassaden 25. august.

Den norske ambassaden i Tallinn mottok 6. september en forespørsel fra estiske myndigheter om samfinansiering av feltsykehus for leveranse i Ukraina, og forslag om samfinansiering av mineryddingstiltak. Forespørselen vil bli besvart om kort tid.

30. august sendte lederen i finanskomiteen i det ukrainske parlamentet, Danil Getmantsev, en henvendelse til statsrådene Kjersti Toppe og Anette Trettebergstuen. Henvendelsen gjaldt en anmodning om å motta ukrainske barn til «childrens' camp» høsten 2022. Kulturdepartementet (KUD) oversendte saken til **Barne- og Familiedepartementet** for behandling. Svar ble utarbeidet i samarbeid med UD og Justisdepartementet. Henvendelsen ble besvart av BFD 12. oktober. I svaret ble det vist til at henvendelser av denne typen best kanaliseres gjennom EUs solidaritetsplattform.

30. august mottok Bufdir en anmodning fra sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996 i Ukraina datert der det anmodes om informasjon om fri rettshjelp i Norge for foreldre og andre som følger et barn, og hvor barnet blir fratatt følgepersonen. Informasjonen skal oversettes til ukrainsk og legges ut på relevante web-sider.

Kunnskapsdepartementet mottok 9. september en henvendelse fra den ukrainske ambassaden hvor det bes om tilrettelegging for mannlige ukrainske studenter i Norge, med henvisning til utreisebegrensinger for menn mellom 18 og 60 år. I KDs svar datert 26. september opplyses det om at henvendelsen er videreformidlet til sektoren, men at det vil være opp til den enkelte institusjon å bestemme i hvilken grad det er ønskelig/mulig å etterkomme oppfordringen.

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) er underordnet Helse- og omsorgsdepartementet. Som fagdirektorat for Utenriksdepartementet er DSA bl.a. delegert myndighet for forvaltning av tilskuddsmidler over regjeringens handlingsplan for atomsikkerhet og miljø. Der det er besluttet å imøtekomme bistandsanmodningene er det benyttet midler fra atomhandlingsplanen.

Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, har påtatt seg en koordinerende rolle for behovene innmeldt fra de ukrainske strålevernsmyndighetene. DSA har mottatt anmodninger fra IAEA den 22. juli, 8 august og 19 oktober. DSA har gått gjennom behovene og er i dialog med IAEA om bidrag til anskaffelse av utstyr.

Ukrainske grensekontrollmyndigheter henvendte seg til DSA 18. oktober med forespørsel om strømaggregater for å kunne ivareta oppgavene med å hindre smugling av nukleært og annet radioaktivt og materiale. DSA har besluttet å bidra til anskaffelse av strømaggregater.

Bistand til Ukraina på atomsikkerhetsområdet blir jevnlig diskutert i internasjonale fora som G7 globalt partnerskap og Information Sharing Initiative. Gjennom disse foraene har det blitt lagt fram anmodning om bistand til gjenoppbygging av infrastrukturen i Chornobyl Exclusion Zone, etter den russisk okkupasjon i første del av krigen. Det foreligger også initiativ for ytterligere støtte til radioaktivt måleutstyr for grensekontrollmyndighetene. DSA er i dialog med amerikanske og europeiske myndigheter knyttet til disse forespørslene.

DSA mottar bistandsanmodninger fra EUs koordineringsmekanisme UCPM via DSB. DSA holder også DSB orientert om bistand som blir gitt til Ukrainske myndigheter og aktører.

3. Status for bistandsanmodninger som ikke var svart ut 24. juni

Jeg viser til mitt brev til komiteen 24. juni 2022. Jeg gir her en redegjørelse for status for de henvendelsene som den gang ikke var ferdigbehandlet.

Verdensbankens garantiinstitutt (MIGA) ba om bistand til fondet Conflict-Affected and Fragile Economies Facility (CAFEF) for å støtte privat sektor-innsatser i Ukraina, under et møte med statssekretær i Utenriksdepartementet 16. juni. Etter at utenriksministerens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen ble sendt, mottok utviklingsministeren et brev fra MIGA med samme anmodning (datert 29. juni d.å.). MIGA besluttet noe senere å etablere et eget fond for støtte til Ukraina (Support to Ukraine's Reconstruction and Economy (SURE)). Anmodning om støtte til dette fondet ble formidlet gjennom nordisk-baltisk styrekontor i Verdensbanken, som har fulgt opp dialogen med MIGA. Utenriksdepartementet har vurdert henvendelsene, og formidlet til MIGA at Norge på nåværende tidspunkt primært vurderer støtte til Verdensbankens hovedfinansieringsmekanismer for Ukraina, knyttet til driftsstøtte og tidlig gjenoppbygging. Det har ikke vært dialog med andre departementer om denne saken.

Finansministeren mottok 27. april et brev fra EBRDs president hvor det anmodes om norsk støtte til Ukraina. Brevet var en anmodning om støtte av mer generell art og ikke

sektorspesifisert. 17. mai mottok finansministeren et brev fra EBRDs ledelse til vdr. gasslagring i Ukraina. Saken håndteres av Utenriksdepartementet, se omtale av prosessen under punkt 2.5. Finansministeren vil formelt svare EBRD etter at Stortinget fatter vedtak i saken.

Landbruks- og matministeren mottok 11. april et brev fra OECDs generalsekretær med oppfordring om å bidra med innsatsmidler i landbrukssektoren. Som oppfølging av brevet har Landbruks- og matdepartementet vært i kontakt med norske og ukrainske landbruksprodusenter for å kartlegge relevans og behov. Som nevnt under punkt 1 har Norge bidratt med 50 mill. til landbruket i Ukraina gjennom EBRD. Brevet fra OECDs generalsekretær var en generell oppfordring som ble sendt til flere land og er derfor ikke besvart.

Anmodningen fra Den internasjonale organisasjon for maritime navigasjonsinnretninger og tjenester (IALA) til Kystverket 5. mai var formulert slik at dette kun skulle besvares hvis aktuelt. Kystverket disponerer ikke det som var etterspurt, henvendelsen ble derfor ikke besvart.

Henvendelsen fra Ukrainas miljøverndepartement til Klima- og miljødepartementet 14. mars med forespørsel om beskyttelsesutstyr til skog- og parkvoktere ble besvart 28. juni med tilbakemelding om at man på norsk side ikke har utstyret det anmodes om.

Henvendelsen fra State Service of Ukraine for Transport Safety til Statens vegvesen har 1. juni om materiell bistand er videresendt til DSB for håndtering gjennom UCPM.

Norsk romsenter mottok 11. april en henvendelse fra Ukrainas ambassade i Oslo om å fremskynde prosessen for ukrainsk medlemskap i den europeiske romfartsorganisasjonen (ESA). Saken ble kort diskutert i ESAs råd i april. Norsk romsenter er i dialog med NFD om saken. Det pågår en diskusjon mellom ESA og Ukraina om mulige felles samarbeidsprosjekter.

OED mottok en henvendelse fra ambassaden om støtte til Energy Community Secretariat, tilsvarende har kommet fra organisasjonen selv. Så langt har regjeringen besluttet at energibistand til Ukraina gis i form av gassinnkjøp gjennom EBRD. Henvendelsen om støtte til Ukraina gjennom Energy Community er til behandling.

Som fremgår av mitt brev av 24. juni hadde DSA allerede imøtekommet flere bistandsanmodninger fra ukrainske myndigheter og hadde flere reviderte bistandsanmodninger til vurdering. Siden den gang har DSA:

- Besluttet å levere teknisk utstyr for å ivareta driftssikkerheten ved Rivne kjernekraftverk. Utstyret vil bli levert i løpet av året.

- Levert utstyr for radioaktivitetsmålinger i Tsjernobylsonen. Leveransen fant sted 22. september.
- Besluttet å bistå grensekontrollmyndighetene med leveranse av beskyttelsesdrakter og gassmasker, for å bedre deres sikkerhet i situasjoner der de blir utsatt for kjemisk, biologisk eller radioaktiv forurensing.

4. Avslutning

Ukraina vil trenge støtte fra sine partnere i lang tid framover. Norge har vært en betydelig bidragsyter, og vi vil fortsette å være det. Så lenge krigen pågår, vil våpenhjelp, humanitær bistand og driftsstøtte til Ukrainske myndigheter fortsatt være prioritert. Samtidig må vi også begynne å planlegge for gjenoppbyggingen av Ukraina. Denne innsatsen vil bli en monumental utfordring, og vil kreve større ressurser enn de det internasjonale samfunnet har bidratt med så langt. Norge vil delta i dette arbeidet og vi er i tett kontakt med våre europeiske og internasjonale partnere om dette. Tett koordinering mellom bidragsyterne vil bli svært viktig. Regjeringen viser til videre innretning av norsk støtte til Ukraina i Prop. 142 S oversendt til Stortinget 30. september og statsbudsjettet for 2023, som ble lagt frem for Stortinget 6. oktober, samt til statsministerens redegjørelse 25. oktober. Regjeringen vil fortsette å holde Stortinget orientert om innretning av norsk støtte til Ukraina

.....

Vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

Utenriksminister Anniken Huitfeldt
Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
08.11.2022

Vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til brev av 28. oktober 2022 fra utenriksministeren med svar på spørsmål om regjeringens håndtering av anmodninger i forbindelse med krigen i Ukraina. I oversendelsen av vedleggene fremkommer det at vedlegg IV og V er unntatt offentlighet, jf. offentleglova § 20 (1) b.

Komiteen om en kort forklaring på hvorfor vedlegg IV er unntatt offentlighet, herunder hvorfor behandlingen av dette vedlegget stiller seg annerledes enn tilsvarende vedlegg i svarbrevet til komiteen av 24. juni dette år.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ber statsråden vurdere å fremlegge en versjon av vedlegget der opplysninger som unntas offentlighet sladdes. For det tilfellet at statsråden ikke ønsker å offentliggjøre hele eller deler av vedlegget, ber disse medlemmer om at statsråden kan oppgi antallet anmodninger om evakuering av sårede soldater som ble mottatt i periodene Norge ikke la inn tilbud om evakuering, hhv. 29. april 2022 til 31. mai 2022 og 5. juli 2022 til 16. september 2022. Det bes om tall for hver av periodene.

Av hensyn til komiteens behandling og sakens fremdrift, ønskes svar – om mulig – innen mandag 14. november.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

Utenriksministeren

Kontroll- og konstitusjonskomitéen
v. komitéleder Peter Frølich

Oslo, 14. november 2022

Svar på brev fra komitéen av 8. november vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Jeg viser til spørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité vedrørende bistandsanmodninger relatert til Russlands krig mot Ukraina i brev fra komiteen av 8. november 2022.

- *Komiteen ber om en kort forklaring på hvorfor vedlegg IV er unntatt offentlighet, herunder hvorfor behandlingen av dette vedlegget stiller seg annerledes enn tilsvarende vedlegg i svarbrevet til komiteen av 24. juni dette år.*

Dokumentet det er bedt om innsyn i inneholder opplysninger som er av en karakter som ifølge fast praksis ikke offentliggjøres. Opplysningene er sendt for å sette deltakerlandene i UCPM i stand til å bistå Ukraina med å gi helsehjelp til en særskilt gruppe pasienter. Det er fast praksis i samarbeidet at denne typen opplysninger ikke offentliggjøres. Utenriksdepartementet anser at det å gi innsyn i opplysningene i strid med praksis vil kunne skade Norges utenrikspolitiske interesser. Dersom samtalepartnere finner at norsk side gir innsyn i opplysninger som det etter alminnelig praksis ikke gis innsyn i, vil dette svekke Norges verdi som samtale- og samarbeidspartner, særlig i sensitive saker.

Utenriksdepartementet har på dette grunnlag unntatt deler av dokumentet fra offentlighet med hjemmel i lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentlighetsloven) § 20 første ledd, bokstav b. Bestemmelsen gir hjemmel til å unnta opplysninger når det er nødvendig av hensyn til Norges utenrikspolitiske interesser dersom «*opplysningane er mottekne under føresetnad av eller det følgjer av fast praksis at dei ikkje skal offentliggjerast*».

Å offentliggjøre tall på og opplysninger om når konkrete anmodninger om evakuering av sårede soldater ankom, kan brukes av aktører som ønsker å få innsikt i ukrainske tapstall i forbindelse med konkrete operasjoner. Opplysninger om tidspunkt for

henvendelser og antall pasienter kan misbrukes. I lys av at Ukraina er i krig, er det min vurdering at vi bør utvise forsiktighet i offentliggjøring av denne type opplysninger. Behovet for unntak fra offentlighet bør derfor veie tyngre enn hensynet til offentlighetens behov for innsyn.

I motsetning til vedlegg IV, inneholdt vedlegget til brevet av 24. juni ikke opplysninger om en særskilt gruppe pasienter, og jeg oppfatter ikke at vedlegget i nevnte brev kan sammenlignes med vedlegg IV i mitt brev til komiteen av 28. oktober. Med hensyn til vedlegget i brev av 24. juni, vurderte jeg nøye om det var riktig å oversende det i den formen som ble valgt og kom frem til at vedleggets innhold var slik at det var riktig å utvise meroffentlighet i henhold til offentlighetsloven paragraf 11. Etter denne bestemmelsen skal det foretas en interesseavveining. Innsyn bør gis dersom hensynet til offentlig innsyn veier tyngre enn behovet for unntak. Jeg har vurdert innholdet i vedlegg IV på samme måte. Jeg står etter denne vurderingen fast ved at opplysningene bør unntas offentlighet.

Samtidig har komiteen et legitimt behov for å vurdere hvordan regjeringen håndterer anmodninger fra Ukraina. Jeg har derfor søkt å gi komiteen opplysninger som gjør det mulig å danne seg et fyllestgjørende bilde av regjeringens innsats når det gjelder medisinsk evakuering av pasienter fra Ukraina, inklusive evakuering av pasienter som var soldater da de ble skadet eller syke. Jeg viser også til vedlegg til dette brevet. Opplysninger i dette vedlegget er, på samme grunnlag som vedlegg IV omtalt over, unntatt fra offentlighet med hjemmel i lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentlighetsloven) § 20 første ledd, bokstav b. Vedlegget gir de opplysninger komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ber om.

Regjeringen har orientert Stortinget om de to periodene der det fra norsk side ikke ble gitt tilbud om medisinsk evakuering til pasienter som var soldater da de ble såret, og om årsakene til dette. Utgangspunktet er at det gis tilbud til alle kategorier pasienter det anmodes om evakuering for basert på medisinskfaglige vurderinger og den kapasiteten som til enhver tid finnes i den norske spesialisthelsetjenesten. Norge vil også fremover gi tilbud basert på disse kriteriene.

I den første perioden komiteen spør om, 29. april til 31. mai, ble det i alt sendt ut 352 anmodninger om MedEvac av ukrainske pasienter. Det ble utført 313 evakueringer. Norge ga i denne perioden, basert på medisinskfaglige vurderinger og kapasitet i spesialisthelsetjenesten, tilbud til 97 pasienter og anmoder aksepterte 15 av disse. (Noen avtalte evakueringer ble kansellert av anmoder.) I denne perioden bidro Norge med transport av 13 pasienter til andre land som deltar i mekanismen.

I den andre perioden, 5. juli til 16. september, ble det formidlet i alt 568 anmodninger om medisinsk evakuering og det ble gjennomført 519 evakueringer.

Norge ga i denne siste perioden tilbud til 25 pasienter og fikk aksept for 18 (også her ble en evakuering avbrutt etter aksept). I samme periode inngikk Norge et formelt samarbeid med EU om å fly pasienter fra evakueringssenteret i Polen til andre europeiske land slik at de kunne få nødvendig behandling, i fly stilt til rådighet gjennom Forsvarets avtale med SAS. Totalt 285 pasienter ble transportert til andre land i denne perioden, ved hjelp av norsk flykapasitet. Avtalen med EU om å bruke flyet nevnt over, ble nylig forlenget frem til 20. desember 2022.

Så vidt jeg er orientert om, er alle evakueringsanmodninger i disse to periodene, enten gjennomført, under planlegging eller fra ukrainsk side trukket av ulike årsaker.

- *Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ber meg om å vurdere å fremlegge en versjon av vedlegg IV fra mitt brev av 28. oktober, der opplysninger som unntas offentlighet sladdes.*

Det er min vurdering at vedlegget ikke gir mening ved sladding av disse opplysningene. Fordi opplysningene unntatt offentlighet utgjør den vesentligste del av dokumentets innhold, unntas hele dokumentet fra offentlighet, jf. Offentlighetsloven § 12 bokstav c.

Norge deltar fullt ut i samarbeidet i EU om evakuering av pasienter fra Ukraina. Dette samarbeidet er et verdifullt bidrag i å avlaste et presset ukrainsk helsevesen. Vi har inntil 10. november tatt imot 120 pasienter til behandling i Norge, av om lag 1500 pasienter som totalt er evakuert gjennom UCPM. I tillegg har vi bidratt med transport av 391 pasienter til andre land. Det er derfor riktig å si at Norge gir et betydelig bidrag inn i dette samarbeidet.

Vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

Statsminister Jonas Gahr Støre
Statsministerens kontor
Postboks 8001 Dep.
0030 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
06.12.2022

Vedr. regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina som komiteen har til behandling og til tidligere korrespondanse med flere statsråder. På bakgrunn av innspill fra komiteens medlemmer fra Høyre ber komiteen om svar på følgende spørsmål:

1. I hvilken grad har Statsministerens kontor vært involvert i koordineringen av behandlingen og responsens på bistandsanmodninger fra Ukraina?
2. Hvorfor ble det ikke opprettet et lederdepartement som fikk det overordnede ansvaret for koordineringen av responsen på bistandsanmodninger fra Ukraina?

Det vises til svarbrevet fra utenriksministeren 22. juni 2022, svarbrevet fra utenriksministeren 28. oktober 2022 og svarbrevet fra justis- og beredskapsministeren 28. oktober 2022. Av svarene fremkommer det at Norge la inn tilbud på seks anmodninger som eksplisitt omfattet sårede ukrainske soldater i april, før Justis- og beredskapsdepartementet den 29. april 2022 ga DSB beskjed om ikke å legge inn flere tilbud om behandling av sårede ukrainske soldater før det var gjort en helhetlig vurdering av spørsmål knyttet til slikt mottak.

3. Var statsministeren orientert og/eller involvert i vurderingen av om Norge skulle ta imot sårede ukrainske soldater? Det bes om en redegjørelse for statsministerens kjennskap til saken og involvering i perioden fra 23. april til og med 31. mai.

Det vises til svarbrevet fra utenriksministeren datert 28. oktober 2022 der det fremkommer at ukrainske myndigheter 5. juli stilte krav til mottak av sårede soldater, blant annet om forsikringer på at behandlingen var gratis. Responsen på de ulike kravene ble etter det opplyste gitt i brev til ukrainske myndigheter 16. september. Svarbrevet forstås dithen at Norge i denne saksbehandlingsperioden ikke la inn tilbud om medisinsk evakuering av sårede soldater.

4. Var statsministeren orientert og/eller involvert i vurderingen av om Norge skulle gi forsikringer om gratis helsebehandling for sårede ukrainske soldater? Det bes om en

redegjørelse for statsministerens kjennskap til saken og involvering i perioden fra 5. juli til 16. september.

5. På hvilket tidspunkt ble statsministeren klar over at Norge ikke la inn tilbud om å evakuere sårede soldater på grunn av saksbehandlingen av forespørselen fra Ukraina 5. juli?

Komiteen ber om svar innen 13. desember 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

Statsråd Anniken Huitfeldt
Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
06.12.2022

Vedr. regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina som komiteen har til behandling og til tidligere korrespondanse. På bakgrunn av innspill fra komiteens medlemmer fra Høyre ber komiteen om svar på følgende spørsmål:

1. Det vises til brevet fra ukrainske myndigheter mottatt 9. juni om "Ten steps for Norway to help Ukraine". Komiteen ber statsråden redegjøre for hvordan brevet ble svart ut og hvordan hver av de ti anmodningene er håndtert.

Det vises til anmodningen fra det ukrainske infrastrukturdepartementet 4. mai 2022 gjennom UCPM. Av vedlegget til svarbrevet 28. oktober fremkommer det at Norge 27. oktober la inn tilbud om en donasjon av 300 løpemeter bromateriell.

2. Komiteen ber statsråden redegjøre for saksbehandlingen av anmodningen.
3. På hvilket tidspunkt og på hvilken måte ble det gjort undersøkelser om relevant utstyr var tilgjengelig for donasjon?
4. På hvilket tidspunkt ble det gitt informasjon internt om at relevant utstyr var tilgjengelig?
5. Er det gjort noen overordnede endringer for behandlingen av anmodninger gjennom EUs mekanisme for sivil beredskap (UCPM) etter at det tverrdepartementale samarbeidet ble etablert 4. mars 2022?
6. Er det gjort noen overordnede endringer for behandlingen av bistandsanmodninger utenfor EUs mekanisme for sivil beredskap (UCPM) siden krigen brøt ut?

Komiteen ber om svar innen 13. desember 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

Statsråd Emilie Enger Mehl
Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
06.12.2022

Vedr. regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina som komiteen har til behandling og til tidligere korrespondanse. På bakgrunn av innspill fra komiteens medlemmer fra Høyre ber komiteen om svar på følgende spørsmål:

Det vises til svarbrevet fra justis- og beredskapsministeren 27. oktober der det blant annet redegjøres for problemstillinger Justis- og beredskapsdepartementet hadde behov for å utrede før Norge kunne tilby å ta imot sårede ukrainske soldater.

Komiteen ber statsråden tydeliggjøre på hvilket tidspunkt hver av de nevnte problemstillingene ble ferdig utredet og avklart.

Komiteen ber om svar innen 13. desember 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

Statsråd Espen Barth Eide
Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
06.12.2022

Vedr. regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina som komiteen har til behandling. På bakgrunn av innspill fra komiteens medlemmer fra Høyre ber komiteen om svar på følgende spørsmål:

Det vises til svarbrevet fra utenriksministeren datert 28. oktober 2022 der det fremkommer at henvendelsen fra Ukrainas miljøverndepartement til Klima- og miljødepartementet 14. mars med forespørsel om beskyttelsesutstyr til skog- og parkvoktere ble besvart 28. juni med tilbakemelding om at man på norsk side ikke har utstyret det anmodes om.

Komiteen ber om en redegjørelse for saksbehandlingen og hvorfor tilbakemelding ble først ble gitt 28. juni.

Komiteen ber om svar innen tirsdag 13. desember 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

Statsråd Ingvild Kjerkol
Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:
2022/2591

Deres ref.:

Dato:
06.12.2022

Vedr. regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina som komiteen har til behandling og til tidligere korrespondanse. På bakgrunn av innspill fra komiteens medlemmer fra Høyre ber komiteen om svar på følgende spørsmål:

Det vises til svarbrevet 27. oktober fra helse- og omsorgsministeren og 28. oktober 2022 fra utenriksministeren.

1. Komiteen ber statsråden redegjøre nærmere for saksbehandlingen av forespørselen fra ukrainske myndigheter den 5. juli om blant annet gratis behandling av sårede soldater. Det bes om en forklaring på hvorfor forespørselen først ble avklart og endelig besvart til ukrainske myndigheter og EU 16. september.
2. På hvilket tidspunkt ble statsråden klar over at Norge ikke la inn tilbud om å evakuere sårede soldater på grunn av saksbehandlingen av forespørselen fra Ukraina 5. juli?
3. Hvilke grep ble tatt fra statsråden underveis i saksbehandlingen for å påse at forespørselen ble avklart raskt? Ba statsråden på noe tidspunkt om en oppdatering på saksbehandlingen, ga statsråden saken særlig prioritet, og ble det satt tidsfrister og/eller purret på en avklaring i saken?
4. Ble forespørselen koordinert med øvrige departementer?

Komiteen ber om svar innen 13. desember 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

STATSMINISTEREN

Oslo, 16. desember 2022

Kontroll- og konstitusjonskomitéen
Stortinget
0026 Oslo

Svar på brev fra komitéen vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Jeg viser til spørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité 6. desember 2022.

1. I hvilken grad har Statsministerens kontor vært involvert i koordineringen av behandlingen og responsen på bistandsanmodninger fra Ukraina?

Statsministerens kontor bistår statsministeren i å lede og samordne arbeidet i regjeringen og i regjeringens sikkerhetsutvalg (RSU). En ikke ubetydelig del av dette arbeidet har den senere tiden vært knyttet til håndtering av den sikkerhetspolitiske situasjonen og utfordringene den gir, både nasjonalt og internasjonalt.

Regjeringen og/eller RSU har behandlet en rekke spørsmål om hvordan Norge best kan bistå Ukraina. Herunder er det fortløpende behandlet spørsmål om donasjon av ulike typer forsvarsmateriell, med utgangspunkt i de behov Ukraina har gitt uttrykk for. Så langt har Norge gitt eller vedtatt å gi militær støtte til en økonomisk verdi av om lag 5,6 milliarder kroner.

Videre har Norge så langt støttet eller vedtatt å støtte Ukraina med om lag 8,3 milliarder kroner i sivil og humanitær støtte. Statsministerens kontor har bistått regjeringen og arbeidet opp mot berørte departementer i flere saker om den nærmere innretningen av disse bevilgningene. Et eksempel er beslutningen om at 2,0 milliarder kroner skal benyttes til innkjøp av gass til Ukraina – et svar på at Ukraina har bedt Norge om å ta en lederrolle for å sikre tilgangen på energi.

Et annet eksempel på at Statsministerens kontor har vært involvert, er beslutningen om å prioritere 1,0 milliard kroner til å reparere strømforsyning og annen infrastruktur i Ukraina etter Russlands bombing av sivile mål.

Selv om regjeringen/RSU har vært tett involvert i en rekke saker om bistand til Ukraina, er det også flere konkrete bistandsanmodninger som etter en alminnelig arbeidsfordeling er håndtert av de enkelte departementene. I hvilken grad Statsministerens kontor var involvert i og/eller når jeg ble kjent med de konkrete sakene nevnt i spørsmål 3-5, kommer jeg tilbake til under de respektive spørsmålene.

2. Hvorfor ble det ikke opprettet et lederdepartement som fikk det overordnede ansvaret for koordineringen av responsen på bistandsanmodninger fra Ukraina.

Jeg forstår spørsmålet dithen at det bes om en begrunnelse for hvorfor det ikke har blitt opprettet et lederdepartement i samfunnssikkerhetsinstruksens forstand (forskrift nr. 1349, datert 1. september 2017). Et lederdepartement etter samfunnssikkerhetsinstruksen kan typisk nedsettes i større nasjonale kriser der det er hensiktsmessig. Instruksen punkt VIII bokstavene a-m) inneholder en nærmere angivelse av de oppgaver som normalt vil kunne tilligge et lederdepartement. Regjeringen har vurdert at bistandsanmodningene fra Ukraina ikke utgjør en slik krise, og at situasjonen heller ikke har utløst et behov for å løse oppgaver som normalt tilligger et lederdepartement.

Når det er sagt, følger det allerede av den ordinære organiseringen av regjeringens og departementsfelleskapets arbeid at det alltid vil være et hovedansvarlig departement for en gitt sak, eller for bestemte deler av en sak.

Min vurdering har vært og er at håndteringen av krigen og den endrede sikkerhetssituasjonen, herunder håndteringen av bistandsanmodninger, best kan ivaretas gjennom den ordinære organiseringen. Det innebærer at de enkelte departementene håndterer bistandsanmodninger som faller inn under deres konstitusjonelle ansvarsområde, og selv sørger for nødvendig koordinering med berørte departementer.

Eksempelvis har Utenriksdepartementet et hovedansvar for sivil og humanitær bistand til Ukraina, mens Forsvarsdepartementet er hovedansvarlig for militær støtte til Ukraina. Justis- og beredskapsdepartementet er ansvarlig for blant annet håndteringen av mottak av fordrevne personer fra Ukraina, mens Helse- og omsorgsdepartementet er ansvarlig for medisinsk oppfølging og behandling av ukrainske pasienter i Norge, både sivile og militært personell.

Den nærmere grensedragningen i det enkelte tilfellet avklares i utgangspunktet mellom berørte departementer.

Saker av viktighet skal behandles i regjering. Hvilke spørsmål som i det enkelte tilfellet løftes til regjering, og hvilke som er best håndtert på et lavere nivå, vil måtte være gjenstand for en skjønnsmessig vurdering. Som nevnt i svar på spørsmål 1, har en rekke saker om bistand til Ukraina – både militær og sivil støtte – vært behandlet i regjering/RSU.

På meget kort tid har vi kanalisert en av de største bistandsstrømmene vi har til noe enkeltland, samtidig som Ukraina er i krig. Dette inkluderer bruk av enkelte nye bistandskanaler og bistandsformer som ikke er benyttet før, eller på dette nivået. I tillegg kommer den militære støtten til Ukraina, som både har reist prinsipielle og operative problemstillinger Norge ikke har måttet ta stilling til før. Min opplevelse er at arbeidet med bistand til Ukraina, herunder håndteringen av konkrete bistandsanmodninger, har vært hensiktsmessig organisert og godt koordinert mellom berørte departementer og i regjering.

3. Var statsministeren orientert og/eller involvert i vurderingen av om Norge skulle ta imot sårede ukrainske soldater? Det bes om en redegjørelse for statsministerens kjennskap til saken og involvering i perioden fra 23. april til og med 31. mai.

Norge mottok 23. april en anmodning fra ukrainske myndigheter om å bistå med evakuering av sårede soldater. Fram til dette tidspunktet hadde Norge kun evakuert sivile pasienter fra Ukraina.

Medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater reiser, som omtalt i blant annet justis- og beredskapsministerens brev til Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 27. oktober, en rekke problemstillinger. Samtlige problemstillinger i denne saken ble vurdert samlet og i et tett samarbeid mellom Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Utenriksdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Jeg var gjennom siste del av mai orientert om dette arbeidet.

Norge hadde ikke erfaring med å ta imot sårede soldater for medisinsk behandling fra en pågående konflikt. Det var derfor viktig å få vurdert de ulike sidene ved dette på en grundig måte med tanke på regelverk, finansiering og praktisk oppfølging. Den 31. mai ble det besluttet og kommunisert ut at Norge skulle ta imot sårede ukrainske soldater. Vi var da land nummer syv i rekken som ga et slikt tilbud.

4. *Var statsministeren orientert og/eller involvert i vurderingen av om Norge skulle gi forsikringer om gratis helsebehandling for sårede ukrainske soldater? Det bes om en redegjørelse for statsministerens kjennskap til saken og involvering i perioden fra 5. juli til 16. september.*

Se svar på spørsmål 5 under.

5. *På hvilket tidspunkt ble statsministeren klar over at Norge ikke la inn tilbud om å evakuere sårede soldater på grunn av saksbehandlingen av forespørselen fra Ukraina 5. juli.?*

Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Utenriksdepartementet ble 5. juli 2022 gjort kjent med at Ukraina hadde stilt nye krav til mottakerland i forbindelse med medisinsk evakuering av sårede soldater. Det ble blant annet stilt krav om at det skulle gis informasjon om behandlingssted og pasientopplysninger, og det ble bedt om en garanti for at all helsebehandling skulle være gratis for soldatene. I tillegg ble det presisert fra Ukrainas side at militære pasienter ikke hadde anledning til å søke asyl i forbindelse med helsebehandling i et annet land.

I påvente av at saken skulle avklares, la ikke Nasjonalt koordineringssenter for medisinsk evakuering fra Ukraina (NKS) inn nye tilbud til sårede soldater etter 5. juli.

Jeg ble gjort kjent med saken 12. september. NKS startet opp igjen med å vurdere og legge inn tilbud til bistandsanmodninger for sårede soldater 16. september. For øvrige pasientgrupper fra Ukraina ble det i hele denne perioden gitt tilbud om behandling basert på en medisinskfaglig vurdering og tilgjengelig kapasitet i spesialisthelsetjenesten. Den kapasiteten spesialisthelsetjenesten hadde tilgjengelig til mottak av ukrainske pasienter, uavhengig av pasientgruppe, ble på denne måten utnyttet. Norge avlastet dermed det ukrainske helsevesenet også i denne perioden.

Saksbehandlingstiden for avklaring av helsehjelp til ukrainske soldater etter 5. juli var for lang. Jeg er derfor glad for at helse- og omsorgsministeren har gjennomført en full gjennomgang av ressursbruk, saksbehandlingsrutiner og informasjonshåndtering i alle saker som berører helserelatert bistand til Ukraina, jf. svaret til komiteen av 27. oktober 2022.

Jeg vil likevel understreke at Norge helt siden krigen brøt ut har vært en sentral bidragsyter i EUs ordning for sivil beredskap, herunder medevac-ordningen. Den 15. desember var det blitt hentet ut 1644 pasienter gjennom denne ordningen. Norge har tatt imot 138 av disse pasientene til behandling på norske sykehus, og er blant de landene som mottar flest pasienter.

I tillegg har Norge ved bruk av Forsvarets avtale med SAS siden i sommer stått for evakueringstransporten av over halvparten av alle pasientene som har fått medisinsk behandling gjennom UCPM. Totalt har Norge transportert 583 pasienter og mange av deres pårørende.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jonas Gahr Støre'.

Jonas Gahr Støre

Kontroll- og konstitusjonskomitéen

v. komitéleder Peter Frølich

Oslo, 16. desember 2022

Svar på brev fra komiteen vedr. regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

Jeg viser til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomités brev av 6. desember 2022, med spørsmål vedrørende anmodninger relatert til Russlands krig mot Ukraina.

Generelt om anmodninger fra ukrainske myndigheter

Ukraina har som følge av Russlands aggresjonskrig enorme behov for internasjonal støtte. Behovene vil vedvare i lang tid framover. Så lenge krigen pågår, vil våpenhjelp, humanitær bistand og budsjettstøtte til ukrainske myndigheter fortsatt være prioritert. Samtidig må vi også begynne å planlegge for gjenoppbyggingen av Ukraina. Vi vil fortsette å være en pålitelig partner for Ukraina og tar sikte på å være en stor bidragsyter også i flere år framover.

Ukrainske myndigheter er på grunn av krigen under stort press og informerer Norge og andre partnerland om sine bistandsbehov gjennom en rekke kanaler. Dertil kommer hyppige anmodninger om støtte av politisk eller annen art samt ulike forslag og initiativer. Identiske eller delvis overlappende anmodninger mottas hyppig gjennom flere kanaler.

Utenriksdepartementet har kontinuerlig kontakt med ukrainske myndigheter, i første rekke gjennom Ukrainas ambassade i Oslo og Norges ambassade i Kyiv, men også i en rekke multilaterale sammenhenger. I tillegg har regjeringen direkte kontakt på politisk nivå. Muligheter for videre norsk støtte er en sentral del av denne dialogen. For å gjøre støtten mest mulig effektiv har Norge valgt å prioritere noen områder og kanaler, noe ukrainske side er løpende informert om. Vi opplever at det er stor forståelse fra

ukrainsk side for at Norge ikke har mulighet til å imøtekomme alle anmodninger. Videre er det i møter og gjennom skriftlig kommunikasjon formidlet til den ukrainske ambassaden at Norge har valgt å behandle ukrainske anmodninger om materiellbistand gjennom EUs mekanisme for sivil beredskap, UCPM.

Kontroll- og konstitusjonskomitéens brev av 6. desember 2022

Komiteén viser til sak om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina som komiteen har til behandling og til tidligere korrespondanse og ber om svar på en rekke spørsmål. Nedenfor følger svar til de enkelte spørsmålene.

1. Det vises til brevet fra ukrainske myndigheter mottatt 9. juni 2022 om «Ten steps for Norway to help Ukraine». Komiteen ber statsråden redegjøre for hvordan brevet ble svart ut og hvordan hver av de ti anmodningene er håndtert.

Tipunktlisten det er snakk om, ble sendt som vedlegg til note fra Ukrainas ambassade til Utenriksdepartementet datert 8. juni, med kopi til Stortinget, Statsministerens kontor (SMK), Finansdepartementet (FIN), Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). I noten omtales listen som et «ikke-papir» («non-paper») med forslag til mulige initiativer, prosjekter og beslutninger som kunne bistå Ukraina i å møte akutte utfordringer forårsaket av Russlands fullskala aggresjonskrig. Denne tipunktlisten ble også presentert og delt ut av Ukrainas ambassadør til deltakerne i et møte med næringslivet 8. juni, om muligheter for å bistå i gjenoppbyggingen av Ukraina. Møtet ble avholdt i NFD med næringsministeren som vert, på initiativ fra og i samarbeid med Ukrainas ambassade.

Nedenfor følger kommentarer til de enkelte forslagene som inngår i tipunktlisten.

i) Establishing a special Ukraine Recovery Fund

Ukrainsk side viser til den norske statens store inntekter som følge av de høye energiprisene forårsaket av krigen og foreslår at Norge benytter en andel av disse inntektene til å opprette et eget fond for å støtte Ukraina.

Statsministeren annonserte under sitt besøk i Kyiv 1. juli at Norge ville bidra med 10 mrd. kroner i 2022 og 2023 til Ukraina. Gjennom Stortingets vedtak av Prop. 142 S ble 7 mrd. av disse gjort tilgjengelige allerede i 2022. Regjeringen har gitt ukrainsk side forsikringer om at Norge vil bidra med betydelig støtte framover, men uten å gå inn på

hvordan dette budsjetteknisk vil bli organisert. Jeg ser fram til fortsatt dialog mellom regjeringen og de parlamentariske lederne om et bredt forlik om videre norsk støtte til Ukraina i årene framover.

ii) Launching “Norwegian Businesses in Support of Ukraine” initiative

Ukrainsk side forslår at norske bedrifter støtter Ukraina med en prosentandel av sitt nettooverskudd. Ukrainas ambassadør benyttet det nevnte møtet i NFD 8. juni til å presentere forslaget for en rekke relevante bedrifter. Det er opp til næringslivsaktørene selv å avgjøre om de vil gå videre med idéen.

iii) Stepping up humanitarian aid to Ukraine

Ukrainas ambassade viser til at millioner av ukrainske borgere er avhengige av humanitær støtte og ber om at Norge gir slik støtte direkte til den ukrainske regjeringen.

Norge har til nå bidratt med om lag 2,6 mrd. kroner til humanitær støtte i Ukraina og de landene som er mest berørt av flyktningkrisen. Det aller meste er allerede fordelt.

Norge bidrar ikke med direkte pengestøtte til den ukrainske staten, men benytter etablerte bistandskanaler. Dette gjelder både for humanitær bistand, bistand til innkjøp av gass, budsjettstøtte og prosjektstøtte til rehabilitering og reparasjon av ødelagt infrastruktur. Jeg har valgt denne fremgangsmåten for å redusere risikoen og sikre effektiv forvaltning i tråd med etablert standard for norsk bistand. Materiellbistand gjennom EUs mekanisme for sivil beredskap, UCPM, har ulike sluttbrukere som er en del av den ukrainske myndighetsstrukturen.

Hovedkanalene for norsk humanitær bistand er beskrevet i regjeringens kommunikasjon til Stortinget, herunder i regjeringens forslag til revidert nasjonalbudsjett, Prop. 115 S (2021-2022): *Midlene skal gå til organisasjoner med evne og erfaring til innsats i Ukraina. Støtten vil kanaliseres gjennom FN, Røde Kors-bevegelsen, norske humanitære partnere, mineryddingsorganisasjonen HALO Trust og via EUs sivile beredskapsmekanisme, inkludert medisinsk evakuering og transport av ukrainske pasienter til Norge og EU-/EØS-land. Utbetalingen av midlene er igangsatt. Verdens matvareprogram (WFP), som er en svært aktuell og relevant partner for arbeidet med matsikkerhet og bekjempelse av sult, har for eksempel så langt mottatt 300 mill. kroner for å respondere på krisen i Ukraina og naboland.*

Disse hovedlinjene er gjentatt i senere budsjettforslag og i offentlig kommunikasjon.

Kanalene for norsk humanitær bistand er formidlet til ukrainske myndigheter ved flere anledninger, herunder i møte med den ukrainske ambassaden i Oslo.

Ukrainske myndigheter fremmer ofte anmodninger om konkrete leveranser gjennom flere kanaler, herunder UCPM. Det er i denne kanalen at materiellbistand fra Norge formidles, se tidligere korrespondanse om dette og svar på spørsmål nr. 2 nedenfor. Gjennom UCPM mottar alle deltakerlandene de samme anmodningene om bistand samtidig. Ingen land svarer på alle anmodninger.

Ved flere anledninger har Norge valgt å ikke etterkomme anmodninger om donasjoner via UCPM. I stedet har vi vurdert det som mer aktuelt og kostnadseffektivt å imøtekomme behovet gjennom etablerte, humanitære kanaler. Dette omfatter støtte til en rekke sektorer gjennom de respektive FN-organisasjonene som støttes av Norge, og/eller gjennom Røde Kors-systemet, norske og internasjonale humanitære organisasjoner, EBRD og Verdensbanken.

Matvarebistand er ved flere anledninger fremmet som anmodning fra ukrainske myndigheter, både bilateralt og gjennom UCPM. Som jeg redegjorde for i mitt brev til komiteen i juni dette år, besluttet Utenriksdepartementet våren 2022, i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet, at det ikke var aktuelt med matvareleveranser fra norske beredskapslagre til Ukraina eller direkte innkjøp av mat i Norge for leveranse til Ukraina. Bakgrunnen er blant annet det høye prisnivået i Norge og at Norge importerer en stor del av egen mat fra utlandet. Departementene vurderte det derfor som mer effektivt å bevilge midler til Verdens matvareprogram (WFP) for deres innsats for matsikkerhet i Ukraina. WFP har hittil i år mottatt totalt 410 mill. kroner i bistand til Ukraina og naboland fra Norge.

Norge har gitt store mengder helserelatert bistand til Ukraina, både i form av medisiner, medisinsk utstyr, ambulanser, ambulansebusser m.m., og i form av evakuering av ukrainske pasienter til Norge og andre land som deltar i UCPM. Det er også gitt bistand til helse via humanitære organisasjoner, FN og Røde Kors-bevegelsen. Norge har bidratt med 1 mrd. kroner i prosjektstøtte gjennom Verdensbanken som en del av den norske responsen på de store rehabiliteringsbehovene som er oppstått som følge av Russlands systematiske ødeleggelse av sivil infrastruktur i Ukraina. En del av denne bistanden går til rask gjenoppbygging og rehabilitering i helsesektoren i Ukraina.

Norge har i tillegg utbetalt 300 mill. kroner i budsjettstøtte til Ukraina via Verdensbanken. Disse pengene har gått til lønninger til helsepersonell, lærere og statsansatte, og til utbetalinger av pensjoner og sosialhjelp (kontantstøtte).

iv) Granting Ukraine zero tariff and zero quota access to the Norwegian market

Ukrainas ambassade viser til at det er viktig å styrke landets motstandskraft ved å støtte ukrainsk eksport og ber Norge gi tollfritak for alle ukrainske varer.

Ukraina nyter i dag god adgang til det norske markedet, inkludert for en rekke landbruksvarer. Forslaget om tollfrihet for alle landbruksvarer fra Ukraina berører imidlertid viktige hensyn for norsk landbruk. Importvernet er helt avgjørende for at vi kan produsere jordbruksvarer av et visst volum i Norge. Regjeringen har derfor konkludert med at det ikke er aktuelt å innføre midlertidig tollfrihet for alle varer fra Ukraina. Vi signaliserte overfor ukrainske myndigheter at tollfrihet på korn ville bli vanskelig. Dette skjedde under statsministerens besøk til Ukraina i sommer. Norske myndigheter har hatt dialog med den ukrainske ambassaden om dette temaet gjennom flere måneder.

v) Helping Ukrainian farmers and preventing a global food crisis

Ukrainas ambassade viser til at Russlands blokade av ukrainske havner truer global matvaresikkerhet og ber Norge støtte transporten av korn via de såkalte «Solidarity Lanes». Det bes også om støtte til ukrainske bønder for å holde jordbruksproduksjonen i gang.

EU-kommisjonen v/DG MOVE presenterte 12. mai handlingsplanen «EU-Ukraine Solidarity Lanes to facilitate Ukraine's agricultural export and bilateral trade with the EU». Et av tiltakene er etablering av «Solidarity Lanes»-nettverket som består av nasjonale kontaktpunkt i medlemslandene, og en tilhørende «Matchmaking»-plattform som skal gi en oversikt over tilgjengelig transportmateriell i medlemslandene og bringe kommersielle aktører sammen.

1. juli i år hadde norske myndigheter v/Samferdselsdepartementet (SD) et møte med EU-kommisjonen v/DG MOVE om Solidarity Lanes. Norge mottok deretter 13. juli et brev fra EU-kommisjonen med formell anmodning om å delta. SD besluttet 14. juli at Norge skulle knytte seg til Solidarity Lanes, og dette ble meddelt EU-Kommisjonen. SD har i pressemelding 8. juli «Ukraina - transport av korn» informert om Solidarity Lanes, og oppfordret norske transportaktører om å bistå. DG MOVE har i høst avholdt jevnlig møter i nettverket, og Norge v/SD har deltatt i alle møtene.

Oppfølging av handlingsplanen/styrking av transportforbindelsene for å bistå Ukraina med å frakte ut sine landbruksprodukter er høyt prioritert i DG MOVE og er også jevnlig på agendaen i IPCR (EUs krisehåndteringsformat Integrated Political Crisis Respons), der Norge deltar. Eksporten av korn og andre landbruksprodukter fra

Ukraina er i høst positiv og oppadgående. Gjennom Solidarity Lanes er det ved inngangen til desember eksportert mer enn 15 millioner tonn korn og andre landbruksprodukter. Imidlertid er det fortsatt lange ventetider på flere grensepasseringer, både for vegtransport og jernbane. Tiltak for å avhjelpe dette diskuteres på møtene i nettverket.

Så langt har 884 kommersielle transportaktører (inkludert 394 ukrainske aktører) sluttet seg til «Matchmaking»-plattformen. Fem norske aktører er tilknyttet. Av nettsiden er det ikke mulig å se hvem dette er. SD har i sin løpende dialog med vegtransport- og jernbaneaktørene oppfordret til deltakelse i nettverket gjennom «Matchmaking»-plattformen.

SDs vurdering er at det er begrenset hva vi fra norsk side har å bidra med i nettverket når det gjelder konkrete bidrag i form av transportmateriell. Norske jernbanevogner har ikke samme sporvidde som i Ukraina, og materiellet er heller ikke tilpasset frakt av korn. Det er i liten grad ledig kapasitet hos norske vegtransportaktører. SDs hovedinntrykk er at det i all hovedsak er EUs frontline-medlemsstater (nabolandene til Ukraina) som har gitt konkrete bidrag.

Norge støttet raskt etter invasjonen ukrainske bønder med 50 mill. kroner til innkjøp av såkorn og gjødsel for å sikre at våronna ikke gikk tapt. Støtten gikk direkte til bøndene gjennom den europeiske utviklingsbanken (EBRD). Midlene ble overført og benyttet 1. halvår 2022. Videre er det, via Verdens matvareprogram, utbetalt 59,5 mill. kroner til finansiering av utskiping av korn fra Ukraina til utviklingsland som rammes av mat- og energikrisen som følger av Russlands krigføring. Regjeringen kunngjorde 13. desember ytterligere 40 mill. kroner i bistand til såkorn i Ukraina.

vi) Increasing support of the energy sector of Ukraine

Ukrainske myndigheter tok kort tid etter krigsutbruddet kontakt med Norge for å forhøre seg om muligheter for bistand og støtte på energifeltet. Statsminister Støre har hatt jevnlig kontakt med sin ukrainske motpart om saken og diskuterte den også med president Zelenskyj i Kyiv 1. juli. Statsministeren kunngjorde 29. august at Norge ville bidra med 2 mrd. kroner til kjøp av gass til Ukraina. I tråd med regjeringens prinsipper for håndtering av bistanden til Ukraina, foreslo regjeringen å kanalisere støtten gjennom Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD). Etter Stortingets behandling av Prop. 142 S er støtten nå utbetalt til EBRD, og gassen kjøpes nå inn i samråd med ukrainske myndigheter. Det anslås at gassen vil dekke 11 % av Ukrainas importbehov for gass vinteren 2022/23.

Deler av det nye norske bidraget på 1 mrd. kroner gjennom Verdensbankens flergiverfond *Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund* (URTF), som ble utbetalt i desember, går til reparasjon av viktig infrastruktur, særlig innenfor energisektoren.

Statnett sendte i juli en forsendelse med utstyr til ukrainsk kraftsektor gjennom den europeiske samarbeidsorganisasjonen for nettoperatører. Gjennom EUs ordning for sivil beredskap, UCPM, er det sendt flere forsendelser med energirelatert utstyr fra Norge. Den første i denne kanalen ble sendt i august. Den koordinerte innsamlingen av utstyr til kraftsektoren fortsetter utover vinteren.

vii) Starting a project of building rehabilitation centres in Ukraine

Ukrainas ambassade viser til de mange sårede som følge av Russlands angrepskrig samt at hundrevis av sykehus og andre helseinstitusjoner er blitt ødelagt, og ber Norge om å bidra med finansiering og ekspertise for å bygge rehabiliteringssentre i Ukraina.

Helserelatert bistand er en del av den norske responsen på de store rehabiliteringsbehovene som er oppstått som følge av Russlands systematiske ødeleggelse av sivil infrastruktur i Ukraina. Regjeringen er opptatt av at norsk støtte til Ukraina skal kanaliseres gjennom etablerte og internasjonalt anerkjente organisasjoner med dokumentert leveringsevne og gode kontrollsystemer. Vi har derfor valgt å støtte Ukraina gjennom aktører som EBRD og Verdensbanken, som begge har vist at de kan mobilisere store bidrag raskt til Ukraina. Når vi gir pengene gjennom slike organisasjoner, er vi tryggere på at de brukes effektivt og går til formålene som er avtalt. Det sikrer også at vi er koordinert med andre givere slik at hjelpen vi gir, monner mest mulig. Det nye norske bidraget på 1 mrd. kroner gjennom Verdensbankens flergiverfond URTF, som ble utbetalt i desember, går til reparasjon av viktig infrastruktur også innenfor helsesektoren og til styrking av helsetjenester, spesielt innenfor mental helse.

Norge har gitt omfattende helserelatert bistand til Ukraina, både i form av medisiner, medisinsk utstyr, ambulanser, ambulansebusser m.m., og i form av evakuering av ukrainske pasienter til Norge og andre land som deltar i UCPM. Det er også gitt bistand til helse via humanitære organisasjoner, FN og Røde Kors-bevegelsen (se punkt iii) ovenfor).

Helse- og omsorgsdepartementet og Utenriksdepartementet har siden 2019 støttet et helsesamarbeid der Folkehelseinstituttet, Sunnaas sykehus, RVTS Øst (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, Region øst) og

etterhvert Akershus universitetssykehus bidrar med kapasitetsbygging og kompetanseoverføring til relevante ukrainske partnere.

Dette samarbeidet kom i stand som følge av at Ukraina i 2016 uttrykte ønske om norsk bistand til rehabilitering av sårede soldater, gjerne i form av behandling i Norge. Fra norsk side ble det på det tidspunktet vurdert som mer hensiktsmessig å gi ukrainske institusjoner kompetanse til å rehabilitere sårede i Ukraina.

viii) Preparing Norway's participation in the post-war recovery of Ukraine

Ukraina vil trenge støtte fra sine partnere i lang tid framover. Norge har vært en betydelig bidragsyter, og vi vil fortsette å være det. Så lenge krigen pågår, vil våpenhjelp, humanitær bistand og budsjettstøtte til Ukrainske myndigheter være prioritert. Samtidig har vi også begynt planleggingen for gjenoppbyggingen av Ukraina.

Norges støtte må innrettes slik at den møter Ukrainas behov og er koordinert med andre giverland. Vi må være forberedt på å avsette store midler over lang tid, og det er derfor viktig å sikre bred politisk støtte for både størrelse og innretning.

Statsministeren inviterte med dette for øye de parlamentariske lederne til et møte 9. desember for å diskutere framtidig norsk støtte til Ukraina.

Under dette punktet på tipunktlisten foreslår Ukrainas ambassade at Norge gir langsiktige garantier for framtidige investeringsprosjekter i Ukraina. Hvorvidt slike garantier skal inngå i en framtidig norsk støttepakke for Ukraina, er på det nåværende tidspunkt ikke vurdert.

ix) Eliminating loopholes in the policy of European sanctions against the aggressor

Norge har, med noen ytterst få unntak, innført alle EUs restriktive tiltak mot Russland. Under dette punktet i tipunktlisten uttrykker Ukrainas ambassade et ønske om at Norge opphever unntaket for russiske fiskefartøyer fra forbudet mot å anløpe norske havner. Unntaket er som kjent blitt innsnevret til at russiske fiskefartøyer nå kun kan anløpe tre havner.

x) Stopping Norwegian imports from Russia

Ukrainas ambassade anmoder Norge om å forby alt økonomisk samkvem med Russland, også utover det som følger av sanksjonene Norge har sluttet seg til.

Regjeringen mener at den etablerte linjen med å slutte seg til EUs sanksjoner er formålstjenlig, og at disse virker best når de er samordnet.

Eksempelvis har Norge nylig innført et pristak på 60 dollar per fat for råolje fra Russland, i sanksjonsregelverket. Dette tilsvarer pristaket vedtatt av EU og G7-landene. Oljepristaket skal bidra til å minske Russlands inntekter fra salg av råolje til tredjeland. Målet med de omfattende sanksjonene er å redusere Russlands evne til å finansiere den folkerettsstridige krigen i Ukraina.

Det er gjentatte ganger kommunisert overfor Ukraina at Norge vil videreføre etablert praksis om tilslutning til EUs sanksjoner.

Regjeringen har ikke hjemmel i sanksjonsloven til å innføre egne, norske sanksjoner. Vi mener at sanksjoner som er vedtatt i mellomstatlige organisasjoner, eller som ellers har bred internasjonal oppslutning, har størst legitimitet og best mulighet til å påvirke en stat til å endre adferd.

2. Komiteen ber statsråden redegjøre for saksbehandlingen av anmodningen.

Komiteén viser i sitt brev videre til anmodningen fra det ukrainske infrastrukturdepartementet 4. mai 2022, gjennom UCPM, og at det av vedlegget til svarbrevet 28. oktober fremkommer at Norge 27. oktober la inn tilbud om en donasjon av 300 løpemeter bromateriell. Nedenfor følger svar på komiteens spørsmål:

Anmodninger av den typen komiteen spør om, blir kunngjort i EUs database for anmodninger og går til alle landene som deltar i EUs mekanisme for sivil beredskap, UCPM. Mange av anmodningene kommer også i andre kanaler, både til Norge og andre land. Materiellbistanden gjennom UCPM er komplementær til annen bistand, som er av betydelig større omfang. For norsk del omfatter dette blant annet humanitær bistand til norske og internasjonale humanitære organisasjoner, bistand gjennom FN og Røde Kors-systemet, budsjettstøtte gjennom Verdensbanken, innkjøp av gass gjennom EBRD og prosjektstøtte til reparasjon av infrastruktur gjennom Verdensbanken. Utstyr og leveranser som det anmodes om gjennom UCPM kan også bli levert gjennom andre bistandskanaler. Ett av tre prosjekter finansiert av det norske bidraget via Verdensbanken for reparasjoner av kritisk infrastruktur, gjelder rehabilitering av vei og jernbanenettverk. Under dette støttes blant annet innkjøp og transport av midlertidige broer.

Norge har i 2022, gjennom ovennevnte kanaler, bidratt med sivil bistand til Ukraina og naboland for om lag 6,3 mrd. kroner. I tillegg vil vi fordele ytterligere 2 mrd. kroner tidlig i 2023. Som del av dette legges det opp til mer bistand til rehabilitering og rask reparasjon av sivil infrastruktur gjennom etablerte internasjonale partnere. Jeg viser for øvrig til tidligere svar til komiteen.

Den russiske krigføringen mot Ukraina rammet sivil infrastruktur også i de første månedene av krigen. I høst har vi imidlertid sett en systematisk opptapping av russiske angrep på sivil infrastruktur. Da anmodningen ble fremmet gjennom UCPM 4. mai, ble UD og DSB enige om å se an behovet for bromateriell, med tanke på hvorvidt andre land ville bistå med materiellet det ble anmodet om. En leveranse av denne typen ble da vurdert å være svært kostbar og krevende å håndtere, ikke minst logistikkmessig.

Da anmodningen om denne type donasjoner fikk høyere prioritet fra ukrainsk side utover sensommeren og høsten, ble den blant annet diskutert i et møte i Kyiv mellom ukrainske myndigheter, den norske ambassaden og norsk næringsliv. Saken ble derfor tatt opp i interdepartementalt samordningsforum 26. juli. Allerede 27. juli ble det iverksatt sonderinger for mulig donasjon av denne typen materiell. Konklusjon på sonderingen forelå 29. august, og DSB oversendte en tilrådning om donasjon til UD 14. september. UD anmodet om ytterligere informasjon, som det tok noe tid å fremskaffe,

og gjorde så en grundig vurdering av tilrådingen. UD ga tilslutning til donasjon 19. oktober. Tilslutning fra UD side innebærer aksept av at kostnadene, herunder gjenkjøp der det er aktuelt, trekkes fra UD's budsjett for humanitær bistand innenfor rammen av belastningsfullmakten for støtte til Ukraina. Selve kostnaden dekkes på denne måten i etterkant av prosessen med donasjoner.

Etter vurderinger av alle praktiske aspekter ved leveransen, ble det 27. oktober lagt inn tilbud i EUs database. Norske myndigheter mottok uformell aksept av tilbudet fra ukrainske myndigheter 10. november. Deretter ble det gjennomført vurderinger og dialog om behov for blant annet opplæring og tekniske forhold ved forsendelse, både med Emergency Response Coordination Centre (ERCC) og ukrainske myndigheter. 30. november ble det klarhet om hvilket av EUs logistikk-senter som kunne ta imot materiellet, og norske myndigheter mottok formell aksept fra ukrainske myndigheter om donasjonen 6. desember. Den første delen av forsendelsen ble iverksatt 13. desember.

3. På hvilket tidspunkt og på hvilken måte ble det gjort undersøkelser om relevant utstyr var tilgjengelig for donasjon?

Proessen med kartlegging av tilgjengelig bromateriell og konsekvenser av eventuell oversendelse til Ukraina ble igangsatt 27. juli. Dette ble gjort gjennom dialog mellom DSB og Statens Vegvesen.

4. På hvilket tidspunkt ble det gitt informasjon internt om at relevant utstyr var tilgjengelig?

DSB mottok oppdragsbesvarelse som gjorde det klart at materiell var tilgjengelig 29. august. DSB oversendte en tilråding om donasjon til UD 14. september.

5. Er det gjort noen overordnede endringer for behandlingen av anmodninger gjennom EUs mekanisme for sivil beredskap (UCPM) etter at det tverrdepartementale samarbeidet ble etablert 4. mars 2022?

Anmodninger om materiellbistand følger i hovedsak samme prosedyre som tidligere, også med hensyn til den interdepartementale koordineringsgruppen. Deltagelse i gruppen varierer noe, etter vurdering av hvilke typer bistand det anmodes særlig om gjennom ordningen.

6. Er det gjort noen overordnede endringer for behandlingen av bistandsanmodninger utenfor EUs mekanisme for sivil beredskap (UCPM) siden krigen brøt ut?

Ukrainske myndigheter sender bistandsanmodninger i mange kanaler. Dette resulterer i at anmodninger som mottas utenom UCPM, i mange tilfeller viser seg å være fremmet av Ukraina gjennom UCPM i tillegg. Ukrainas ambassade er kjent med at Norge i slike tilfeller responderer gjennom UCPM, ikke bilateralt. Det er fra norsk side ved gjentatte anledninger henstilt om at alle ukrainske bistandsanmodninger, så fremt mulig, fremmes gjennom UCPM, som vil være relevant i de fleste tilfeller. Det er ikke gjort overordnede endringer for behandling av bistandsanmodninger der UCPM ikke er relevant.

Som nevnt innledningsvis, er vi i kontinuerlig kontakt med ukrainske myndigheter om ukrainske behov og mulighetene for norsk støtte. For å gjøre støtten mest mulig effektiv har Norge valgt å prioritere noen områder og kanaler, noe Ukraina er løpende informert om. Vi opplever at det er stor forståelse fra ukrainske myndigheter for at Norge ikke har mulighet til å imøtekomme alle anmodninger.

Vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

**DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomiteen Stortinget

0026 OSLO

Deres ref
2022/2591

Vår ref
22/1091-

Dato
16. desember 2022

Om regjeringens håndtering av krigen i Ukraina

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 6. desember 2022 der det vises til en henvendelse fra Ukrainas miljøverndepartement 14. mars med forespørsel om utstyr til skog- og parkvoktere og til Klima- og miljødepartementets svar 28. juni om at man på norsk side ikke har utstyret det anmodes om tilgjengelig for donasjon. Komiteen ber om en redegjørelse for saksbehandlingen og hvorfor tilbakemelding først ble gitt 28. juni.

Utstyret som ble etterspurt var i hovedsak militært, som eksempelvis skuddsikre vester, kevlarhjelmer, infrarøde kikkerter og nattoptikk, men omhandlet også noe sivil utstyr som termoser og kikkerter.

Klima- og miljødepartementet antok at dette var et behov som kunne og burde sees i sammenheng med annen bistand fra norske myndigheter, og fant det derfor nødvendig å undersøke med Utenriksdepartementet hvordan henvendelsen burde håndteres.

Mitt embetsverk tok derfor kontakt med Utenriksdepartementet 18. mars. Vi opplyste i henvendelsen at verken KLD eller underliggende etater hadde noe lager av det etterspurte utstyret.

Klima- og miljødepartementet fikk svar fra Utenriksdepartementet 20. april. I svaret anbefalte Utenriksdepartementet at Klima- og miljødepartementet svarer ut anmodningen med at den beklageligvis ikke kan imøtekommes, i og med at KLD ikke har slikt utstyr tilgjengelig for donasjon. Klima- og miljødepartementet vurderte deretter saken på nytt. I den forbindelse undersøkte departementet bl.a. for sikkerhets skyld 13. juni 2022 med Miljødirektoratet om Statens naturoppsyn likevel kunne ha noe av det etterspurte sivile utstyret tilgjengelig, men fikk 14. juni 2022 bekreftet at direktoratet ikke lagerfører slikt utstyr.

Det ble deretter utformet et svarbrev i tråd med Utenriksdepartementets anbefaling, som ble sendt ukrainske myndigheter 28. juni.

For en bredere utdyping av regjeringens samlede håndtering av anmodninger om bistand i forbindelse med krigen i Ukraina, viser jeg til mine kollegers svar på spørsmål fra komiteen.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, reading 'Espen Barth Eide'. The signature is written in a cursive, flowing style.

Espen Barth Eide

**DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomitéen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
22/4039-

Dato
16. desember 2022

**Svar på brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om regjeringens
håndtering av krigen i Ukraina**

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite av 6. desember 2022 med følgende fire oppfølgingsspørsmål til helse- og omsorgsministeren:

- 1. Komiteen ber statsråden redegjøre nærmere for saksbehandlingen av forespørselen fra ukrainske myndigheter den 5. juli om blant annet gratis behandling av sårede soldater. Det bes om en forklaring på hvorfor forespørselen først ble avklart og endelig besvart til ukrainske myndigheter og EU 16. september.*
- 2. På hvilket tidspunkt ble statsråden klar over at Norge ikke la inn tilbud om å evakuere sårede soldater på grunn av saksbehandlingen av forespørselen fra Ukraina 5. juli?*
- 3. Hvilke grep ble tatt fra statsråden underveis i saksbehandlingen for å påse at forespørselen ble avklart raskt? Ba statsråden på noe tidspunkt om en oppdatering på saksbehandlingen, ga statsråden saken særlig prioritet, og ble det satt tidsfrister og/eller purret på en avklaring i saken?*
- 4. Ble forespørselen koordinert med øvrige departementer?*

Bakgrunn

Innledningsvis vil jeg kort minne om innretningen på norsk bistand til Ukraina via EUs ordning for sivil beredskap (UCPM). Dette er også omtalt i utenriksministerens svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen av 28. oktober 2022.

UCPM er hovedkanal for anmodninger til Norge om medisinsk evakuering av pasienter i forbindelse med krigen i Ukraina. UCPM er også hovedkanal for anmodninger om transportbistand for evakuering av pasienter og utsendelse av medisinsk og annen ekspertise for pasientevakuering. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er norsk kontaktpunkt for UCPM. De formidler anmodninger om bistand til relevant fagdepartement, direktorater og andre underliggende virksomheter. Alle bistandsanmodninger om eksempelvis legemidler eller smittevernustyr, blir sendt parallelt til alle EUs medlemsland og andre land som bidrar gjennom UCPM, herunder Norge. Land som ønsker å svare på en konkret anmodning, melder dette inn i systemet.

Dette er også ordningen for medisinsk evakuering av pasienter, herunder sårede soldater. Land som ønsker å tilby behandling for den enkelte pasient melder inn dette. Hver pasient kan dermed motta tilbud fra flere land. Pasienten har så medbestemmelse over hvilket land den ønskes evakuert til. Land tilknyttet systemet kan følge med på at alle pasienter får et tilbud.

I Norge videresendes anmodninger om medisinsk evakuering fra DSB til Nasjonalt koordineringssenter for medisinsk evakuering fra Ukraina (NKS) ved Oslo universitetssykehus HF. NKS ble etablert på bakgrunn av et oppdrag gitt i foretaksmøtet med de regionale helseforetakene den 18. mars 2022. Utgangspunktet er at NKS gir tilbud om sykehusbehandling til pasienter fra Ukraina, både sivile og soldater, basert på en medisinskfaglig vurdering og tilgjengelig kapasitet i spesialisthelsetjenesten.

Per 15. desember har det blitt gjennomført 1644 medevac-operasjoner gjennom UCPM. Norge har tatt imot 138 av disse pasientene til behandling på norske sykehus, og er blant de landene som mottar flest pasienter. I tillegg har Norge siden august transportert over halvparten av alle pasientene som har fått medisinsk behandling gjennom UCPM ved bruk av Forsvarets beredskapsavtale med SAS. Totalt har Norge transportert 583 pasienter og deres pårørende.

Spørsmål 1

DSB videreformidlet 5. juli 2022 via e-post til Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Utenriksdepartementet, Helsedirektoratet og NKS at Ukraina hadde stilt helt nye krav til mottakerland i forbindelse med medisinsk evakuering av sårede soldater, jfr. vedlegg til svarbrev til komiteen av 27. oktober. Kravene innebar informasjon om behandlingssted og pasientopplysninger, samt en garanti for at all behandling skulle være gratis for soldatene. Det ble videre presisert fra Ukrainas side at militære pasienter ikke hadde anledning til å søke asyl i forbindelse med behandling i et annet land.

I påvente av en avklaring fra departementet om Ukrainas nye krav, avventet NKS med å legge inn nye tilbud til sårede soldater. For øvrige pasientgrupper ga NKS fremdeles tilbud om behandling basert på en medisinskfaglig vurdering og tilgjengelig kapasitet i spesialisthelsetjenesten. Mellom 5. juli og 16. september ga Norge tilbud til 25 ukrainske pasienter og fikk aksept for mottak av 18 pasienter. Dette tilsvarte den kapasiteten

spesialisthelsetjenesten hadde tilgjengelig til mottak av ukrainske pasienter, uavhengig av pasientgruppe, i den aktuelle perioden.

Basert på e-post fra DSB av 5. juli og de nye kravene fra Ukraina, foretok Helsedirektoratet en vurdering som tilsa at det ikke var juridiske hindre for å opplyse om behandlingssted for pasienter til ukrainske myndigheter i forkant av transport til Norge. Departementet sluttet seg til denne tilrådingen og dette ble formidlet til NKS 8. juli.

Spørsmålet om utlevering av opplysninger om allerede ankomne pasienter, og pasient-opplysninger om fremtidige pasienter, var og er gjenstand for diskusjon blant landene som bidrar i UCPM. Norge formidlet i denne sammenheng at vårt nasjonale regelverk og GDPR forutsetter samtykke for utlevering av slike opplysninger til ukrainske myndigheter. Det ble også formidlet at dersom ukrainske myndigheter ønsket å innhente slikt samtykke på forhånd (som vilkår for å tillate at pasienten sendes ut), ville helsetjenesten i Norge forsikre seg om at pasienten fortsatt samtykket i at opplysningene kunne gis ut. Drøftingen av utlevering av pasientinformasjon er ikke endelig avklart blant de aktuelle landene, men det har ikke vært til hinder for mottak av nye pasienter.

Den 6. juli ba departementet de regionale helseforetakene om en oversikt over praksis i spesialisthelsetjenesten for innkreving av egenandeler, omfanget av innkrevede egenandeler og en anbefaling om hva som burde være fremtidig praksis. På bakgrunn av tilbakemeldinger og råd fra de regionale helseforetakene ble det den 15. juli besluttet av politisk ledelse at det ikke skulle kreves egenandeler i spesialisthelsetjenesten.

EUs ordning for medisinsk evakuering omfatter primært behandling i spesialisthelsetjenesten. De fleste alvorlig skadde og alvorlig syke pasientene vil imidlertid også ha behov for oppfølging i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Det var på denne bakgrunn behov for å avklare hvordan kravet om gratis behandling for sårede soldater skulle håndteres i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Det ble i departementet etablert en feilaktig forståelse av at sårede soldater ikke var omfattet av ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse dersom de ikke søkte om asyl. Det ble derfor gitt et oppdrag til Helsedirektoratet 30. juli om å vurdere hvordan det ukrainske kravet eventuelt kunne gjennomføres i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. I forkant av at oppdragsbeskrivelsen ble endelig utformet, fulgte departementet møter i EU-regi, inkludert et møte i EUs helsesikkerhetskomite 29. juli, der det var forventet diskusjon om et felles standpunkt om hvordan europeiske land skulle forholde seg til Ukrainas krav (jf. svarbrev til komiteen av 27. oktober). Kravet fra Ukraina ble ikke behandlet i møtet, og oppdraget ble derfor ferdigstilt med tilgjengelig informasjon. Oppdragsbesvarelsen kom 12. august og viste at saken reiste en rekke juridiske problemstillinger. Oppdragsbesvarelsen ble imidlertid lagt til side da det i dialog med Justis- og beredskapsdepartementet fire dager senere ble klart at også medevacsoldater som ikke søkte om asyl hadde rett til midlertidig kollektiv beskyttelse. Det var derfor ikke behov for å innføre særlige regler for denne pasientgruppen.

Fra et likebehandlingsperspektiv var det ikke ønskelig å etablere et skille i de kommunale helse- og omsorgstjenestene mellom oppfølging og behandling av ukrainske medevac-pasienter og andre ukrainere, andre fordrevne og norske borgere. Jeg besluttet derfor at det ikke skulle gis fritak for egenandeler i den kommunale helse- og omsorgstjenesten for ukrainske medevac-pasienter. I forkant av denne beslutningen var det dialog med Statsministerens kontor, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Beslutningen ble formidlet i brev form den 16. september til ukrainske myndigheter og Europakommisjonen. NKS startet umiddelbart opp igjen med å vurdere og legge inn tilbud om mottak av sårede soldater via UCPM.

Parallelt arbeidet departementet med å etablere en luftbro for transport av pasienter fra Ukraina, hvilket det var kritisk behov for. I utgangspunktet skulle tilbud om behandling i UCPM være ledsaget av et transporttilbud, men det viste seg vanskelig for flere europeiske land. I slutten av juni inngikk derfor Norge et samarbeid med Tyskland om å fly pasienter til tyske sykehus for behandling. Første flygning ble gjennomført 23. juni. Med utgangspunkt i samarbeidet med Tyskland henvendte EU seg til norske myndigheter med forespørsel om flyet kunne benyttes til transport til flere land. Helse- og omsorgsdepartementet, i samarbeid med Utenriksdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet etablerte derfor et pilotprosjekt med EU i form av en fast luftbro for ukentlig transport av pasienter fra Ukraina. Bidraget baserer seg på Forsvarets beredskapsavtale med SAS og flyet bemannes blant annet av norsk helsepersonell. Den første flyvningen i pilotprosjektet ble gjennomført 11. august og ordningen ble nylig forlenget ut april 2023.

Jeg har naturlig nok identifisert en rekke læringspunkter som følge av denne saken og erkjenner at saken om Ukrainas nye krav ikke ble godt nok håndtert i departementet. Som angitt i svarbrev til komiteen av 27. oktober har departementet derfor gjennomgått ressursbruk, saksbehandlingsrutiner og informasjonshåndtering i alle saker som berører helserelatert bistand. Dette for å sikre nødvendig kapasitet, notoritet og fremdrift i disse sakene. Det er foretatt endringer i rutiner, og det er omdisponert ressurser for å sikre rask og effektiv behandling. Den interne gruppen som arbeider med disse sakene er forsterket med dedikerte ressurser, og gruppen har fått utvidet fullmakt til å sørge for effektiv intern og ekstern samordning. Videre skal slike saker alltid behandles som hastesaker.

I tillegg er rutiner for saksbehandling og informasjon gjennomgått, samt at tiltak er iverksatt for å sikre best mulig informasjonsflyt mellom departementets døgnbemannede beredskapsvaktordning, gruppen som arbeider med dette saksfeltet, og departementets ledelse. Instruksen for departementets beredskapsvakt er justert slik at alle eksterne henvendelser kanaliseres direkte til gruppen som arbeider med helserelatert bistand i tillegg til at det utpekes en ansvarlig avdeling med ansvarlig ekspedisjonssjef.

Spørsmål 2, 3 og 4

Som svar på spørsmål 1 viser så ble departementet den 5. juli kjent med Ukrainas nye krav og arbeidet løpende med dette. Det har ikke vært satt konkrete tidsfrister fra meg eller andre i politisk ledelse i denne saken. Det har imidlertid vært viktig for meg at saken ble grundig behandlet og at vi bidrar til godt samarbeid og koordinering med andre land som deltar i UCPM. Jeg har også uttrykt en klar forventning om at det skal gis løpende tilbud om mottak av medevac-pasienter slik at kapasiteten i spesialisthelsetjenesten til enhver tid blir utnyttet. Det har i tillegg vært en tydelig politisk linje at vår løsning må sikre likebehandling av flyktninger og fordrevne uavhengig av hvilket land de kommer fra – og uavhengig av om de har vært soldater eller ikke. Videre var det viktig for meg og regjeringen at vi fikk på plass vår luftbro for transport av pasienter, inkludert soldater, fra Ukraina.

Det har vært utstrakt dialog og samarbeid mellom Utenriksdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet når det gjelder håndtering av bistand til Ukraina. Utenriksdepartementet har holdt ukentlige koordineringsmøter på embetsnivå om kanalisering av bistand gjennom UCPM med berørte departementer, underliggende etater og utenriksstasjoner.

Det har også vært holdt jevnlige koordineringsmøter i regi av Justis- og beredskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet med andre berørte departementer og underliggende etater om migrasjonsspørsmål knyttet til Ukraina, herunder helse- og omsorgstjenester i kommunene.

Etter at de første hundre pasientene hadde ankommet Norge gjennom medevac-ordningen, ba jeg om en erfaringsrapport fra NKS og de regionale helseforetakene. Rapporten dannet grunnlag for et evalueringsmøte 28. oktober som departementet hadde med Helsedirektoratet, NKS og Helse Sør-Øst RHF. Som følge av dette ble det besluttet oppfølgingspunkter, og implementering av disse er iverksatt.

Helse- og omsorgsdepartementet har også tatt initiativ til at dialogen mellom berørte departementer og underliggende etater knyttet til medevac-ordningen intensiveres i tiden fremover. Jeg opplever at alle berørte departementer og etater utviser stort eierskap og vilje til at medevac-ordningen, inkludert flybidraget, skal fungere så godt som mulig.

Norge har ikke tidligere erfaring med å ta imot sårede soldater fra en pågående krig til medisinsk behandling. Håndteringen av bistandsanmodninger fra Ukraina krever omfattende oppfølging og ressursbruk. Mange spørsmål har blitt vurdert i departementet for første gang. Underliggende etater og samtlige regionale helseforetak er engasjert for å sikre leveranser av blant annet legemidler, medisinsk utstyr og gode helsetjenester til ukrainske fordrevne – både i og utenfor Ukraina. Internasjonal koordinering mellom landene som bistår Ukraina er tidkrevende og viktig.

Avsluttende kommentarer

Jeg mener Norge kan være stolt av den innsatsen som er lagt ned for å bistå Ukraina. I tillegg til å være ett av de landene som tar imot flest pasienter til behandling i Europa, har vi på kort tid utviklet etterspurte løsninger for Ukrainas håndtering av konsekvensene av krigen. Dette er ambulansebussene som Helsedirektoratet og de regionale helseforetakene har bidratt til å utvikle og levere et godt eksempel på. Disse bidrar til at pasienter kan fraktes ut av Ukraina og til Polen slik at de kan transporteres videre til behandling ved europeiske og norske sykehus.

Norge utgjør med vår helhetlige innsats et bærende element i medevac-ordningen. Vi har sendt medisinske eksperter til Europakommisjonen for å understøtte medevac-operasjonene og stilt unik transportmedisinsk kompetanse til rådighet. Det norske flybidraget dekker fortsatt et kritisk transportbehov og sikrer transport og behandling av langt flere pasienter til europeiske sykehus enn det Norge selv har kapasitet til å motta.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0030 Oslo

Deres ref.
2022/2591

Vår ref.
22/3733 -

Dato
19.12.2022

**Svar på spørsmål fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende
regjeringens håndtering av krigen i Ukraina**

Jeg viser til oppfølgingsspørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité 6. desember 2022. Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser i brevet til mitt svarbrev av 27. oktober 2022 der det ble redegjort for problemstillinger Justis- og beredskapsdepartementet hadde behov for å utrede før Norge kunne tilby å ta imot sårede ukrainske soldater. Komiteen ber om at det tydeliggjøres på hvilket tidspunkt hver av de nevnte problemstillingene ble ferdig utredet og avklart.

Som jeg redegjorde for i brevet 27. oktober 2022, mottok Norge 23. april 2022 en anmodning fra ukrainske myndigheter om å bistå med evakuering av konkrete sårede soldater gjennom MEDEVAC-ordningen som da hadde vært virksom siden mars. Fram til dette tidspunktet hadde Norge kun evakuert ukrainske sivile pasienter gjennom MEDEVAC. Anmodningene om evakuering ble sendt gjennom EUs mekanisme for sivil beredskap (UCPM). Bistandsanmodningene gjennom UCPM sendes parallelt til alle land som deltar i ordningen. Landene som deltar i ordningen, og som etter en vurdering ønsker å tilby sin bistand, sender et tilbud til EU, og det er deretter opp til avsenderlandet og pasienten selv å velge hvor pasienten skal motta behandling. Det er viktig for meg å presisere at nesten alle bistandsanmodninger om medisinsk hjelp til sårede soldater og sivile som er kommet gjennom mekanismen er besvart av ett eller flere av de landene som deltar i UCPM. Unntaket er de bistandsanmodningene som er trukket tilbake av pasienten selv eller avsenderlandet. Dette arbeidet koordineres fortløpende av de deltagende landene, og alle land mottar kopi av hver bistandsanmodning og av tilbud om bistand. I Norge koordineres dette som Kontroll-

og konstitusjonskomiteen er kjent med, av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

Medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater reiste, som nevnt i tidligere svar, en rekke problemstillinger. Disse problemstillingene ble vurdert i et tett samarbeid mellom Forsvarsdepartementet (FD), Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), Utenriksdepartementet (UD) og Justis- og beredskapsdepartementet (JD). Som opplyst i mitt brev av 27. oktober hadde ikke Norge tidligere erfaring med å ta imot sårede soldater for medisinsk behandling fra en pågående konflikt.

Siden Norge ikke tidligere hadde erfaring med medisinsk evakuering av utenlandske sårede soldater i en pågående konflikt var det viktig for FD, HOD, JD og UD å sikre nødvendige avklaringer om både internasjonalt og nasjonalt regelverk. Ukraina uttrykte første gang i 2016 ønske om norsk bistand til rehabilitering av sårede soldater, gjerne i form av behandling i Norge. Daværende regjering etterkom ikke anmodningen om å motta sårede soldater til Norge. Fra norsk side ble det på det tidspunktet vurdert som mer hensiktsmessig å gi ukrainske institusjoner kompetanse til å rehabilitere sårede i Ukraina. Etter det jeg kjenner til ble prinsipielle vurderinger rundt mottak og behandling av sårede soldater i Norge ikke foretatt i 2016 da første henvendelse kom.

Det var derfor viktig å få vurdert de ulike sidene ved dette på en grundig måte med tanke på regelverk, finansiering og praktisk oppfølging. Saken var ferdigbehandlet 31. mai 2022.

I perioden mellom 23. april og 31. mai arbeidet de berørte departementene parallelt med en rekke spørsmål og ulike aspekter ved denne saken. De ulike problemstillingene inngikk alle i det overordnede spørsmålet om hvorvidt man skulle ta imot sårede soldater for behandling i Norge. Dette ble behandlet og avklart på politisk nivå 31. mai 2022.

Med hilsen

Emilie Mehl

Statsråd Bjørnar Selnes Skjæran
Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
032 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:

09.09.2022

Vedr. russiske fiskefartøyer

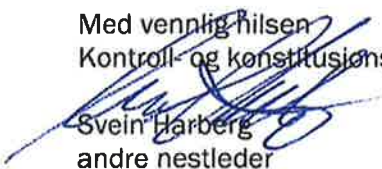
Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til flere artikler i Dagens Næringsliv der det fremkommer en del opplysninger om når regjeringen angivelig skal ha tatt beslutning om å unnta russiske fiskefartøyer fra havneforbudet og hvilket beslutningsgrunnlag regjeringen hadde da avgjørelsen ble tatt. I denne forbindelse ønsker komiteen å få ytterligere informasjon om – og oversikt over – departementets og regjeringens saksbehandling og ansvarsfordeling knyttet til denne avgjørelsen. På denne bakgrunn ber komiteen statsråden redegjøre for regjeringens håndtering av EUs sanksjonspakke som omhandlet havner, og gi en tidslinje for når beslutninger ble tatt og Stortinget informert. Komiteen ber videre om svar på følgende spørsmål:

1. Kjente regjeringen til det fulle omfanget av og detaljene i EUs regelverk på det tidspunktet regjeringen vedtok unntaket for russiske fiskebåter?
2. Var regjeringen på vedtakstidspunktet klar over at dersom skip var omfattet av MARPOL-konvensjonen, Load Lines-konvensjonen eller SOLAS-konvensjonen, så var de omfattet av EUs havneforbud?
3. Sjekket regjeringen om de aktuelle russiske skipene ville nektes tillatelse til å komme til havner i EU-land gjennom at de var omfattet av MARPOL-konvensjonen, Load Lines-konvensjonen eller SOLAS-konvensjonen?
4. Utenriksministeren svarte 7. juni 2022 på et spørsmål fra Stortinget at «regjeringen har imidlertid ikke tilstrekkelig grunnlag for å si nøyaktig hvordan virkeområdet i EUs forordning vil slå ut i praksis hva gjelder fiskefartøy.» Visste regjeringen på det tidspunktet at fiskefartøy som var omfattet av MARPOL-konvensjonen, Load Lines-konvensjonen eller SOLAS-konvensjonen var omfattet av EUs havneforbud?

Komiteen ber om svar innen 16. september 2022.

Med vennlig hilsen

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Svein Harberg
andre nestleder

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

16. september 2022

Vedr. russiske fiskefartøy

Det vises til brev av 9. september 2022 fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité til statsråd Bjørnar Selnes Skjæran. Forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet, som havneforbudet er hjemlet i, er underlagt utenriksministeren. Utenriksministeren har i samråd med fiskeri- og havministeren vurdert at brevet bør besvares av utenriksministeren på vegne av regjeringen. Dette ble formidlet til komitésekretær for Kontroll- og konstitusjonskomiteen 15. september.

Komiteen ber statsråden redegjøre for regjeringens håndtering av EUs sanksjonspakke som omhandler havner og gi en tidslinje for når beslutninger ble tatt og Stortinget informert. Komiteen ber videre om svar på fire konkrete spørsmål.

Innledning, herunder oversikt og tidslinje over beslutninger

Helt fra opptakten til Russlands storskalainvasjon av Ukraina 24. februar, var regjeringens uttalte linje en politisk intensjon om å slutte seg til EUs sanksjoner mot Russland. Sanksjonene får imidlertid ikke direkte virkning i Norge. Disse må vedtas i forskrifts form og det må foretas selvstendige vurderinger, inkludert ev. behov for nasjonale tilpasninger, f.eks. av hensyn til fiskerisamarbeidet i nord.

Rådet for den europeiske union vedtok havneforbudet for russiske skip 8. april, med virkning fra 17. april 2022. Havneforbudet var en del av EUs femte sanksjonspakke mot.

Følgende fartøy er omfattet av EUs forbud:

- 3. For the purposes of this Article, a vessel means:*
- (a) a ship falling within the scope of the relevant international conventions;*
 - (b) a yacht, of 15 metres in length or more, which does not carry cargo and carrying no more than 12 passengers; or*

(c) recreational craft or personal watercraft as defined in Directive 2013/53/EU of the European Parliament and of the Council (1).

For konsolidert forordning, se <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0833-20220604&from=EN>.

Ved kongelig resolusjon av 29. april 2022 (Utenriksdepartementet) ble det norske havneforbudet vedtatt med virkning fra 8. mai 2022: fastsettelse av forskrift om endring i forskrift 15. august 2014 nr. 1075 om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet.

[Fastsettelse av forskrift om endring i forskrift 15. august 2014 nr. 1076 om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet - regjeringen.no](#)

[Forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet - Lovdata](#)

Norge kan med hjemmel i sanksjonsloven ikke gjennomføre sanksjoner som er mer inngripende enn de som er vedtatt i mellomstatlige organisasjoner (som EU) eller som ellers har bred internasjonal oppslutning. Samtidig har Norge ingen rettslig forpliktelse til å innføre restriktive tiltak som EU fastsetter, heller ikke etter EØS-avtalen.

Forbudet mot havneanløp er inntatt i den norske forskriften og gjelder for fartøy på 500 bruttotonn eller mer som seiler kommersielt i internasjonal fart. Forbudet er begrenset til Fastlands-Norge. Det er gjort unntak for russiske fiskefartøy.

I forbindelse med det norske vedtaket av havneforbudet var det ikke åpenbart hvilke konvensjoner EU siktet til med «*relevant international conventions*».

I et møte embetsverket i Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) deltok i for EU Maritime Directors¹ 21. april 2022 viste EU-kommisjonens generaldirektorat for mobilitet og transport (DG MOVE) til at hvorvidt fiskefartøy var omfattet av havneforbudet var under vurdering.

I et møte for EU Maritime Directors 27. april 2022 ble det uttalt fra DG MOVEs side at det nå var konkludert med at fiskefartøy var unntatt fra forbudet. Det ble ikke sagt noe om det juridiske grunnlaget for eller omfanget av dette unntaket. Den 28. april 2022 kontaktet derfor NFD EU-kommisjonen og ba om en nærmere redegjørelse for bakgrunnen for unntaket for fiskefartøy. Konklusjonen etter flere e-poster og telefoner i

¹ EU Maritime Directors er et uformelt forum organisert og ledet av EU-kommisjonens generaldirektorat for mobilitet og transport (DG MOVE) for lederne av de maritime administrasjonene i EU-landene. Norge er invitert til å delta i møtene.

løpet av dagen var at EUs havneforbud gjelder for fartøy som er sertifisert etter relevante konvensjoner, dvs. SOLAS (Convention for the Safety of Life at Sea), MARPOL (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships) og Lastelinje-konvensjonen. EU-kommisjonen viste videre til at de fleste fiskefartøy ikke har slik sertifisering, og at fiskefartøy derfor i hovedsak vil være unntatt fra havneforbudet i EU.

Den norske løsningen er inntatt i forskrift av 15. august 2014 nr. 1076 om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet § 19a:

Det er forbudt å gi adgang til havner etter 7. mai 2022 og til sluser etter 3. september 2022 på Fastlands-Norge til fartøy som er registrert under russisk flagg, unntatt for adgang til sluser i den hensikt å forlate norsk territorium.

Første ledd får anvendelse på fartøy som har byttet sitt russiske flagg eller sin registrering til enhver annen stats flagg eller registrering etter 24. februar 2022.

I denne paragrafen menes med «fartøy»

a. skip på 500 bruttotonn eller mer som seiler kommersielt i internasjonal fart.

Fiskefartøy er ikke omfattet.

b. en yacht som er minst 15 meter lang, som ikke frakter gods, og som har høyst tolv passasjerer, eller

c. et lystfartøy eller fritidsfartøy som definert i europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/53/EU.

Ved gjennomføringen av havneforbudet i norsk rett ble det lagt stor vekt på forutsigbarhet, brukervennlighet og kravet til klarhet. Forskriften inneholder en straffesanksjonert forpliktelse og etter norsk rett må denne være tilstrekkelig presis. Som nevnt rammer EUs forordning fartøy som «*omfattes av relevante internasjonale konvensjoner*». Dette ble vurdert som for uklart til å kunne inntas direkte i en norsk forskrift. Til forskjell fra EU valgte regjeringen å spesifisere hvilke fartøy som omfattes av havneforbudet. Det innebærer at den norske forskriften eksplisitt klargjør at den kun rammer fartøy på 500 bruttotonn eller mer som seiler kommersielt i internasjonal fart.

Regjeringen valgte også å gi unntak for fiskefartøy. Unntaket ble vurdert som viktig for å kunne sørge for en bærekraftig forvaltning av de aktuelle fiskebestandene. I europeisk sammenheng har Norge en unik geografi, som forutsetter felles forvaltning sammen med Russland av den viktige torskbestanden i Barentshavet.

Den norske løsningen ble altså valgt uavhengig av EUs egen forståelse av rekkevidden av havneforbudet for fiskefartøy. Informasjon om EUs forståelse av rekkevidden av havneforbudet ble innhentet for å ha best mulig informasjonsgrunnlag.

Det var fra regjeringens side ønskelig å være mest mulig presis i kommunikasjonen utad når det gjaldt hvorvidt også EU hadde unntak for fiskefartøy. Informasjonen vi fikk fra EU hadde ikke noe å si for hvordan vi faktisk innrettet vårt regelverk.

Uklarhetene omkring EUs forbud og det norske forbudet ble adressert i den kongelige resolusjonen 29. april 2022:

« [...] EU-forordningen gir forbudet mot havneanløp anvendelse for «skip som omfattes av relevante internasjonale konvensjoner». Det er ikke helt klart hvordan dette skal forstås. Forordningen er tolket basert på eksisterende rettskilder, og det er Utenriksdepartementets vurdering at fiskefartøy ikke omfattes av forordningen. [...] Dette er i tråd med hvordan enkelte sentrale EU-land tolker forordningen. Forskriften inneholder en straffesanksjonert forpliktelse og etter norsk rett må denne være tilstrekkelig presis. Ved gjennomføring i den norske forskriften har Utenriksdepartementet derfor lagt til grunn at den omfatter fartøy over 500 bruttotonn som seiler kommersielt i internasjonal fart. Fiskefartøy omfattes ikke. [...] For det tilfelle at forordningen i EU på et senere tidspunkt skulle fortolkes slik at fiskefartøy anses omfattet av forordningen, vil likevel den norske gjennomføringen knyttet til å unnta fiskefartøy gjøres gjeldende i den norske forskriften som nasjonal tilpasning. [...]»

EU-kommisjonen har i etterkant av endringene 8. april lagt ut en rekke klargjøringer for hvordan den forstår EUs regelverk i form av «Frequently Asked Questions (Q&A)». Blant annet fremgår følgende:

2. What is meant by the term “relevant international conventions”?

Last update: 2 May 2022

The term refers to SOLAS, MARPOL or Load Lines conventions and the ships falling under their scope (so called convention ships). Effectively, this means ships of 500 GT and beyond (from smaller to the biggest) sailing commercially in international shipping

[...]

9. Are fishing vessels excluded from the scope of Article 3ea of Regulation 833/2014?

Last update: 5 May 2022

As mentioned in Q2 above, the relevant international conventions are SOLAS, MARPOL and Load Lines (I.L.) Conventions. As a result, “fishing vessels” are included in the sanction regime only in case they hold any “certificate” issued in accordance with SOLAS, MARPOL or Load Lines (LL) Conventions. Accordingly, at least any fishing vessel certified in accordance with MARPOL ANNEX IV has to be considered as “ship” for the purpose of Article 3ea(3) (a) of Council Regulation (EU) 833/2014 and falls within the scope of the ban.

EUs Q&A er tilgjengelig på

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/faqs-sanctions-russia-eu-ports_en.pdf.

Unntaket for fiskefartøy i den norske forskriften ble foretatt på selvstendig grunnlag og uavhengig av hva som var EUs egen tolkning av rekkevidden av EUs havneforbud. Tidsaspektet var også et hensyn som ble tatt i betraktning. Det ble vurdert som viktig å få på plass en norsk regulering så tett opp i tid til resten av Europa som mulig. Den norske forskriften trådte i kraft kun få uker etter EUs havneforbud trådte i kraft. Dersom reguleringen hadde blitt vedtatt noen uker senere ville man kunne hatt et enda bedre informasjonsgrunnlag om den nøyaktige tolkningen av EUs regelverk. Beslutningen om å unnta fiskefartøy ble imidlertid tatt på selvstendig norsk grunnlag.

Regjeringen har orientert og konsultert Stortingets organer om havneforbudet både før og etter havneforbudet og unntaket for fiskefartøy ble fastsatt 29. april 2022. Utenriksministeren og fiskeri- og havministeren har også besvart en rekke spørsmål fra Stortinget i sakens anledning.

1. Kjente regjeringen til det fulle omfanget av og detaljene i EUs regelverk på det tidspunktet regjeringen vedtok unntaket for russiske fiskebåter?

Som det fremgår av redegjørelsen innledningsvis var ikke omfanget av EUs regelverk hva gjelder fiskefartøy klart på tidspunktet for vedtaket av kongelig resolusjon 29. april 2022. Samtidig indikerte informasjonen mottatt de siste dagene før vedtaket av kongelig resolusjon at fiskefartøy i hovedsak falt utenfor virkeområdet for EUs havneforbud.

Uklarhetene omkring forskjellene mellom EUs forbud og det norske forbudet ble adressert slik i den kongelige resolusjonen 29. april:

« [...] EU-forordningen gir forbudet mot havneanløp anvendelse for «skip som omfattes av relevante internasjonale konvensjoner». Det er ikke helt klart hvordan dette skal forstås. Forordningen er tolket basert på eksisterende rettskilder, og det er Utenriksdepartementets vurdering at fiskefartøy ikke omfattes av forordningen. [...] Dette er i tråd med hvordan enkelte sentrale EU-land tolker forordningen. Forskriften inneholder en straffesanksjonert forpliktelse og etter norsk rett må denne være tilstrekkelig presis. Ved gjennomføring i den norske forskriften har Utenriksdepartementet derfor lagt til grunn at den omfatter fartøy over 500 bruttotonn som seiler kommersielt i internasjonal fart. Fiskefartøy omfattes ikke. [...] For det tilfelle at forordningen i EU på et senere tidspunkt skulle fortolkes slik at fiskefartøy anses omfattet av forordningen, vil likevel den norske gjennomføringen knyttet til å unnta fiskefartøy gjøres gjeldende i den norske forskriften som nasjonal tilpasning. [...]»

2. Var regjeringen på vedtakstidspunktet klar over at dersom skip var omfattet av MARPOL-konvensjonen, Load Lines-konvensjonen eller SOLAS-konvensjonen, så var de omfattet av EUs havneforbud?

Som det fremgår av innledningen og svar på spørsmål 1, var ikke omfanget av EUs regelverk klart på tidspunktet for vedtaket av kongelig resolusjon 29. april 2022. Nærings- og fiskeridepartementet hadde mottatt informasjon om at EUs havneforbud ville gjelde for fartøy som er sertifisert etter relevante konvensjoner, dvs. SOLAS (Convention for the Safety of Life at Sea), MARPOL (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships) og Lastelinje-konvensjonen. I informasjonen som ble mottatt hadde EU-kommisjonen vist til at de fleste fiskefartøy ikke har slik sertifisering, og at fiskefartøy derfor i hovedsak ville være unntatt fra havneforbudet i EU.

Den norske reguleringen med eksplisitt å unnta russiske fiskefartøy fra havneforbudet ble som det er redegjort for i innledningen valgt uavhengig av EUs fortolkning av rekkevidden av EUs havneforbud.

3. Sjekket regjeringen om de aktuelle russiske skipene ville nektes tillatelse til å komme til havner i EU-land gjennom at de var omfattet av MARPOL-konvensjonen, Load Lines-konvensjonen eller SOLAS-konvensjonen

På vedtakstidspunktet var det uklart om fiskefartøy var omfattet av EUs forordning eller ikke, jf. innledning og svar på spørsmål over. Videre hadde regjeringen ikke informasjon om de enkelte medlemsstatenes praktisering av det nylig vedtatte regelverket, herunder hvilken praksis som ville legges til grunn for særskilt tillatelse. Det kan gis særskilt tillatelse til å gå til havn for nærmere angitte positive formål, bl.a. import av matvarer. For regjeringen var det viktig å verne om fiskerisamarbeidet med Russland for å sikre videreføring av våre felles bærekraftige fiskeriforvaltning i nordområdene, slik at vi tar vare på våre felles fiskebestander i Barentshavet.

4. Utenriksministeren svarte 7. juni 2022 på et spørsmål fra Stortinget at «regjeringen har imidlertid ikke tilstrekkelig grunnlag for å si nøyaktig hvordan virkeområdet i EUs forordning vil slå ut i praksis hva gjelder fiskefartøy». Visste regjeringen på det tidspunktet at fiskefartøy som var omfattet av MARPOL-konvensjonen, Load-Lines konvensjonen eller SOLAS-konvensjonen var omfattet av EUs havneforbud

I utenriksministeren svar av 7. juni 2022 på spørsmål fra representanten Guri Melby ble ulikhetene mellom EUs regelverk og det norske regelverket redegjort for, og utenriksministeren avsluttet sitt svar med følgende påpekning: «Selve regelverket er én side av saken; så langt har vi imidlertid ikke tilstrekkelig grunnlag for å si nøyaktig hvordan virkeområdet i EUs forordning vil slå ut i praksis hva gjelder fiskefartøy.»

Påpekningen knytter seg til hvordan EU-landene praktiserer havneforbudet, herunder hvordan tillatelsesordninger praktiseres. Eksempelvis kan større fartøy enn 500 bruttotonn søke om særskilt tillatelse til å gå til havn dersom det er nødvendig for nærmere positivt angitte formål, bl.a. import av matvarer. Medlemsstatene i EU kan derfor gi særskilte tillatelser for russisk-flaggede fartøy som frakter fisk i EU. Detaljene i EU-landenes praktisering av EUs havneforbud hva gjelder fiskefartøy var i begrenset grad kjent da utenriksministeren besvarte dette spørsmålet, noen få uker etter at havneforbudet ble vedtatt. Tilgjengelig informasjon per midten av september 2022 tilsier at EU-land gir slike tillatelser for russiske fartøy for å sikre import av matvarer, herunder fisk. Det er ikke et generelt importforbud mot russisk fisk i EU og heller ikke i Norge.

Med vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

Utenriksminister Anniken Huitfeldt
Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:
18.10.2022

Vedr. russiske fiskefartøyer

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til svarbrev 16. september 2022 fra utenriksministeren med svar på spørsmål om russiske fiskefartøyer. Komiteen har følgende oppfølgingsspørsmål:

1. Når fikk Utenriksdepartementet videreformidlet Sjøfartsdirektoratets vurderinger av hvorvidt fiskefartøy ble omfattet av EUs havneforbud som fremkommer i korrespondansen mellom Sjøfartsdirektoratet og Nærings- og fiskeridepartementet i postjournalens sak 22/3734? Komiteen ber om å få oversendt all korrespondanse mellom henholdsvis Sjøfartsdirektoratet, Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet som omhandler tolkningen og rekkevidden av EUs havneforbud.
2. Hvilke rutiner eksisterte for å overføre alle nødvendige opplysninger om dette sakskomplekset mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet?

Komiteen ber om svar innen 25. oktober 2022.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

[]. november 2022

Vedr. russiske fiskefartøy

Det vises til brev av 18. oktober 2022 fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité til utenriksministeren. Komiteen viser til svarbrev 16. september 2022 fra utenriksministeren med svar på spørsmål om russiske fiskefartøy. Komiteen har oppfølgingsspørsmål som relaterer seg til tolkningen og rekkevidden av EUs havneforbud og informasjonsutveksling mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet, herunder etterspørres all korrespondanse mellom Sjøfartsdirektoratet, Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet. Videre bes det om informasjon om hvilke rutiner som eksisterte for å overføre nødvendige opplysninger.

Komiteen etterspør all korrespondanse mellom henholdsvis Sjøfartsdirektoratet, Nærings og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet som omhandler tolkningen og rekkevidden av EUs havneforbud. Vedlagt følger en oversikt over korrespondansen og korrespondansen er også vedlagt i PDF. Jeg har lagt til grunn at bestillingen omfatter skriftlig korrespondanse mellom hhv. Sjøfartsdirektoratet, Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet som direkte er knyttet til tolkningen og rekkevidden av EUs havneforbud og hvorvidt fiskefartøy var omfattet av forbudet. Den aktuelle tidsperioden som er lagt til grunn er fra 20. april 2022 (første relevante korrespondanse) og til 5. mai 2022 (da EU-kommisjonen kom med oppdaterte «Frequently asked questions» om fiskefartøy). Relevante dokumenter er vedlagt iht. konstitusjonell praksis for stortingskomiteers innsyn i dokumenter hos forvaltningen. På lik linje med organinterne dokumenter, gis dokumenter som inneholder fortrolige råd eller vurderinger om hvordan et annet departement bør stille seg i en sak, ikke ut til stortingskomiteer. Det er regjeringens endelige avgjørelse Stortinget har krav på å få gjøre seg kjent med. Praksisen har utviklet seg over mange år og under skiftende regjeringer, og avvik fra praksisen vil kunne endre forholdet mellom Stortinget og regjeringen. I likhet med Erna Solbergs regjering, ønsker heller ikke denne regjeringen å fravike denne praksisen.

Innledning, bakgrunn og oversikt

Regjeringens uttalte linje siden opptakten til Russlands storskalainvasjon av Ukraina 24. februar 2022 har vært å slutte seg til EUs sanksjoner mot Russland. Norge er ikke forpliktet til å innføre restriktive tiltak som EU fastsetter, heller ikke etter EØS-avtalen. Beslutningen om å innføre sanksjonene i Norge er et selvstendig politisk valg.

Norge kan med hjemmel i sanksjonsloven ikke gjennomføre sanksjoner som er mer inngripende enn de som er vedtatt i mellomstatlige organisasjoner (som EU) eller som ellers

har bred internasjonal oppslutning. Sanksjonene får ikke direkte virkning i Norge. Disse må vedtas i forskrifts form og det må foretas selvstendige vurderinger, inkludert ev. behov for nasjonale tilpasninger. I forbindelse med gjennomføringen i norsk rett av sanksjonene mot Russland har det blitt vurdert som viktig å få på plass en norsk regulering så tett opp i tid til resten av Europa som mulig. Den norske forskriften trådte i kraft kun få uker etter EUs havneforbud trådte i kraft.

Norge fordømmer på det sterkeste Russlands militære angrep på Ukraina. De historisk strenge sanksjonene mot president Putin og det russiske regimet, er en nødvendig reaksjon på Russlands brutale og uprovoserte angrep på Ukraina. Norges naboskap med Russland krever likevel noe kontakt og dialog, også i denne situasjonen. Og selv om vi fra norsk side har stilt det meste av samarbeidet med russiske myndigheter i bero, er det noen få, men viktige unntak. Fiskerisamarbeidet med Russland, inkludert fiskeriforskningssamarbeidet, videreføres.

En bærekraftig forvaltning av den viktige torskebestanden i Barentshavet forutsetter at Norge og Russland samarbeider om dette. Barentshavet er et av verdens mest produktive havområder, og nord-øst-arktisk torsk regnes som verdens største torskebestand. Vi er helt avhengig av en havforvaltning i nordområdene som er langsiktig og bærekraftig. Det er en norsk kjerneinteresse at dette samarbeidet videreføres. Bare slik kan vi sørge for en bærekraftig forvaltning av felles bestander, og dermed beskytte det økosystemet disse er en del av.

Rådet for den europeiske union vedtok havneforbudet for russiske skip 8. april, med virkning fra 17. april 2022. Havneforbudet var en del av EUs femte sanksjonspakke. Følgende fartøy ble omfattet av EUs forbud

3. For the purposes of this Article, a vessel means:

(a) a ship falling within the scope of the relevant international conventions;

(b) a yacht, of 15 metres in length or more, which does not carry cargo and carrying no more than 12 passengers; or

(c) recreational craft or personal watercraft as defined in Directive 2013/53/EU of the European Parliament and of the Council.

For konsolidert forordning, se <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20221007>

Ved kongelig resolusjon av 29. april 2022 (Utenriksdepartementet) ble det norske havneforbudet vedtatt med virkning fra 8. mai 2022: fastsettelse av forskrift om endring i forskrift 15. august 2014 nr. 1075 om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet.

[Fastsettelse av forskrift om endring i forskrift 15. august 2014 nr. 1076 om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet - regjeringen.no](#)

[Forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territoriale integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet - Lovdata](#)

Forbudet mot havneanløp er inntatt i den norske forskriften og gjelder for fartøy på 500 bruttotonn eller mer som seiler kommersielt i internasjonal fart. Forbudet er begrenset til Fastlands-Norge. Det er gjort unntak for russiske fiskefartøy.

I forbindelse med det norske vedtaket av havneforbudet var det ikke åpenbart hvilke konvensjoner EU siktet til med «*relevant international conventions*».

Ved gjennomføringen av havneforbudet i norsk rett ble det lagt stor vekt på forutsigbarhet, brukervennlighet og kravet til klarhet. Forskriften inneholder en straffesanksjonert forpliktelse og etter norsk rett må denne være tilstrekkelig presis. Som nevnt rammer EUs forordning fartøy som «*omfattes av relevante internasjonale konvensjoner*». Dette ble vurdert som for uklart til å kunne inntas direkte i en norsk forskrift. Til forskjell fra EU valgte regjeringen å spesifisere hvilke fartøy som omfattes av havneforbudet. Det innebærer at den norske forskriften eksplisitt klargjør at den kun rammer fartøy på 500 bruttotonn eller mer som seiler kommersielt i internasjonal fart.

Regjeringen valgte også å gi unntak for fiskefartøy. Unntaket ble vurdert som viktig for å kunne sørge for en bærekraftig forvaltning av de aktuelle fiskebestandene. Det ble også vurdert som viktig å sørge for forutsigbarhet og klarhet for aktørene, slik at det fremkom tydelig av regelverket hvorvidt fiskefartøy faktisk var omfattet eller ikke.

Den norske løsningen ble valgt uavhengig av EUs egen forståelse av rekkevidden av havneforbudet for fiskefartøy.

Uklarhetene omkring EUs forbud og det norske forbudet ble adressert i den kongelige resolusjonen 29. april 2022:

«[...]EU-forordningen gir forbudet mot havneanløp anvendelse for «skip som omfattes av relevante internasjonale konvensjoner». Det er ikke helt klart hvordan dette skal forstås. Forordningen er tolket basert på eksisterende rettskilder, og det er Utenriksdepartementets vurdering at fiskefartøy ikke omfattes av forordningen. [...] Dette er i tråd med hvordan enkelte sentrale EU-land tolker forordningen. Forskriften inneholder en straffesanksjonert forpliktelse og etter norsk rett må denne være tilstrekkelig presis. Ved gjennomføring i den norske forskriften har Utenriksdepartementet derfor lagt til grunn at den omfatter fartøy over 500 bruttotonn som seiler kommersielt i internasjonal fart. Fiskefartøy omfattes ikke. [...] For det tilfelle at forordningen i EU på et senere tidspunkt skulle fortolkes slik at fiskefartøy anses omfattet av forordningen, vil likevel den norske gjennomføringen knyttet til å unnta fiskefartøy gjøres gjeldende i den norske forskriften som nasjonal tilpasning. [...]»

EU-kommisjonen har i etterkant av endringene 8. april publisert en rekke klargjøringer av hvordan den forstår EUs regelverk i form av «Frequently asked questions (Q&A)». Først 5. mai forelå det en formell uttalelse fra EU-kommisjonen knyttet til fortolkningen av havneforbudet i relasjon til fiskefartøy:

[...]
9. Are fishing vessels excluded from the scope of Article 3ea of Regulation 833/2014?
Last update: 5 May 2022

As mentioned in Q2 above, the relevant international conventions are SOLAS, MARPOL and Load Lines (LL) Conventions. As a result, "fishing vessels" are included in the sanctions regime only in case they hold any "certificate" issued in accordance with SOLAS, MARPOL or Load Lines (LL) Conventions. Accordingly, at least any fishing vessel certified in accordance with MARPOL ANNEX IV has to be considered as "ship" for the purpose of Article 3ea(3) (a) of Council Regulation (EU) 833/2014 and falls within the scope of the ban."

Regjeringen har orientert og konsultert Stortingets organer om havneforbudet både før og etter havneforbudet og unntaket for fiskefartøy ble fastsatt 29. april 2022. Utenriksministeren og fiskeri- og havministeren har også besvart en rekke spørsmål fra Stortinget i sakens anledning.

1. Når fikk Utenriksdepartementet videreformidlet Sjøfartsdirektoratets vurderinger av hvorvidt fiskefartøy ble omfattet av EUs havneforbud som fremkommer i korrespondansen mellom Sjøfartsdirektoratet og Nærings- og fiskeridepartementet i postjournalens sak 22/3734? Komiteen ber om å få oversendt all korrespondanse mellom henholdsvis Sjøfartsdirektoratet, Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet som omhandler tolkningen og rekkevidden av EUs havneforbud

I forbindelse med det norske vedtaket av havneforbudet var det ikke åpenbart hvilke konvensjoner EU siktet til med «*relevant international conventions*» og videre hvorvidt fiskefartøy var omfattet av havneforbudet.

Som redegjort for i brev av 16. september hadde embetsverket i Nærings- og fiskeridepartementet kontakt med EU-kommisjonens generaldirektorat for mobilitet og transport (DG MOVE) knyttet til hvorvidt fiskefartøy var omfattet av EUs havneforbud. Det kom ulike uttalelser om forståelsen av rekkevidden av EUs havneforbud og hvorvidt det gjelder for fiskefartøy eller ikke. Informasjon om EUs forståelse av rekkevidden av havneforbudet ble innhentet for å ha best mulig informasjonsgrunnlag.

Nærings- og fiskeridepartementet hadde parallelt en dialog med sin underliggende etat, Sjøfartsdirektoratet, knyttet til forståelsen av EUs forordningen og henvisningen til de ulike konvensjonene, MARPOL, SOLAS og Lastelinjekonvensjonen. Videre hadde Nærings- og fiskeridepartementet også korrespondanse med Sjøfartsdirektoratet etter vedtakelsen knyttet til om fartøy som lå i norske havner var sertifisert etter MARPOL. Sjøfartsdirektoratets vurderinger ble innhentet for å få saken så godt opplyst som mulig. Nærings- og fiskeridepartementet holdt Utenriksdepartementet løpende orientert hva gjelder sentral korrespondanse med Sjøfartsdirektoratet.

På vedtakstidspunktet forelå det bl.a. uttalelser fra EU-kommisjonen (DG MOVE) i uformell form som ikke ga en helt entydig konklusjon, det forelå vurderinger fra Sjøfartsdirektoratet og det forelå informasjon om hvordan enkelte EU-land syntes å fortolke forordningen. De relevante kildene ble fortolket, og det ble tatt en beslutning på utforming av norsk regelverk der hensynet til klarhet, forutsigbarhet og brukervennlighet stod sentralt. Regjeringen valgte også å gi et tydelig unntak for fiskefartøy. Unntaket ble vurdert som viktig for å kunne sørge for en bærekraftig forvaltning av de aktuelle fiskebestandene. Den norske løsningen ble valgt uavhengig av EUs egen forståelse av rekkevidden av havneforbudet for fiskefartøy.

Den nærmere fortolkningen av EUs havneforbud hva gjelder fiskefartøy forelå først helt tydelig da EU-kommisjonen ga en formell uttalelse i sin publiserte oppdaterte «Frequently Asked Questions (Q&A)» 5. mai, jf. over. På dette tidspunktet ble det tydelig hvordan EUs forordning skulle fortolkes, og at ulikhetene mellom den norske forskriften og EU-forordningen utgjorde en norsk tilpasning.

2. Hvilke rutiner eksisterte for å overføre alle nødvendige opplysninger om dette sakskomplekset mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet?

Utenriksdepartementet er konstitusjonelt ansvarlig for vedtakelsen av de norske sanksjonene. Den kongelige resolusjonen av 29. april 2022 er fremmet av Utenriksdepartementet. Nærings- og fiskeridepartementet er fagdepartementet med ansvar bl.a. for fiskeriforvaltning og havner og bidro med relevant fagkunnskap, råd og vurderinger i forbindelse med vedtakelsen av havneforbudet. Det var en løpende og god dialog mellom Utenriksdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet i forbindelse med vedtakelsen av havneforbudet og i etterkant.

Med vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

